

BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

5 - 2026

TEMA: BYGG OG NY TEKNOLOGI

FRA SIDE 40

**HVORDAN NORSK RØDT FE (NRF),
GA MEG MITT LIVS KJØTTOPPLEVELSE!** side 68

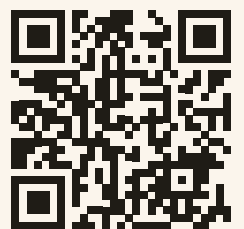
**UTVIKLER EKSISTERENDE
BYGNINGSMASSE** side 73

Nofence

Det beste fjøset står tomt

Hold dyra ute lengre med Nofence.

Besøk oss på
nofence.com

INNHOOLD

LEDER

- 4 Vi er bøndene fra nord – hvordan lykkes vi på fremmed jord?

AVL

- 6 Ti på topp i GS
8 Avgjørende egenskaper for seminakser
10 Staslin – 100 tonner fra båss til løsdrift
24 To populære eliteokser
60 Melkeprøver fra kua - hvorfor er det viktig å gjennomføre?

HELSE/FRUKTBARHET/ DYREVELFERD

- 12 Tips for berekraftig fruktbarheit i fjøset
34 Kontaktsjukdommer
36 Dyrlegens kvardag
62 Hvorfor løper kua om- det gikk da så bra i fjor?

FØR/FØRING

- 20 Løner det seg alltid med god grovførkvalitet?

KJØTT

- 26 Tanker om storfekjøttproduksjonen framover

TEMA: BYGG

- 39 Starter opp som melkeprodusenter
44 Godt fjøs gir gode resultat – når bygget spelar på lag med dyra
46 Nybygg eller ombygging i fjøset? Husk SHA-plan
48 Ammekubonden Thomas er rigget for fremtiden
73 Utvikler eksisterende bygningsmasse

ØKONOMI

- 29 Røde kyr gir bedre økonomi på Rabbalshede

INTERVJUER/REPORTASJER

- 14 Fagdrypp fra årets Husdyrtreff
22 Lytter på storfepoden, midt under lammingen
85 Der tradisjon er blitt til innovasjon

ORGANISASJON

- 80 NRF og Norwegian Red får ny logo
89 Geno Inspiria
94 Ambassadører fra hele verden tok turen til Genos hjemmebane
102 Geno medlemsside

FORSKJELLIG

- 54 Lesernes side
56 Dagbok fra Lund gård
65 Bonden er Norges beredskapsvenn nr.1
68 Hvordan Norsk Rødt Fe (NRF), ga meg mitt livs kjøttopplevelse!
69 Bon appétit! - med norske råvarer
78 Kryssord
82 Dra til seters
92 Buskap for 50 år siden
96 Jusspalten
98 Q-bonden
98 Animalia
99 Dagros
100 Tine

BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

geno

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

TRYKT I
NORGE
NO - 1430

REDAKSJON: Tlf. 95 02 06 00. Ansvarlig redaktør: Claus Morten Pedersen, claus.morten.pedersen@geno.no. Journalist Rasmus Lang-Ree, rlr@geno.no
Journalist: Solveig Goplen. E-post: solveig.goplen@tine.no. Frilanser: Oddfrid Vange Bergfjord. E-post: oddf-van@online.no. **REDAKSJONS RÅD** Fagsjef i
Tine Rådgiving John Flottum, Avlsforsker i Geno Eva Husaas, Veterinær/kursansvarlig i Geno Anne Hege Hunskaar Tajet, Fagkoordinator grovfør, Norsk
Landbruksrådgiving, Ragnhild Borchsenius **ANNONSER:** Salgsfabrikken as, Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær. Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no.
Mob. 901 19 121. **UTGIVER:** Geno SA, Storhamargata 44 – 2317 Hamar. Tlf. 95 02 06 00. E-post: post@geno.no. Medlemmer av Geno får Buskap tilsendt.
Alle Geno-medlemmer kan tegne flere Buskap-abonnement til bare kr 425,- per år per abonnement. Forøvrig kan abonnement tegnes for kr 850,- pr. år
direkte til Geno. Utkommer 8 ganger i året. Buskaps 78. årgang. **FORSIDEFOTO:** Vange Gård, Foto: Torstein Kiserud
GRAFISK PRODUKSJON: Layout og trykk: Merkur Grafisk. No issn 0807-5069. No issn 1894-5309 (Buskap online)

VI ER BØNDENE FRA NORD – HVORDAN LYKKES VI PÅ FREMMED JORD?

Claus Morten Pedersen

Ansvarlig redaktør
cmp@geno.no

Akkurat nå herjer VM-feberen. Etter 28 år er Norge endelig tilbake på verdens største fotballscene – med stjerner som Ødegaard og Haaland i ryggen. Forventningene er høye. Det er de også for Geno og norsk avl i det globale markedet.

Genos strategi er klar: øke global omsetning med 60 millioner kroner innen 2030 gjennom salg av Norwegian Red, Red-X og andre avlsprodukter. Det er en ambisiøs målsetting – og en fullt oppnåelig en.

Inspirasjonen kan vi hente fra norsk idrett. Hvordan har et land med 5,6 millioner innbyggere blitt en av verdens ledende idrettsnasjoner? Svaret er ikke tilfeldigheter. Det handler om prestasjonskultur: bli litt bedre hele tiden, bygge profesjonalitet i alle ledd og alltid lete etter smartere måter å jobbe på. Olympiatoppen ble stiftet i 1989 med visjonen «Å trene og lede best i verden». Den filosofien har siden gitt resultater langt utover det noen forutså – i alpint, friidrett, triatlon og nå fotball.

«Den norske metoden» – datadrevet, tålmodig og systematisk – har gitt Jakob Ingebrigtsen og Kristian Blummenfelt verdensrekorder. Den samme tilnærmingen ligger i bunn for norsk storfe-avl.

Norge er en lilleputt også som storfe-nasjon. Likevel er Norwegian Red allerede i verdensklasse på fruktbarhet, helse og bærekraft. Og ytelsen er i ferd med å ta innpå Holstein. For mange produsenter er røde kyr

«Den norske metoden» – data-drevet, tålmodig og systematisk – har gitt Jakob Ingebrigtsen og Kristian Blummenfelt verdensrekorder. Den samme tilnærmingen ligger i bunn for norsk storfe-avl. »»

allerede mer lønnsomme enn Holstein når betaling for protein og fett regnes inn – les artikkelen «Røde kyr gir bedre økonomi på Rabbalshede» på side 29 for et godt eksempel.

Det globale gjennomslaget er ikke bare en ambisjon – det skjer nå. Geno Global leverer allerede seminprodukter til ca. 35 land verden over. I mai ble det landet ny avtale med Kenya. I juni tok 41 ambassadører turen til Store Ree, et besøk som allerede har utløst oppfølgingsmøter med flere land. Les mer om dette på side 94.

Markedsavdelingen i Geno og salgsvdelingen internasjonalt jobber hver dag for å øke salget globalt. Nå

er ny logo og branding for Norwegian Red på plass. Dette skal styrke uttrykket vårt i det internasjonale markedet. Les mer og se ny branding på side 80.

Men det som avgjør om vi lykkes på sikt, er summen av det vi gjør hver dag: dele kunnskap, jobbe tålmodig og strekke oss litt lenger – hele tiden. Og ikke glemme å heie på hverandre! Det er slik norsk idrett har skapt stjerner. Det er slik vi skaper dem i avlsarbeidet også.

Heia bøndene fra nord – vi går for global suksess!
God sommer!

Er 12222 NR Skoien seminoksenes svar på Haaland? Vi trenger mange flere som ham.
Foto: June Witzøe.

GS 10 PÅ TOPP I GS

GENOTYPEDE HUNNDYR – MAI 2026

To ganger i året presenterer vi en oversikt over de ti genotypede NRF-hunndyrene med høyest avlsverdi.

Eva Husaas
Avlsforsker i Geno
eva.husaas@geno.no

Denne gangen presenterer vi liste med de ti genotypede NRF-hunndyrene som har høyest avlsverdi per 15. mai 2026. Avlsverdiene blir beregnet om lag hver andre uke, noe som gjør at listen kan endre seg ved neste beregning. Dette er fordi det kommer nye hunndyr som får genotyperesultater.

Det er et veldig høyt nivå på dyrene på listen, med et gjennomsnitt på 62 i samla avlsverdi. Den laveste ligger på 60 og den som topper listen ligger på hele 66. Åtte av ti er kollete, hvorav fem av disse er homozygot kollete.

Toppkviga denne gangen er etter 12425 NR Isfjorden.

Tabell. De 10 genotypede NRF-hunndyrene som har høyest avlsverdi per 15.mai 2026.

Opprinnelsesnr.	Født	Far	Morfar	Samla avlsverdi (TMI)	Hornstatus	Oppdretter
272978801892	18.01.2026	12425 NR Isfjorden	12265 NR Smenes-P	65,64	HH	Anders Røflo
273558600685	21.09.2023	12257 NR Risdalen	12075 Angedalen-P	64,63	KH	Sverre Halgeir Snuggerud
250893901479	25.02.2026	12445 NR Storos-P	12239 NR Kleiv-P	63,34	KK	Harnesmyr gard v/ Ann Elin Harnes
249997900163	09.09.2025	12387 NR Sandbu-P	24063 VR Vesty	62,59	KK	Kari Lauvdal
272550401568	24.03.2026	12432 NR Tangvollen-P	12326 NR Midtheim-P	61,97	HH	Ole Sivert Bomo
249995401028	05.02.2026	12387 NR Sandbu-P	12201 NR Tornes-PP	61,88	KK	Nordalen Samdrift DA
250245801108	17.11.2025	12387 NR Sandbu-P	12101 Flostrand-P	60,59	KK	Ottar Flatland
250484502276	21.03.2026	12425 NR Isfjorden	12249 NR Flatgaard-P	60,28	KH	Froyland Jon
250600301492	08.03.2026	12432 NR Tangvollen-P	12321 NR Lid-P	59,84	KK	Løkås Samdrift DA
250637101781	11.08.2025	12161 Idsal-P	12221 NR Storbudal-P	59,49	KH	Mekal Andreas Roliaunet

FØNIKS - GJØR DET SELV

**INGEN INNLEIDE, INGEN KOORDINERING,
FULL UTNYTTELSE AV TID OG MASKINER.**

Eksempel på grasbehandling
med ca 30% tørrstoffnivå.

1

Åpner gresset
og slår det flatt.
Økt smakelighet,
fordøyelighet og
pakkegrad.

2

Ingen
spesialkompetanse
eller -verktøy, enkel,
robust og velprøvd
teknologi.

3

Alt er integrert i
vognen, den følger
bare etter.

ORDRE@SERIGSTAD.NO

+47 468 54 665

SERIGSTAD.NO

FØNIKS
MULTIKUTTER LESSEVOGN

SÆDPRODUKSJON OG SPERMKVALITET: AVGJØRENDE EGENSKAPER FOR SEMINOKSER

Geno ønsker å ta i bruk nye seminokser så tidlig som mulig for å få størst mulig avlsframgang. Yngre okser kan imidlertid ha større utfordringer med sædproduksjon og spermkvalitet enn eldre okser. Samtidig stiller kjønnsseparering større krav til spermkvalitet enn produksjon av konvensjonelle doser gjør.

Når produksjon av REDX øker og seminoksene blir yngre har det ført til økt fokus på oksefruktbarhet.

Måler både svømmemønster og defekter

Seminoksene våre gjennomgår omfattende kontroll av fruktbarhet og sædkvalitet. Hvert eneste ejakulat (sæduttak) sjekkes nøye. Geno har CASA-maskiner («Computer Assisted Semen Analysis») som ved hjelp av video- og bildeteknologi gir en objektiv og standardisert vurdering av sædkvaliteten. Her måles blant annet konsentrasjon, bevegelse, svømmemønster, morfologi, ulike defekter og avvik. CASA analyser brukes både på uttak fra ungoksene på Øyer, på råsåden like etter uttak på Store Ree og for kvalitetskontroll etter fortykning og frysing i produksjon på Store Ree.

Nye muligheter

CASA er først og fremst et verktøy for kvalitetskontroll i produksjonen, men her genereres det data som også gir nye muligheter innen avl. Hvis vi fra CASA-data finner spermkvalitetsegenskaper som er arvbare, kan det være grunnlag for nye genomiske avlsverdier for hanndyrfruktbarhet. Dette kan gi nyttig informasjon ved innkjøp av kalv, slik at Geno kan unngå å kjøpe inn oksekalver som ikke vil få god nok sædkvalitet.

Genetisk analyse

For en første genetisk analyse hentet vi ut CASA-data fra produksjonen på Store Ree. Vi inkluderte data fra

alle sæduttak fra NRF-okser i tidsrommet fra november 2021 til september 2025, totalt 8.615 ejakulat fra 278 okser. Antall uttak per okser varierte fra 1 til 361.

Vi startet med å analysere 4 egenskaper:

- prosent bevegelige sædceller
- prosent progressivt bevegelige sædceller (referer til andelen som beveger seg aktivt framover)
- andel sædceller med defekter (hode, hale eller midtstykke)
- andel sædceller med cytoplasmadråper (proximal eller distal)

I gjennomsnitt var 85 % av sædcellene bevegelige, 82 % progressivt bevegelige, 3,2 % hadde defekter og 6,7 % hadde cytoplasmadråper.

Genetiske forskjeller mellom okser

Vi fant lave arvegrader både for defekter og for egenskapene knytta til bevegelse, mens arvegraden

for cytoplasmadråper var 0,27. For denne egenskapen var det klare genetiske forskjeller mellom okser. Cytoplasmadråper kan skyldes ufullstendig modning og kan gi dårligere sædkvalitet og fruktbarhet. Resultatene viser at CASA målinger av sædproduksjon og sædkvalitet gir muligheter til å identifisere nye fenotyper relatert til sædcellenes bevegelighet og morfologi, som kan benyttes i genomisk seleksjon.

Sammenheng med drektighetsprosent?

I videre arbeid vil vi undersøke om det er sammenhenger mellom fenotyper avledet fra CASA data og fruktbarhetsresultater i felt, slik som omløp- eller drektighetsprosent. Vi har også mulighet til å utvide analysen til et bredere spekter av egenskaper relatert til bevegelse, svømme-mønster, morfologi, ulike defekter og avvik. Sædkvalitet er avgjørende for seminokser og genomiske avlsverdier for slike egenskaper kan være nyttige både ved rekruttering av oksekulver som framtidige seminokser og for å overvåke genetiske trender i oksefruktbarhet for NRF.

Samarbeidsprosjektet Super Semen

Dette arbeidet er en del av forskningsprosjektet Super Semen, som er et samarbeid mellom Geno og Norsvin og med finansiering fra Norges Forskningsråd.

Firmanytt

ACRYLICON – GULV-LØSNINGER TILPASSET FJØS

Acrylicon har levert gulvløsninger til norsk landbruk siden 2003, da de gjennomførte sitt første fjøsprosjekt ved Lauvdøla samdrift, og har siden den gang installert systemer i en rekke driftsbygninger over hele landet. Gulvene herder på 60 minutter og tåler temperaturer helt ned til 0 °C i underlaget, noe som gjør dem godt egnet for norske forhold. De er sterkere enn epoxy og polyuretan, men beholder likevel fleksibilitet, og produktene er giftfrie, emisjonsfrie og sertifisert med M1 Indoor Comfort. Siden Acrylicon både utvikler egen kjemi og utfører alle installasjoner med egne ansatte, sikres høy fagkompetanse og lang levetid på anleggene.

Kilde: Acrylicon – acrylicon.no/referanse-kategori/fjos/

Elementlaft av furu fra skogene i Østerdalen

- bærekraftige løsninger for framtida

Vi leverer kortreiste heltreelementer i senvokst furu fra Nord-Østerdal – kjent for styrke og holdbarhet. Våre produkter passer perfekt til landbruk, industri og bolig, og omfatter elementlaft, panel, gulv og spesiallast. Kvalitet, tradisjon og pålitelighet – levert fra Østerdalen.

Kontakt oss for tilbud!

2560 Alvdal • Tlf: 62 00 62 90
post@osterdaltre.no

www.osterdaltre.no

STASLIN – 100 TONNER FRA BÅS TIL LØSDRIFT

Christine Sagedal
christine.sagedal@tine.no
Tekst

På et gårdsbesøk hos Nysæter kjøtt og melk i Snertingdal møtte jeg på jobb som avlsrådgiver både en solid besetning og ei helt spesiell ku. I et nytt løsdriftsfjøs med 38 båsplasser legges det ned et bevisst arbeid i avl og produksjon. Samtidig er det enkeltindivider som setter spor – slik som kua Staslin, som har passert 100 tonn melk i livstidsproduksjon.

Staslin ble født 6. september 2013 og kom til gården i 2015. Hun fikk sin første kalv i november samme år, og har siden hatt en lang og produktiv karriere. I løpet av livet har hun fått ti kalver, seks kviger og fire okser. Fire av døtrene hennes er fortsatt i produksjon i dag.

Ei tid for alt

Livstidsproduksjonen endte på imponerende 110 228 kg melk (120 728 kg EKM). Men det er ikke bare produksjonstallene som gjør at Staslin har satt spor. Hun beskrives som rolig, klok og med et særdeles godt lynne – en type ku som er enkel å jobbe med i hverdagen. Hun hadde en naturlig lederrolle i flokken, og har vært en klar favoritt for Marianne og Bjørn Sveum gjennom mange år.

Med far 10704 Tranmæl 2 og morfar 10176 Surnflødt har hun også et genetisk opphav som passer godt inn i en norsk avlsstrategi med fokus på funksjonelle egenskaper.

På bruket er det tydelige prioriteringer i avlsarbeidet. Det legges særlig vekt på ytelse, jur og jurhelse, lynne, bein og holdbarhet, samt størrelse. Dette er egenskaper som henger tett sammen med både produksjon og arbeidsflyt i fjøset. Målet er kyr som produserer godt over tid, og som samtidig fungerer praktisk i hverdagen.

Ytelse blir viktigere

Det vurderes å krysse inn noe Holstein for å løfte ytelsen ytterligere, men dette gjøres kontrollert og i liten skala. Besetningen benytter Geno sine verktøy aktivt, og GS-merker tas nå i bruk for å styrke grunnlaget for seleksjon og mer presise valg framover. Samtidig ønsker produsenten å utvikle kjøttproduksjonen som et supplement til melka. Strategien er å prøve

Da Staslin fikk sin siste kalv – var løsdriftsdrømmen realisert. Foto: Privat

seg litt fram med ulike kjøttferaser, også inkludert noe tyngre raser, for å skaffe erfaring og finne løsninger som passer besetningen. Økt bruk av kjønnsseparert sæd er også aktuelt, slik at man får bedre kontroll på rekrutteringen og kan utnytte flere dyr til kjøttproduksjon. Det legges opp til jevnlig oppfølging av avlsplanen og aktive valg underveis –, og planen justeres i takt med utviklingen.

Historien om Staslin viser hva som er mulig når man lykkes med kombinasjonen av genetikk, drift og daglig stell. Ei ku som lever lenge, produserer jevnt og samtidig har gode bruksegenskaper, er selve fundamentet i en bærekraftig melkeproduksjon.

Samtidig er det tydelig at resultatene ikke kommer av seg selv. Bevisste valg i avlsarbeidet, vilje til å prøve nye løsninger og jevn oppfølging er avgjørende. Det er nettopp denne kombinasjonen av enkeltindivid og systematisk arbeid som gjør besøket hos Nysæter kjøtt og melk til et godt eksempel på moderne storfeproduksjon – der både kua og strategien teller.

**Vårt mål:
Best der det gjelder!**

Landsdekkende
salgs- og servicenett.

Deler på lager over
hele landet.

Teknisk støtte fra
erfarne brukere.

*McHale:
Lønnsomhet i
alle ledd!*

Møt oss på

21.-23. august
Stand nr. 1

Forhandlere:

Maskin Service Nord AS	9538 Alta
AS Tema	9311 Brøstadbøtn
Vesterålen Landbrukssenter AS	8404 Sortland
RTK Maskin AS	8646 Korgen
Jostein Skei AS	7710 Sparbu
Remseth Maskin AS	6210 Valldal
Fredrik Nannestad Jr. AS	2355 Gaupen
Nannestad Maskin AS	1432 Ås
Prima Landbruk AS	3729 Skien
Traktor & Landbruk AS	4354 Voll

Servicepartnere:

Vesterålen Landbrukssenter AS	8540 Ballangen
Steigen Mekaniske Verksted AS	8289 Engeløya
Jack Lindgaard	8370 Leknes
PK Strøm AS	8250 Rognan
Nordland Maskin service AS	8160 Glomfjord
Sverre Skarstad	7980 Terråk
Fjelltech DA	2560 Alvdal
Høyveg Mekaniske Verksted AS	2662 Dovre
Frya Maskin AS	2647 Sør-Fron
Følling Maskin	6978 Viksdalen
Bernt-Ove Kvamme	5936 Manger
GL Maskin service AS	5709 Voss
Hjelmen Mek Verksted	3560 Hemsedal
Alexander Sundby	3160 Stokke
ATM Service Lillesand AS	4790 Lillesand
Kroslid Maskin	4560 Vanse

Maskindrif AS

Skann for mer info

www.maskindrif.no
post@maskindrif.no

Ku i forbrunst, foto: Anne Hege Hunskaar Tajet, Geno

TIPS FOR BEREKRAFTIG FRUKTBARHET I FJØSET

Randi Therese Garmo
Spesialrådgiver TINE
Randi.Therese.Garmo
@tine.no
Foto: TINE

Følg med i besetninga di på kalvingsintervall og innkalvingsalder for kviger. Det er dyrt å ha gamle nok kviger som ikkje mjølker og kyr med lang tørrperiode pga «seindrekthet». Det er ynskjeleg med ca.12 mnd kalvingsintervall, noko som betyr at kua bør vera drektig på 85-90 dagar etter kalving. Innkalvingsalder hjå kviger bør vera på ca.24 mnd. I 2025 var gjennomsnittet for landet på innkalving 25,6 mnd og kalvingsintervall på 12,6 mnd. Tala viser at vi har noko å strekke oss etter.

- Ha ein plan for når du vil starte inseminering etter kalving. Før brunstoversikt på ein eller annan

vettug måte. Dyrlegen er din venn for kviger/kyr som ikkje viser brunst. Få undersøkt desse dyra og sett inn tiltak deretter.

- Enkelte argumenterer for forlenga kalvingsintervall/laktasjon, men begynner likevel ganske tidleg å inseminere etter kalving og har ein lang inseminasjonsperiode. Er du av dei som starter inseminering 40-50 dagar etter kalving, så er det viktig at kua har hatt uproblematisk kalving og at du drektighetsundersøker innan 6 veker. Ein del kyr inseminert tidleg etter kalving kjem ikkje att i brunst, men er heller ikkje drektige. PAG-testing

kan vera eit godt alternativ til drektigheitkontroll, men ved manuell drektighetsundersøking får du svar der og da om kua er drektig.

- Drektighetsundersøke kyr og kviger i tide. Om du gjer det på 70 dagar og ikkje innan 42 dagar/6 veker så har du mista ein månad på kalvingsintervallet eller innkalvingsalder om kviga/kua er tom og minst ein brunstsyklus. Drektigheitskontroll gjer ein au for å finne tomme kyr du gjerne vil behalde.
- Kviger: Gjennomsnittleg alder ved 1.inseminasjon var for landet i 2025 15,9 mnd: Sørg for

god tilvekst og hald ho frisk som kalv. God førtilgang og tilvekst er viktigast før du tenker mark og mineralmangel hjå kvigene dine, sjølv om du skal ha parasittane i tankane. Mineralbolus kan vera nyttig hjå kviger som skal inseminerast ved innsett om du har erfaring med at dei er trøblete å få kalv i. Har du lang utetid om hausten så sørg for god tilleggsføring slik at kviga kjem i syklus til du har tenkt å inseminere ho. Har du kviger som ikkje kjem i gang så få dyrlege til å legge inn progesteronspiral og spar mange dagar! På den andre sida: Pass på at kviga ikkje veks frå deg! Da blir ho meir travaleg å få drektig. Inseminer frå ca 400 kg vekt dvs frå 165-166 cm i brystomfang. Til kviga er 170 cm burde ho blitt inseminert da du au må ta høgde for eit omløp. Ei kvige på god føring (kompensasjonsføring) kan legge på seg om lag 900 g/d, dvs om lag 6 kg i veka, noko som tilsvarer om lag 1 cm på målebåndet og betyr 3 cm auka brystomfang på om lag 3 veker! Det er ikkje så smart at gode GS-testa kviger ryk ut på fruktbarheit. Det er ingen regel som seier at det er dei dårlegaste kvigene eller kyrne som ikkje tek kalv. Skal du vinne mest muleg på avlsmessig framgang så må du ha ein plan.

- **Kjønnsseparert sæd:** Ikkje gå i fella, men passe seg for den.... Er du ikkje spesielt god på brunstkontroll så prøv med kjønnsseparert sæd på kviger fyrst sidan dei kan vera dei beste dyra genetisk sett. Får du dei drektige, så kan du prøve på gode kyr. Hugs at det er nesten 50% sjanse for riktig kjønn med konvensjonell sæd au!

- **1.laktasjonskyr:** Få med flest muleg av 1.laktasjonskyrne som er verdt og ha med vidare. Desse kan vera vanskelege reint reproduksjonsmessig. Kvar trykker skoa hjå deg? Feite ved kalving og deretter stort haldtap? Små ved kalving og lang tid til eggstokkaktivitet? Eller kva? Igjen, dyrlegen er din venn!
- **Pass på haldet i slutten av laktasjon.** Jobben må starte i midtlaktasjon og utover og ikkje som slankekur i tørrperioden. For kvigene: Sjå til at dei ikkje kjem inn i 1.laktasjon som feite, men heller ikkje for tynne da haldet ved kalving har mykje å seie for eggstokkaktiviteten utover i laktasjonen.
- **Kalvingsvanskar:** Tenk litt på kalvingsvanskar ved inseminering. Kalvingsvanskar i seg sjølv forlenger tid til eggstokkaktivitet og risiko for børinfeksjon. Små rifter i vulva og vagina kan vera nok til ein infeksjon sjølv om du ikkje tenkte kviga eller kua hadde hard kalving. Vær svært forsiktig med å krysse kjøttfe på

For flere detaljer om kvigeoppdrett, se TINEs veileder:

<https://sway.cloud.microsoft/jdyWS-qA9odDcoe7W>

For flere detaljer om kalveoppdrett, se TINEs veileder:

<https://sway.cloud.microsoft/JP1mfwAul4M-FX2XI>

kviger eller kyr med smalt beken. Bruk avlsplan, der er okser som kan gje kalvingstrøbbel utelatt hjå kvigene.

- Med god fruktbarheit i besetninga di unngår du innkjøp av dyr og «nissen på lasset»!

Lykke til med inseminering og eit vellykka sluttresultat!

Smått til nytte

3D-TEKNOLOGI AVSLØRER HVORDAN KYR REISER SEG

En mjølkeku reiser seg 10–15 ganger daglig, og hvor komfortabelt dette skjer påvirker både dyrets velferd og vurderingen av det fysiske stallmiljøet. Forskere ved Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har nå tatt i bruk 3D-posisjonsteknologi og kunstig intelligens, opprinnelig utviklet for å analysere idrettsutøveres bevegelser, for å studere kyrnes reisemønster i detalj. Resultatene viser at kyr med fleksible båselementer klarte lengre og rettere hodebevegelser sammenlignet med kyr i bås med metallbøyer, og at kyr med opprinnelig begrensede bevegelser hadde størst fremgang. Teknologien åpner for automatisert og kontinuerlig overvåking av dyrevelferd i fremtidens smarte fjøs.

Kilde: Tidningen Husdjur, 26. mai 2026 – husdjur.se/forskning/2026/3d-teknik-visar-hur-kor-egentligen-reser-sig

FAGDRYPP FRA ÅRETS HUSDYRTREFF

(Husdyrtreff er en fagkonkurransse for landbruksskoler, og elever og voksenagronomer over hele landet har lagt ned stor innsats i å levere solide besvarelser. Årets melkeproduksjonsoppgave hadde spørsmål om bærekraft og avl, sporer, riveinnstilling og smittevern. Vi har fått lov til å dele noen små klipp fra oppgavene som også er nyttig fagstoff!

OM SPORER OG RIVEINN- STILLING

For å unngå sommersporer, er det veldig viktig å vaske melkeutstyr og spener. Hvis du har en melkerobot med børster, er det lurt å bytte disse jevnlig. Sporene overlever høye temperaturer, vaskemidler og pasteurisering. De ender så opp i melka og produserer enzymer som koagulerer melka uten at den blir sur. Drikkemelka og søte melkeprodukter blir klumpete og får en usmak.

John Einar Bjerke, Olve Langeland, Tobias Thunæs, Tollef Tjentland, Tomb vgs.

Å forebygge sporer handler om å stoppe problemet før det når melka og på den måten sikre trygg og god kvalitetsmelk. Å gjøre en grundig jobb ute på jordene, i fjøset og i siloen, blir derfor ikke bare en ekstra oppgave, men en investering i kvalitet og sikkerhet gjennom hele produksjonskjeden.

Ane Formo og Helena Ås Nordsveen, Storsteigen vgs.

Det er ikke bare farta på riva som spiller en rolle, men også hvor fort du kjører. Hvis du kjører for fort, vil ikke riva klare å ta med seg alt graset, og det vil ligge igjen på jordet. Hvis du kjører for sakte, vil du kaste bort diesel fordi du vil kjøre saktere enn rivas kapasitet. Det er også større risiko for å få med jord i skårene.

Amund Grue, Johannes Lida, Lavrans Urset, Sigmund S. Johansen, Ole Markus G. Brynhildsvoll ved Storsteigen vgs.

OM BÆREKRAFT

En bærekraftig melkeproduksjon kjennetegnes blant annet av god grovfôrutnytting, høy helse- og fruktbarhetsstatus, moderat utskiftingsprosent, effektiv bruk av energi og gjødsel, lavt matsvinn og et økonomisk resultat som gjør at bonden kan fortsette å produsere melk også i framtida.

Aida Jeanette Langø, Jim Harry Kulvik, Martin Klungen og Stine Berg Aas, voksenagronomer, Skjetlein vgs.

For en bonde som leverer store mengder melk i løpet av et år, kan bærekrafttillegget bety flere tusen kroner i ekstra inntekt, og det gir økonomisk motivasjon til å prioritere tiltak som gir bedre klima- og dyrevelferdsprestasjoner i drifta.

Tilde Kristine Grundt, Line Fagerli og Andrea Evensen Torsgård, Storsteigen vgs.

OM AVL I BÆREKRAFTPERSPEKTIV

Med godt avlsarbeid legger vi til rette for et bærekraftig husdyrhold.

Sara Solgård Mellingen, Oliver Gjedrem, Emma Bøe fra Øksnevad vgs.

Avlsmålet som er utviklet gjennom samvirket Geno, gjenspeiler et tydelig bærekraftperspektiv ved at det vektlegger langt mer enn høy produksjon alene. Egenskapene god fruktbarhet, jur og klauvhelse, lav sjukdomsforekomst og lang levetid bidrar til bedre dyrevelferd og reduserer behovet for medisiner og utskifting av dyr.

Tilde Kristine Grundt, Line Fagerli, Andrea Evensen Torsgård fra Storsteigen vgs.

Det brede avlsmålet for NRF er i seg selv et uttrykk for bærekraft, fordi det hindrer at en ensidig jakter maksimal ytelse på bekostning av helse, fruktbarhet og holdbarhet.

Aida Jeanette Langø, Jim Harry Kulvik, Martin Klungen og Stine Berg Aas, voksenagronomer ved Skjetlein vgs.

STRÅLENDE INNSATS FRA ÅRETS LANDSVINNERE AV HUSDYRTREFF!

Husdyrtreffs melkeproduksjonsoppgave har engasjert, og det er ingen tvil om at det er flinke folk som er på vei inn i næringa! Tomb-elevene Tobias Thunæs, John Einar Bjerke, Olve Langeland og Tollef Tjentland gikk helt til topps med en solid besvarelse.

Tomb vgs har en høy stjerne for vinnerne. Her går de i dybden og får med seg relevant og viktig kunnskap på dagtid, og ofte pågår fagdiskusjoner blant elevene langt utover kveldene også. Verdifulle vennskap bygges, og denne vennegjengen har trivdes godt med å samarbeide om Husdyrtreff-oppgaven.

«Vi har ringt og snakka med folk over hele landet. Det er fint å snakke med folk som har praktisk erfaring! Takk til alle som har hjulpet oss!» sier de fire og oppfordrer samtidig til å bli med på Husdyrtreff. «Det kan høres ut som en tung oppgave, men når en kommer inn i det, er det moro, og en lærer veldig mye av det. Det er mye mer spennende å jobbe med dette selv enn bare å høre om det i en skoletime!»

Skole- og landsvinnerne av Husdyrtreff 2026 ble Tomb-elevene Tobias Thunæs, John Einar Bjerke, Olve Langeland og Tollef Tjentland som har skrevet om melkeproduksjon. Her står de sammen med lærer Geir Henning Fjuk (til venstre).

Alle fire har ønske om å drive gård i framtida, men først vil Olve ta fagbrev som anleggssørlegger, John Einar som landbruksmekaniker og Tobias som anleggsgartner. Tollef vil videre til NMBU og ta landbruksfag. Geno gratulerer og ønsker alle sammen lykke til videre!

Voksenagronomer deltar i egen klasse, og her var det Ellen Sommervold Fagerbæk, Lars Kåre Gjønnes og Jo Amund Skålholt fra Skjetlein vgs. som stakk av med en knepen seier.

Smått til nytte

MELKEROBOTDATA KAN PEKE UT HALTE KYR

Ved bruk av kunstig intelligens kan en ut fra data fra melkerobot og holddata med stor sikkerhet peke kyr som er halte. Et forskningsprosjekt fra universitetet i Milano fulgte 323 holsteinkyr på tre melkebruk over sju måneder. Hver annen uke ble halthet bedømt av trente observatører. Ved hjelp av statistiske analyser og maskinlæring ble det utviklet en algoritme som kunne forutsi graden av halthet (ikke halt, mildt halt og sterkt halt). Halte kyr skilte seg ut med lengre intervaller mellom melkingene, langsommere utmelkingshastighet, lengre melketid og en lavere ytelse selv om ytelsen var større pr. melking.

Kvæg 2/2026

RØDE KYR KAN VÆRE LIKE LØNNSOMME

En finsk undersøkelse fra Viking Genetics, basert på nesten 300 gårder og 56 600 kyr i perioden 2021–2024, viste at holstein produserte 600–900 kilo ECM mer enn den røde rasen, men at de røde kyrne hadde bedre fruktbarhet, jurhelse, klauvhelse og lavere kalvingslammelser. Ifølge forsker Reetta Keisalmi kan røde kyr derfor oppnå like godt eller bedre økonomisk resultat takket være lavere produksjonskostnader.

Kilde: Tidningen Husdjur nr. 5/2026

K2 EasyFeed

– automatisk utfôring gjort enkelt

En solid og velprøvd maskin for automatisk utfôring.

- Automatisk kutting av fôr under utfôring – kan kutte/rive rundballer (også frosne), siloblokker og andre typer fôr direkte i utfôringsprosessen.
- Skreddersydd for ulike driftsformer.
- Avansert styringssystem – kan betjene opp til 20 ulike dyregrupper, med inntil 12 starttidspunkt per gruppe.
- Bygget for tøff drift – tar seg av de tyngste og mest gjentakende arbeidsoppgavene i fjøset.

TKS Agri – Smarte fôringsløsninger for din gård! Med snart 100 års erfaring tilbyr vi markedets bredeste utvalg innen grovfôr- og kraftfôrhandtering. Kontakt oss eller din lokale IMEK-selger for den optimale løsningen!

Vår forhandler:

Felleskjøpet

Vi satser på landbruket

BRI Landbruksbygg, Hektner Maskin, Agripro
og G.K. Røe blir en del av Reime.

Reime bygger på stolte håndverkstradisjoner, solid kompetanse og en lidenskap for landbruket. Vi har produsert og levert kvalitet til norske bønder i generasjoner, med fokus på funksjonalitet og langsiktighet.

Nå samler vi sterke fagmiljøer og solide merkevarer under navnet Reime. For deg som bonde betyr det at du får én sterk samarbeidspartner å forholde deg til, men med bredere kompetanse, større fagmiljø og enda bedre helhetsløsninger.

■ **LANDBRUKSBYGG**

Fra rådgivning og prosjektering til totalentreprise og ferdig bygg.

■ **I-MEK, INNREDNING OG UTSTYR**

for god dyrevelferd, arbeidsflyt og driftssikkerhet.

■ **GJØDSELSYSTEM**

Komplette løsninger fra landets fremste fagmiljø.

■ **PRODUKSJON**

Norskprodusert kvalitet med lang levetid.

■ **BIOGASS**

Fornybar energi fra gårdens egne ressurser.

■ **SERVICE OG VEDLIKEHOLD**

Trygg oppfølging gjennom hele produktets levetid.

Reime

Alt for bonden.

Norsk kvalitet siden 1932 ■ reime.no

LØNER DET SEG ALLTID MED GOD GROVFØRKVALITET?

Bjørn Gunnar Hansen
Spesialrettleiar Tine
Rasmus Bang
Forsker Nibio
bjorn.gunnar.hansen@tine.no
rasmus.bang@nibio.no

Ved å studere 23 bruk i Tine Lønsemdanalyse (TLA) i 2024 i Trøndelag fann vi at svaret på spørsmålet i overskrifta ikkje er beint fram.

Vi delte bruka i to grupper etter kor mykje grovfôr dei hadde i høve til mjølkekvoten. Ut frå dei to gruppene laga vi to typebruk. Bruket med mest grovfôr hadde 5.48 MJ NEL grovfôr til disposisjon pr liter mjølkekvote, medan gruppa med minst grovfôr hadde berre 3.71 MJ pr liter. Mjølkekvoten var om lag lik på begge bruka med 277 845 liter, og fjøset hadde plass til 38 kyr og 39 kviger. Skilnaden mellom enkeltbruk i heile datasettet varierte frå 2.33 til 7.36 MJ NEL pr liter kvote. Til å samanlikne dei to bruka brukte vi Optimorfarm-modellen, ein gardsmodell som tidlegare har vore omtalt i Buskap. I det første eksperimentet sette vi grovfôr-kvaliteten relativt låg på både bruka, 5.87 MJ pr kg tørrstoff, som er litt under middelen av grovfôranalysene. Målet var å studere effekten av å auke kvaliteten til 6.3 MJ pr kg tørrstoff på både bruka ved å gå frå to til tre haustingar. 6.3 er noko høgare enn landsmiddelen, sjå Buskap nr 2 i 2025. I alternativet med tre haustingar auka vi N-gjødslinga med 4 kg pr dekar.

Ikkje uventa viste resultatane at effekten av auka grovfôr-kvalitet var heilt avhengig av tilgangen på grovfôr i høve til mjølkekvote og fjøsplass. Bruket med mest grovfôr hadde tilstrekkeleg grovfôr til å dekke meir-opptaket av grovfôr når kvaliteten auka. Kvoten vart framleis fylt, kraftfôrbruket vesentleg redusert, og dekningsbidraget auka med om lag 81.000 kroner. På bruket med lite grovfôr pr liter kvote derimot, vart dekningsbidraget redusert med om lag 108 000 kr. Behovet for grovfôr vart langt større enn tilgangen, og dermed vart kvotefyllinga vesentleg redusert. Nedgangen i kraftfôrbruk vart ikkje opp for inntektstapet grunna redusert kvotefylling, færre kyr, tapte kjøttinntekter og reduserte tilskott. For både bruka auka utsleppa av klimagassar litt på grunn av auka N-tilførsle og litt høgare dieselforbruk ved tre haustingar. Vi legg til at i dette eksperimentet opna vi ikkje for kjøp av grovfôr, og vi heldt avdråtten pr ku og levetida på kyrne uendra i høve til utgangspunktet.

I det andre eksperimentet brukte vi dei same føresetnadene, bortsett frå at no opna vi for at modellen kunne velje å auke avdråtten og levetida på kyrne. Modellen valde akkurat det. Dermed minka talet på kyr og det vart behov for færre kviger, slik at behovet for grovfôr vart redusert. Med desse endringane klarte bruket med minst grovfôr å halde dekningsbidraget om lag uendra i høve til alternativet med to slåttar. Det vart med andre ikkje pengar til overs til å dekke meirarbeidet med ein ekstra slått. På bruket med tilstrekkeleg grovfôr hadde avdrått og levetid mindre å seie. Bruket hadde i utgangspunktet tilstrekkeleg grovfôr til å dekke det auka behovet, og dekningsbidraget vart om lag uendra i høve til det første eksperimentet.

Som oppsummering kan vi seie at den økonomiske gevinsten av auka grovfôr-kvalitet er heilt avhengig av kor mykje grovfôr eit bruk har til disposisjon pr liter mjølk. Ekstraarbeid og auka faste kostnader ved fleire haustingar må og vurderast. Det generelle rådet vi ofte høyrer om at auka grovfôr-kvalitet gjev betre økonomi må difor nyanserast.

« om at auka grovfôr-kvalitet gjev betre økonomi må nyanserast »

GARDSBYGG

BYGG FOR GENERASJONER

Gardsbygg AS leverer kvalitetsbygg til landbruket i hele Sør-Norge

Vi prosjekterer og bygger:

- Fjøs for melkeku og ammeku
- Låver-Redskapshus og lagerbygg
- Grisehus og fjørfehus
- Verksted, kjølelager og kombinasjonsbygg
- Tilbygg, ombygging og nybygg

Med tre som hovedmateriale skaper vi kostnadseffektive bygg med godt inneklima og lang levetid.

Har du tanker om å bygge, ta kontakt, så ser vi på ditt prosjekt sammen!

For inspirasjon, se vår hjemmeside eller søk oss opp på Facebook.

Kontakt

Gardsbygg AS

v/ Egil Andersen

922 48 155

post@gardsbygg.no

LYTTER PÅ STORFE- PODEN, MIDT UNDER LAMMINGEN

Helene Vik (19) fra Notodden tar veterinærinja på Nome videregående skole. I framtiden vil hun bli veterinær og storfebonde ved siden av. Mellom morgen- og kveldsstellet i fjøset pimper hun opp russedressen som like gjerne kunne vært grønn.

Marte Østmoe
marte.ostmoe@gmail.com
Tekst og foto

Det nærmere seg eksamen, men som en viktig del av agronomstudiet skal elevene også ha gjennomført seks uker praksis. Så langt har Helene hatt utplassering på gårder med gris, geit og storfe. Nå er det bare erfaring med sau som gjenstår. Den økta tar hun hos Håvard Jønnardalen - nettopp i Jønnardalen vest i Flatdal i Telemark. – Det er ikke så lett å få tak i hjelp, innrømmer sauebonden på 67. Sau er hans store lidenskap og i år har han 180. Alle skal de lamme.

Vårens vakreste eventyr

Håvard har god erfaring med elever fra Søve kontaktet dem i jakten etter avløsere. Slik hadde det seg at Helene fikk være både en og to uker på gården. – Den ene uka var praksis, smiler hun, – den andre uka inkluderte første mai og de andre hadde mye fri, så jeg kunne like godet si ja til ei ekstra arbeidsuke. Timeplanen på Jønnardalen er dog litt mindre forutsigbar enn i klasserommet. Plutselig er det et hoppende lam på fôringsbrettet, i en annen bingje tilrettelegges det for fødsler og i avdelingen for koppelam, skrikes det etter oppmerksomhet.

Under praksisperioden jobber Helene to skift. I pausene pimper hun opp russedressen.

Hos Landbrukstjenester kaller de denne tida for «vårens vakreste eventyr», men noen triste episoder forekommer da også. Helene

har fått være med på både keisersnitt med døden til følge, dødfødte lam og syke mødre.

Med ku på øret

Som regel går det stille for seg, samtidig skal en avløser gjerne være både våken og på vakt. Med det venstre øret lytter Helene til lydene i fjøset og reagerer hvis noe er galt. I det høyre øret har hun stukket inn en hvit iPod. I den prates det om kuenes ve og vel. Helene ler: – Ja, kjæresten min kan gå litt lei, men jeg synes storfeoden er lærerik, beroligende og fin å ha på øret.

Glad i dyr. Helene drømmer om å bli veterinær og melkebonde.

Mytiske Telemark

Hvis Helene Vik får det som hun vil, er det melkebonde hun skal bli når hun blitt stor. Dette i kombinasjon med yrket som veterinær. – Kanskje er det best at jeg starter for meg selv, drømmer hun og ser for seg et perfekt liv som kubonde og veterinær. Nå gjenstår det bare å finne et sted å starte, for dessverre har Helene ingen odelsgård i sikte. – Det må nok bli i Telemark, sier 19-åringen og klyver opp i en utskåret himmelseng i hytta som er avløserens midlertidige hjem. I dag har hun tatt mellomvakta fra 08.00 til 15.00. Klokka 18.00 skal

hun på'n igjen og bli i fjøset til cirka leggetid. Der imellom blir det så vidt tid til en middag og en hvil.

Håpet er lysegrønt

Eller vent nå litt. Russedressen må jo gjøres klar! – For min del kunne jeg gjerne hatt en grønn dress, innrømmer Helene. – Men de fleste andre i klassen ville ha rød, så da ga jeg etter for flertallet. Men hvordan i all verdens kal jeg få festet disse stjernene?

Mye heller vil Helene ha stjerner i panna på ei ku eller ti. Først skal hun bare feste litt, til høsten venter påbygg og selv om jenta foretrekker praktiske fag og sliter litt med dysleksi, skal det nok gå bra - så sant hun kan lytte til storfeoden.

I løpet av fjorten dager som avløser i sauefjøset på Jønnaredalen i Telemark, har Helene Vik vært med å ta i mot over 100 lam.

Også russen fra Nome videregående avdeling Søve, har valgt fargen rød, men hadde det vært opp til Helene, kunne hun gjerne valgt grønn. Målet er å bli veterinær og storfebonde.

Helt siden hun gikk på gårdsbarnehage som fireåring, har Helene visst at det er veterinær hun skal bli. Barne- og ungdomsskolen var gørr kjedelig, men foreldrene trøstet henne med at hun snart kunne søke seg inn på Nome videregående, avdeling Søve. De kunne ikke fått mer rett.

Produisert i Hardanger

Optima pH 4 – for deg, dyra og miljøet

Unik kombinasjon av eddik og flere organiske syrer

Til folk

Hudvask og hudpleie til folk og dyr

pH4 førebygger hudplager og bevarer den gode bakteriefloraen.

Til dyr

Kan brukast i melkerobot!

Reinhold

Reinhold i heim og næring

Lav pH gjer «livet surt» for problembakteriane og legg til rette for dei gode bakteriane i heile miljøet.

Du finn oss på Agrisjå 2026!

Optima Produkter AS
5600 Norheimsund, Tlf. 56 56 46 10

Sjå heile Optima-sortimentet til dyr, folk og reinhold på heimesida vår! Scan gjerne QR-koden for meir info.

www.optima-ph.no

TO POPULÆRE ELITEOKSER

Hans Storlien

Leder kunde- og medlemstjenester i Geno
hans.storlien@geno.no

EN AVLSTOPP MOT SOMMEREN

Denne gangen er det de to yngste eliteoksene vi setter søkelyset på. Eliteoksene 12524 NR Somna og 12527 NR Helbostad-P er to som helt sikkert vil gjøre seg sterkt gjeldene på mange oksevalg.

De har begge profiler som gjør de lettanvendelige, og derfor foreslås de på mange dyr nå. 18.januar 2025 ble det født to fantastiske genetiske herligheter.

12524 NR SOMNA

12524 NR Somna har avslverdi 46. Somna er hornet og får derfor ikke noe kred i avslverdi på dette, men til gjengjeld en profil som virkelig gir susen. Oksen er en god sædprodusent. Han har svært mange styrker, men kan spesielt fremheve mjølk, lette kalvinger og eksteriøregenskapene som spesielt positive.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er oppdrettet hos Davis Byberg, 8920 Sømna. Far til oksen er 12339 NR Broen-P og morfar er 12152 Skattebu. 12152 Skattebu gjør det svært bra på interbull sin rangering på mjølk. Skattebu har 145 i mjølk hos oss, og er også morfar til en okse 12532 NR Solemsjø som vi kun skal bruke i embryo. 156 i avslverdi på mjølk, men en del svakheter som gjør at oksen ikke vil bli ordinær eliteokse. Det skal letes etter gode kombinasjoner blant embryokvigene på den oksen. Ifølge Marius Grinden som arbeider på fjøset har Somna fungerer svært godt i sædproduksjon. Han produserte REDX på første forsøk. God sædprodusent, snill og rolig er stikkordene på denne oksen.

12524 NR Somna er halvbror til 12508 NR Monstadhaug-P-ET og 12523 NR Skeide-P.

Mor til oksen 1164 har avslverdi 35, og er knallgod på mjølk. Hun har et gjennomsnitt på 11.169 kg mjølk, 4,35 i fett og 3,62 i protein. Hun har hatt to kalver inseminert på nytt og venter sin tredje kalv med 12476 NR Kirkhus. Kua har 13 måneders kalvingsintervall. Oppdretter David Byberg beskriver kua som et ordentlig «råskinn». Kua leverer skikkelig bra med melk, en topp modell. Kua er ikke så veldig stor i størrelse, og fungerer veldig godt på fjøset på alle måter. Jeg er en «maskinkar», men mener allikevel at kua ser bra ut med tanke på eksteriør, jur og bein.

12524 NR Somna. Foto: June Witzøe

EGENSKAPER

Somna er en plussvariant på mange egenskaper i forhold til snitt av mor og far. På melk har oksen avslverdi 135, mens snitt av mor og far er 124. Det samme gjelder for hastighet, jur, bein og holdbarhet. Oksen er generelt langt over forventet resultat hvis man ser det opp imot snitt av mor og far. Kalvingsegenskapene er veldig gode og dette er i tråd med både mor og far sine verdier på disse egenskapene. Det er fornøylig å se på egenskapsporteføljen til denne oksen. Han scorer godt på så og si alle viktige egenskaper. En egenskap derimot går andre veien, der han scorer langt lavere enn mor og far – dette gjelder fruktbarhet. Der har Somna 93 i avslverdi mens snittet hos foreldrene er 108. Det er spesielt egenskapen antall dager fra kalving til første ins. Oksen scorer svakt (87). Det kan derfor se ut til at med såpass høy produksjon kan døtrene slite litt med å komme raskt i brunst igjen etter kalving.

Oksen har produsert både SpermVital- og REDX-sæd. Oksen er plukket ut for videre karriere i det internasjonale markedet.

12527 NR HELBOSTAD-P

En ny trønder med 50 i total avlsverdi og en komplett profil. Denne oxen er en klar vinner blant førstevalgene i Geno Avlsplan. Vi har måtte begrense den litt foreløpig på grunn av litt lavt sædlager. Oxen produserer godt så det er ei lys framtid for god tilgang på doser etter denne oxen. Oxen kan fremheves med gode verdier på mjølk, fruktbarhet, hastighet og eksteriøregenskapene.

12527 NR Helbostad-P. Foto: June Witzøe

Disse to karene representerer veldig mye bra, og de trygger sikkerheten for å få gode kvigekalver som på sikt kan kalve inn på rett tid i forhold til sommermjølk og utnyttelsen av denne perioden på en best mulig måte. Vi er inne i en periode med mange gode kandidater som skal oppnå eliteoksestatus derfor er det vanskelig å velge blant disse hvem som bør presenteres ekstra. Dette er et fornøylig problem som vi lever veldig godt med.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oxen er oppdrettet hos Helbostad Samdrift DA, 7750 Namdalseid. Far til oxen er 12328 NR Vestre-P med morfar er 12164 Ganes. Oxen er kollet og er halvbror til hele fire andre eliteokser. 12328 NR Vestre-P er den eliteoksen som har fått flest sønner som eliteokser siden nytt regime med seleksjon på eliteokser startet. Ifølge Marius Grinden som arbeider i oksefjøsset er oxen en diger kar som har fungert bra på sædproduksjonen. Veldig rask på «avtrekkern» – ofte ferdig før fjøsfolket er klare til å ta ut sæden. Han fungerer kjempebra.

Mora 425 har 34 i avlsverdi, har et snitt på to laktasjoner på 9,946 kg. mjølk og 4,2 i fett og 3,59 i protein. 425 har hatt to kalver og drektig med sin tredje. 425 har hatt fire insemineringer per drektighet, og har et kalvingsintervall i overkant av 13 måneder. Mor til 425, 363, lever i beste velgående i besetningen fortsatt. Oppdretter i Helbostad Samdrift DA, Dag Arne Derås, uttrykker at ingen ting galt kan sies denne kua. Ei ku du ikke legger merke til, snill og rolig, med funksjonelt eksteriør. Hun har holdt seg frisk hele tiden. Vært inseminert litt mange ganger per inseminasjon, men med Sensehub håpes det på en bedring.

EGENSKAPER

Helbostad har som Somna vært svært heldig i enkelte kombinasjoner. Dette gjelder spesielt for egenskapene melk, lynne og jur. Han har hele 135 på veldig god på både mengde og innhold. Oxen har 129 på jur, og har rettet opp et par «feil» hos mor her. Dette gjelder spesielt midtband der mor er helt nede på 76 i avlsverdi for denne egenskapen, mens sønnen har oppnådd 93 i avlsverdi for samme egenskap. Helbostad har veldig gode kalvingsegenskaper som far til kalv og han scorer godt på lynne, det vil si over gjennomsnitt av foreldre. Vippekryss kan ha sammenheng med litt mer krevende kalvinger, og det kan se ut til at denne sammenhengen er til stede her. Oxen er også godt over midlet for egenskapen kjøtt, med jevnt gode egenskaper på alle kjøttegenskapene.

12527 NR Helbostad blir tilgjengelig som kjønnsseparert sæd, REDX, og den har produsert SpermVital-sæd. Oxen er selektert også for det internasjonale markedet.

**NESTE NUMMER AV BUSKAP KOMMER
I DIN POSTKASSE CA. 9. SEPTEMBER**

TANKER OM STORFE- KJØTTPRODUKSJONEN FRAMOVER

Situasjonen i dag er at 70% av norsk storfekjøtt produseres i melke-kubesetninger, og det er viktig at melkebønder har en god strategi for å få mest mulig ut av også denne delen av produksjonen sin, uansett om man selger livkalv eller fører dyra fram til slakt.

Anitra Lindås
Fagrådgiver Foring TINE
anitra.lindas@tine.no

Den store utviklinga innen avlsarbeidet de siste åra har gjort kjønns-separert sæd (både av melke- og kjøttferaser) og embryoteknologi tilgjengelig for 'hvermannen' – så valgmulighetene begynner å bli store for alle som ser muligheten for å ta disse verktøya mer i bruk i egen drift.

Stortingsmelding 11 (2023-2024) skisserer hvilken rolle landbruket bør fylle i åra framover, og blir ofte kalt 'selvforsyningsmeldingen'. Måla for landbrukspolitikken er vedtatt av Stortinget, og er delt opp i 4 hovedmål:

- 1) Matsikkerhet og beredskap
- 2) Landbruk over hele landet
- 3) Økt verdiskaping

- 4) Bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser

En undersøkelse iflg 'Kjøttets tilstand' fra 2025 viser at matsikkerhet og selvforsyning også oppfattes som viktige i befolkninga ellers, så da må en jo regne med at målsetningene står seg over tid – og denne artikkelen er et forsøk å se hvordan storfeholdet står seg i lys av hver av disse målsetningene.

Matsikkerhet og beredskap

Ettersom store deler av landet egner seg dårlig for å dyrke annet enn gras, er drøvtyggere viktige for å foredle graset til menneskemat. I den praktiske drifta er det jo da viktig å være bevisst på å optimalisere ressursbruken – og for eksempel vil oppdrett av 'vanlige' u-kastrerte okser binde opp fjøs plass hele oksens levetid, og de må få tildelt alt fôr inne i fjøset. God daglig tilvekst er derfor en forutsetning for både lønnsomhet og god ressursutnyttelse.

Dersom man tar utgangspunkt i okser som er 10-11 måneder og eldre kan enkelte oppnå samme tilvekst videre fram mot slakt ved å bruke 1-2 kg kraftfôr per dag

Foto Rasmus Lang-Ree.

som andre må bruke 4-5 kg per dag for å oppnå. Hva som er best med tanke på selvberging av disse to eksemplene er ikke så mye å lure på, men å finne årsakene til høyt kraftfôrforbruk per kg kjøtt produsert krever mer analyse hos hver enkelt – utenom energi-/proteininnhold i grovfôret så vil resultatene avhenge både av tildelingsrutiner, dyreplass, vann-tilgang, helse og det tidligere livet til dyret, og hvor godt man treffer med kraftfôrtype.

God utnyttelse av beiter er mulig å få til også på hannedyr dersom man kastrerer oksekalvene – det forlenger oppfôringstida, men til gjengjeld bruker de mye av den ekstra tida til i stor grad å plukke sitt eget fôr.

Ammekuhold gir også godt grunnlag for å utnytte beitearealer i sommerhalvåret, og det å holde beitearealer i hevd i tillegg til de fulldyrka arealene som kun egnert seg til grasdyrking er viktig beredskapsarbeid.

Landbruk over hele landet

Storfeholdet er en bærebjelke for landbruket i de store delene av landet som ikke har dyrkingsforhold for matvekster, så når 'Landbruk over hele landet' er et av hovedmålene i stortingsmeldinga vil det å produsere storfekjøtt til

egen befolkning være en forutsetning for å oppnå nettopp dette målet – og med det opprettholde grunnlaget for bosetting over hele landet.

Samtidig ligger det i de landbrukspolitiske føringene at det er mulig å produsere matvekster skal det stimuleres til dette framfor å dyrke gras til dyr – dette har jo også vært praktisert gjennom kanaliseringspolitikken som har vært ført i svært mange tiår.

Økt verdiskaping

Å opprettholde et åpent kulturlandskap må sies å være en viktig verdi – både om graset høstes maskinelt eller beites – og her bidrar storfeholdet stort.

En skal heller ikke undervurdere den positive oppfatninga landbruket får hos befolkninga ellers når de ser dyr ute på beite.

På det enkelte bruk er verdiskapinga svært avhengig av at småkalvene har god helse og vokser best mulig – uansett kjønn og uansett hvordan oppfôringa videre planlegges – også om kalven skal selges videre til andre.

Dyr med innslag av kjøttferase har høyere tilvekstpotensiale og prissettes høyere som livkalv – så det kan absolutt være verdt å bruke

målretta kjøttfodoser på enkeltkyr når man har en god overordna plan og ikke sliter med å få kalv i kyrne til rett tid fra før av.

Bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser

Jobben med å redusere klimagassutslipp ligger i stor grad som et ansvar på landbruket selv, og heldigvis er mye av tiltakene som gir lavere klimautslipp også positive for det økonomiske resultatet.

Enkelt og greit henger god tilvekst sammen med god fôrutnyttelse og dermed lavere klimagassutslipp per kg kjøtt. Å unngå tap i form av dårlig helse og i verste fall dødsfall av enkeltkyr er like viktig – ikke bare for klimagassutslippene, dyrevelferd og omdømme, men også for trivselen og helsa til gårdbrukeren.

Det å se på drifta – både grasdyrkinga og husdyrholdet med hovedfokus på agronomien og det husdyrfaglige – sammen med rådgivere fra TINE eller Nortura sammen med NLR er nettopp hovedpoenget når det utarbeides klimahandlingsplaner for stadig flere. Det er også utrolig mye godt arbeid som skjer ute på norske gårder, så det er en viktig jobb å bare få dokumentert dette!

Firmanytt

DELAVAL LANSERER BIOSENSOR FOR MELKEKVALITET

DeLaval lanserer Milk Solids Analysis – en ny biosensor til VMS™ V300 som automatisk måler fett, protein og laktose ved hver melking ved hjelp av nær infrarød spektroskopi. Løsningen gir kontinuerlig innsikt i melkekvalitet, fôrutnyttelse og tidlige tegn på metabolske ubalanser som ketose og SARA – uten behov for manuell prøvetaking eller forbruksartikler. Milk Solids Analysis er tilgjengelig som nyinstallasjon eller oppgradering på eksisterende melkeroboten, og kommer i salg høsten 2026.

Kilde: fka.felleskjopet.no

Formel™

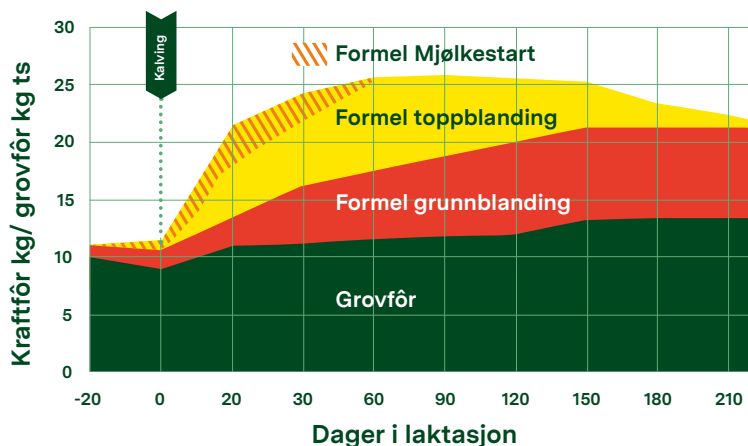
Nyhet

Nytt startfôr til overgangsfôring for høg mjølkeproduksjon

Vi lanserer Formel Mjølkestart

- Proteinrikt startkraftfôr utviklet for overgangsperioden
- Støtter lever og energiomsetning
- Riktig balanse av viktige aminosyrer
- Levende gjær – bidrar til bedre vommiljø og fiberfordøyelighet

Kontakt din lokale salgs- og fagkonsulent for forrådgivning.

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 bonde.felleskjopet.no
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40 bedrift.bondekompaniet.no

Rabbalshede Gård i i Västra Götaland, Sverige

- Gården drives sammen av brødrene Tomas og Björn Moberg
- Gården har 387 hektar dyrket mark og er selvforsynt med grovfôr og korn
- 180 melkekyr, ca 50 prosent røde og 50 prosent Holstein
- Ytelse: 12985 kg EKM
- De ble kåret til «Herd of the Year» av Viking Genetics i 2021 for fremragende avlsarbeid.

RØDE KYR GIR BEDRE ØKONOMI PÅ RABBALSHEDE

Claus Morten
Pedersen
cmp@geno.no

Brødrene Tomas og Björn Moberg driver gården sammen. Foto: Claus Morten Pedersen

På Rabbalshede Gård i Sverige driver brødrene Tomas og Björn Moberg med 180 melkekyr – halvparten røde, halvparten svarte. Etter år med systematisk sammenligning er konklusjonen klar: De røde kyrne legger igjen nesten 1000 kroner mer per år enn holsteinerne.

– De svarte melker tusen kilo mer, men de røde tjener vi mest på. Det er veldig interessant å ha begge rasene og kunne sammenligne dem på like vilkår, sier Tomas Moberg.

Fra generasjonsskifte til prisbelønnet drift

Brødrene overtok gården etter foreldrene i 2011, da faren gikk av med pensjon. Siden den gang har de bygget ut i flere omganger – først med robot nummer to i 2018, deretter med en tredje robot i 2023. I dag melker de 160 kyr i robot, mens 20 fortsatt står i det gamle fjøset fra 1887.

Driften har gitt resultater. I 2021 mottok de prisen «Herd of the

Year» fra Viking Genetics for fremragende avlsarbeid. De har gjort 43 embryoskyllinger på gården og de har solgt ca.10 okser til Viking Genetics. Rabbalshede Gård ble også kåret til årets landbruksforetak i Tanum kommune i 2025.

– Vi gentester alle hunndyr og har satset mye på embryoskyllinger de siste årene. Nå er det de røde kyrne som blir valgt ut til spolingskontrakter, og derfor har vi stadig flere røde ungdyr i oppvekst, forteller Tomas.

Regnestykket som overrasker

Den store innsikten kom da Tomas satte seg ned og regnet på hva de to rasene faktisk bidro med økonomisk. Resultatet overrasket ham selv.

– Holsteinerne melker rundt tusen kilo mer i året. Men når jeg ser på betalingssystemet til Arla, som premierer kilo fett og protein og trekker for levert melkevolum, så kommer de røde nesten tusen kroner bedre ut per ku per år. Arla betaler for innhold, ikke volum. Hver liter melk som fraktes fra gården koster penger. Og her kommer de røde kyrnes høyere fett- og proteinprosent til sin rett. – Vi slipper å sende fem fulle tankbiler mindre fra gården hvert år med de røde, sammenlignet med om vi bare hadde hatt holstein. Det er bærekraft i praksis, og bedre økonomi.

Lett å se på skiltet inn til gården at de er glad i røde kyr. Foto: Claus Morten Pedersen

Ko nr	Kg Ecm	Kg Melk	Fett %	Protein %	Dim	Pris/Kg	Inntekt/dag	Inntekt/måned
1878	64	67	3,7	3,3	48	4,25	285,-	8550,-
1730	64	53	5,6	3,6	101	5,64	299,-	8970,-
1745	51	51	3,8	3,8	130	4,46	14,-	430,-
1781	90	86	4,7	3,6	188	5,05	227,-	6824,-
1875	41	33	5,8	3,8	220	5,88	5,-	145,-
1855	40	29	6,5	4,4	237	6,66	194,-	5820,-

Tomas regner ut lønnsomheten for alle kyrne ift ytelse og faktisk pris etter justering for fett og protein. Foto: Claus Morten Pedersen

Ku 1878 (Holstein) - Kg Ecm: 64 - Kg Melk: 67 - Fett %: 3,7 - Protein %: 3,3 - Pris/Kg: 4,25 - Inntekt/dag: 285,- Inntekt måned: 8550,- Foto: Claus Morten Pedersen

Ku 1730 (SRB) - Kg Ecm: 64 - Kg Melk: 53 - Fett %: 5,6 - Protein %: 3,6 - Pris/Kg: 5,64 - Inntekt/dag: 299,- Inntekt måned: 8970,- Foto: Claus Morten Pedersen

Idyll på Rabbalshede. Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Flere fordeler enn bare melkeprisen

Regnestykket stopper ikke ved melkeoppkjøret. Tomas har lagt merke til flere forskjeller som trekker i de rødes favør.

– I fjor hadde vi flere holstein som måtte avlives på gården enn røde. Vi har også flere veterinærbesøk på de svarte kyrne. Det er parametere jeg ikke engang har regnet inn ennå, men som helt klart forsterker bildet.

Også på beite viser rasene forskjellig karakter. Når kviger av begge raser slippes ut om våren, kommer de røde tilbake om høsten i god kondisjon, mens holsteinkvigerne ofte ser magre og underutviklede ut.

– De svarte trenger proteintilskudd gjennom sommeren for å vokse ordentlig. De røde klarer seg fint på det graset som finnes. De er rett og slett mer robuste og lettere å holde.

Fifty-fifty gir verdifull innsikt

Det at gården har nøyaktig halvparten av hver rase, er ingen til-

feldighet. Tomas mener kombinasjonen gir unik mulighet til å sammenligne på like vilkår.

– Hvis jeg sammenlignet to ulike besetninger på to ulike gårder, kunne jeg aldri vært sikker på hva som skyldtes rasen og hva som skyldtes management. Her behandler vi alle dyr likt, og da ser vi den virkelige forskjellen.

Likevel innrømmer han at det også handler litt om hjerte.

– De svarte kyrne får vel være litt av en hobby. En hobby får lov å koste litt, smiler han.

Men utviklingen går i retning av flere røde. Med økt satsing på embryospolinger de siste årene, og stadig flere røde hunndyr som blir valgt ut, vil andelen røde sannsynligvis øke fremover.

Samarbeid på tvers av grensen

Tomas er opptatt av at den røde rasen må styrkes gjennom samarbeid mellom de nordiske landene. Gården har selv brukt noe norsk genetikk, blant annet oksene Muri-P.

Gården har halvparten sorte og røde kyr.
Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

Idyll på Rabbalshede. Foto: Therese Eriksson, Farmphoto

– Jeg tror vi må samarbeide enda mer mellom Viking Genetics og Geno i fremtiden. Norge har fantastisk fruktbarhet på sine dyr, mens Viking kanskje har litt bedre eksteriør. Kombinasjonen av det beste fra begge kan gi oss en enda sterkere rød rase.

Han er bekymret for at den røde kua taper terreng i Sverige fordi bønder kun ser på melkevolum. – Det er så synd at røde kyr forsvinner fordi folk tror de er dårligere. De er ikke dårligere – de er bedre økonomiske. Men vi mangler verktøy som viser bonden dette tydelig nok. Hadde

betalingssystemet og rådgivningen vist den virkelige lønnsomheten, hadde flere valgt rødt.

Vekst i Sverige – muligheter for rødt

Sverige har et underskudd på melk og stort potensial for økt produksjon, særlig i Norrland der store arealer ligger ubrukte. Nylig ble det kjent at Arla satser 3,6 milliarder kroner i et nytt stort meieri i Götene, ca.15 mil fra Rabbalshede.

– Det sies at Sverige trenger 40–50 000 flere melkekyr på kort sikt for å øke selvforsyningen. Det er spennende tider, sier Tomas.

Selv holder brødrene åpent for fremtiden. Med neste generasjon allerede involvert i driften – Tomas' sønn jobber på gården – kan det ligge an til videre vekst. – Vi har plass til å utvide, men det vil kreve helt ny bygningsmasse. Vi får se hva neste generasjon ønsker å gjøre.

Én ting er han sikker på: Konklusjonen fra femten års erfaring står fast.

– Man skal ikke tro at kua som melker mest, er den beste kua. Man må se på økonomien. Og der vinner de røde.

Firmanytt

SANNTIDS-OPPDATERT BEITEKART FRA NOFENCE

<https://grazingmap.nofence.no/>

Denne nettsiden er tilgjengelig for alle og viser hvor det finnes dyr med Nofence klave innen en radius på 20 km alle veier. Bøndene som har Nofence får plakater de kan sette opp der de har beitedyr på virtuelt gjerde med informasjon om det er dyr som beiter i området uten fysiske gjerder og en QR kode som leder til beitekartet. På den måten kan folk som går tur eller ferdes i utmark der det er beitedyr se hvor dyrene er og evt. velge å gå en annen rute hvis de ikke ønsker å treffe på dem.

Kilde: Nofence

Kontroll på gjødslinga

— fra fjøs til skifte

Med **Eana Skifte** får du en komplett løsning for lagerhåndtering, planlegging og dokumentasjonen som kreves for all gjødsel.

Husdyrgjødsellager

Oversikt over volum og næringsinnhold.

Mineralgjødsellager

Hold styr på beholdning og innkjøp.

Slam

Full sporbarhet og dokumentasjon i henhold til krav.

Bladgjødsel

Hold styr på beholdning og innkjøp.

NYHET

Fosforkalkulator

I den nye husdyrgjødsel-modulen får du nå beregnet fosforproduksjonen din og sjekket om du er innenfor regelverket. Ved overskridelse får du vite nøyaktig hvor mye du må bortskaffe.

- ✓ Full oversikt
- ✓ Bedre planlegging
- ✓ Enkel registrering på mobilen
- ✓ Klar for offentlige krav

Eana Skifte

SMITTSOMME SJKDOMMER OG SMITTEVERN, DEL 4 – KONTAKTSJKDOMMER

Sjukdommer som spres gjennom direkte og indirekte kontakt er de mer vanlige sjukdommene vi har blant norsk storfe – «hverdagssjukdommene».

Lars Erik Heggen
Spesialveterinær i
Helsetjenesten for storfe
lars.heggen@animalia.no

Smitte kan skje gjennom direkte kontakt mellom dyr, som snute mot snute, men også indirekte via avføring, dråpesmitte i luft eller gjennom forurenset miljø som utstyr, personell og fôrings- og drikkepunkter. Enkelte smittestoffer smitter raskt og effektivt, mens andre krever mer langvarig kontakt. Felles for dem alle er at godt smittevern er det viktigste forebyggende tiltaket, og veldig effektivt i å hindre at sjukdommer kommer inn i fjøset.

Livdyrhandel er den viktigste smitteveien - over 10 % av storfe-populasjonen flyttes årlig mellom besetninger, noe som gir et stort potensial for smittespredning. Ved å unngå kjøp av livdyr øker sannsynligheten for å holde slike sjukdommer utenfor husdyrrommet markant og løfter smittevernet betydelig.

Dersom livdyrhandel er en nødvendighet, er det viktig å ha god innsikt i helsestatusen til selgerbesetningen gjennom livdyrattester. Informasjon om helse bidrar til bedre forutsigbarhet og reduserer risikoen ved livdyrhandel. Det er viktig å alltid kreve livdyrattester i forkant av kjøp. Livdyrhandel fra besetninger med påviste sjukdommer som digital dermatitt eller smittsom mastitt bør unngås.

Typiske sjukdommer som spres via kontakt er BRSV og BCoV,

Regelmessig kontroll i klauvboks med innrapportering av funn, er viktig for innsikt i besetningens klauvhelse. Foto: Animalia / Kaia Seweriin

digital dermatitt, smittsom mastitt og ringorm. Risikoen for disse øker særlig ved kjøp av livdyr. Selv om dyret kommer fra en antatt frisk besetning og er vurdert av veterinær, vil det alltid være en viss risiko. En veterinærattest gir kun et øyeblikksbilde. Dyret kan være i inkubasjonsfasen (før symptomene oppstår) eller ha en mild infeksjon uten synlige symptomer, men likevel være smittebærer. I tillegg kan dyr plukke opp smitte på transport.

Også såkalte "fjøsvandrerere" som veterinærer, klauvskjærere, transportører og avløsere kan bidra til spredning dersom smittevernet er mangelfullt og ikke følges konsekvent. I tillegg kan delt utstyr og fellesbeiter være smitteveier.

De mest effektive forebyggende tiltakene, foruten fravær av livdyrkjøp, handler om godt eksternt og internt smittevern. Eksternt smittevern handler om å hindre at smittestoffene kommer inn i besetningen, mens internt smittevern begrenser spredning dersom smitte først har kommet inn. Riktig bruk av smittesluse og klare rutiner for besøkende er avgjørende. Dyreeier er smittevernsjef og har selv ansvaret for at besøkende etterlever rutinene. Konsekvensene ved et sjukdomsutbrudd faller på deg som produsent og de kan bli betydelige. Dersom uhellet først er ute, er det viktig å ha gode rutiner i driftsbygningen som forebygger spredning mellom dyrene i størst mulig grad.

Gode rutiner reduserer risikoen betydelig, men gir ingen garanti. Derfor er det avgjørende at smittevernrutinene gjelder for alle og alltid. Den klassiske "skulle bare"-tankegangen kan i praksis oppheve effekten av ellers gode rutiner. Konsekvent etterlevelse er helt avgjørende.

Digital dermatitt er en smittsom klauvlidelse med økende forekomst i Norge. Foreløpig er utbredelsen relativt begrenset og av mildere karakter enn det man ser i de fleste andre sammenliknbare land, men erfaringer fra utlandet viser at sjukdommen kan bli langt mer omfattende. I Danmark er sjukdommen utbredt i de fleste besetninger, og en betydelig andel av kyrne er halte. Konsekvensene er redusert dyrevelferd, lavere produksjon og økte kostnader. Kyr med klauvproblemer har ofte lavere fôropptak, dårligere fôrutnyttelse, redusert melkeytelse og dårligere fruktbarhet. Når det gjelder virusjukdommene BRSV og BCoV - smittsom hoste og diaré - kan de forårsake betydelige produksjonstap, velferdsproblemer, økt kalvedødelighet, og mange kalver får kroniske lungeforandringer – et svært dårlig utgangspunkt for morgendagens produksjonsdyr. Luftveissjukdom-

mer og diaré utgjør en stor andel av sjukdomsregistreringene hos kalv, og hvert år dør flere tusen kalver som følge av slike infeksjoner. Ved å ha god kontroll på smitteveiene vil det kunne gi betydelig reduksjon i sjukdomsforekomst. De viktigste smitteveiene er livdyrhandel og persontrafikk mellom besetninger. Disse virusene har vært i Norge i mange år, og uten tiltak vil et stort antall besetninger oppleve sjukdomsutbrudd årlig.

Et svært nyttig tiltak i å forebygge spredning av smittsom hoste og diaré, og for å øke bevisstheten rundt smittevern er Tines beredskapstelefon, som varsler om smitte i området til aktuell målgruppe. Dette kan bidra til at bønder og fagpersonell skjerper rutinene og reduserer risikoen for utilsiktet smittespredning. Ved mistanke om smittsom hoste og/eller diaré – ring 51 37 15 00, innvalg 5. Tjenesten koordinerer raskt informasjon til veterinærer, melkebilsjåfører, rådgivere, medprodusenter og annet personell som beveger seg mellom besetninger for å forhindre videre smittespredning.

Kort oppsummert er godt smittevern en av de viktigste investeringene en storfefonde kan gjøre.

Med konsekvent etterlevelse av gode rutiner og bevisste valg – særlig knyttet til livdyrhandel – kan risikoen for sjukdom reduseres betydelig, grunnlaget for god dyrehelse og velferd bedres, og lønnsom drift styrkes.

I neste nummer skal vi ta for oss hva godt eksternt smittevern innebærer.

Smått til nytte

DRØVTYGGING HENGER SAMMEN MED MJØLKEKVALITET HOS KYR SOM NYLIG HAR KALVET

Måling av drøvtyggingsaktivitet hos kyr som nylig har kalvet kan identifisere kyr med metabolske utfordringer, viser et prosjekt fra universitetet i Litauen. Forskerne målte drøvtygging hos 88 holsteinkyr i tidlig laktasjon og fant at kyr med lav drøvtygging hadde signifikant høyere celletall, høyere ledningsevne og lavere proteinprosent i mjølken. Resultatene tyder på at drøvtyggingsmålinger kan peke ut kyr med ubalanser i stoffskiftet.

Kilde: Biology, april 2026

Enger Agri Service AS

Trejon – maskiner for et effektivt landbruk

Et smart valg for deg som vil ha maskiner som varer.

eas.as

975 02 053

Bjørnstadveien 21 - 1866 Båstad

FRÅ DYRLEGENS KVARDAG

JURBETENNELSE UTAN BRUK AV ANTIBIOTIKA

Oddfrid Vange
Bergfjord
Frilansar Buskap
oddf-van@online.no
Tekst og foto

Mange tenkjer at ved alle former for jurbetennelse, så er antibiotika løysinga, men det finnst unntak. Dette kan det vera greit å vera klar over viss kua er planlagt utrangert innan kort tid, eller ein ynskjer å unngå kassering av mjølk. Det er også med på å få ned antibiotika-bruken, noko som er bra både for miljøet og folkehelsa.

For nokre dagar sidan var eg utkalla til ein bonde som hadde ei sjuk ku. Denne kua hadde hatt spenetrakk i vinter, og bonden hadde då berre sett bort

spenen og mjølka dei andre tre spenane som normalt. No har denne kjertelen hovna opp, og kua har redusert allmenntilstand med feber og nedsett matlyst.

Hoven jurkjertel

Eg reiser ut og ser på kua, og det er tydeleg at det er denne kjertelen som no lagar problem. Bonden har ikkje fått opna den, for spene-

Spenekniv og NSAID: Spenekniven er ikkje mykje i bruk lenger, men den er god å ha når me må opna spenar for utmjølkning. Comforion og Dolovet er smertestillande, febernedsettjande og betennelsesdempande medisin utan tilbakehaldingsfrist på mjølk. Eg synest at Dolovet er fint å ha liggjande for bøndene, og det kan gjerne brukast i samråd med dyrlege på telefon i fleire tilfelle der dei ikkje treng dyrlege fysisk på garden.

kanalen er tett i tuppen på grunn av gammel speneskade. Viss den hadde vore open, så hadde det vore lurt å tømte kjertelen med ein gong bonden såg at den hovna opp og vart større, for då hadde han kanskje unngått dyrlegebesøk og at kua vart sjuk.

Evakuerer puss

Med denne forhistoria til kua og den hovne kjertelen, antek me at det er mykje puss som må ut, og eg opnar lett spenen ved hjelp av spenekniv. Det viser seg at mistanken stemmer, og eg mjølkar ut over ein liter med puss. Denne kjertelen er utan tvil øydelagt for all framtid, så det er heilt uaktuelt å prøva å berga mjølkeproduksjonen på denne kjertelen, men målet vårt er å få kua frisk att, og

at ho skal mjølka godt på dei tre andre spenane.

Ingen tilbakeholding på mjølk

Kjertelen mjuknar veldig når alt pusset er komme ut, og eg gir kua kun Comforion som er smertestillande, febernedssettjande og betennelsesdempande. Det som også er fint med denne medisinen, er at det ikkje er tilbakeholding på mjølk, slik at bonden kan fortsetja å levera mjølk på dei tre andre spenane. I tillegg skriv eg ut resept på Dolovet som har same indikasjon som Comforion, som bonden kan gi ved behov nokre dagar til viss kua får feber eller nedsett appetitt. Det er også svært viktig å få ut alt pusset i spenen, så den må tømmast for

hand så lenge det er puss der. Det finnst fleire andre alternativ til medisin med same funksjon, men det var desse typane eg brukte.

Redusert antibiotikabruk

I dette tilfelle klarte me oss godt utan antibiotika, og det er greit å vera klar over at det ikkje alltid er antibiotika som skal til for å få dyr friske att. Her fekk me ut pusset og gitt smertestillande og febernedssettjande medisin, og dette var nok til at kua vart frisk att. No slapp bonden å holda tilbake mjølk og samstundes reduserer me antibiotikabruken, så dette er vinn – vinn for alle partar.

MULTIONE®

**MULTIONE
LAGERRYDDING**

Alle modeller tilgjengelig
klare for levering!

Fra: **299.000**

HCP ///
Finn forhandler på www.hcpetersen.no

Magellan gummigulv

Magellan gummigulv består af 100% ren gummi med tekstil-indvævning, som gør gulvet meget stærkt (170 kg/m^3). I gulvet er der riller hver 10. cm., hvori den bakteriefyldte væske opsamles, for at opretholde en tør overflade. På skraberen monteres "gummi-fingre", som skraber ned i rillerne – gerne hver 90 til 100 minut.

- ✔ Aktivt selvdrænende gulv.
- ✔ Tørre og sunde klove og dermed nedbringelse af digital dermatitis problemer.
- ✔ Bedre økonomi.
- ✔ Lavere ammoniakfordampning.

Alt i alt: Sunde køer lever længere og yder mere = Forbedring af økonomi.

Aquastar vandmadras

Aquastar vandmadrasen består af en latexplade, 3,5 cm. tyk, og med en tæthed på 300 kg/m^3 . Henover pladen er der trukket en topdug indeholdende vandlommer - en vandlomme til hver sengebås. Ligeledes medfølger Aquaboard vandbryststop, som nænsomt holder koen på plads i båsen.

- ✔ Øget mælkeproduktion med bedre økonomi til følge.
- ✔ Nedsætter koens varmestress.
- ✔ Øget komfort for koen = længere levetid.
- ✔ Ingen trykpunkter – optimal blodcirkulation.

Alt i alt betyder vandmadrasen øget mælkeproduktion = Forbedring af økonomi.

Vandmadrasen fås i standardmål 115 cm., 120 cm. og 125 cm. men laves også efter ønske.

Kalvehuse & -vogne

- ✔ Kraftig jernkonstruktion, i galvaniseret stål, med sider af celleplast – fås også med sider af træ.
- ✔ Tagplader, i stål, med anti-kondesbelægning.
- ✔ Løftebeslag og frontgitter kan tilkøbes.
- ✔ Til opdræt af kalve og ungdyr, som læskur til heste, får og geder.
- ✔ Frisk luft uden træk giver sundhed og trivsel = Sunde kalve.
- ✔ Sunde kalve giver sunde tal på bundlinjen.

Mål på huse: 3,0 x 4,5 m. og 5,25 x 5,00 m. Mål på vogne: 2-boks og 4-boks.

SpeedFlex fleksible sengebøjler

- ✔ Innovation for dine dyrs velfærd.
- ✔ Høj ko komfort.
- ✔ Giver koen større frihed.
- ✔ Færre skader.

G.K.RØE AS

Landvejen 143 · 6680 Halså
Tlf. 95 78 12 34 · post@gkroe.no

GODKALVEN AS

Erling Søyland · Flassamyrvæien 265 · 4332 Figgjo
Tlf. 90 82 66 18 · post@godkalven.no

STARTER OPP SOM MELKE- PRODUSENTER

Brukte tid på valg av produksjon etter gårdskjøp.

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

Valgets kvaler...Les om brukerparet Ranveig og Ivar Thorsteinsen som brukte tre år på å ta avgjørelsen om å bli melkeprodusenter.

**Øvre Skyberg
Ringsaker kommune i
Innlandet Fylke**

- Ranveig og Ivar Torsteinsen
- 3 barn, Albertine (23), Denis (20) og Oliver (18)
- Kvote 167 000 liter
- 170 da dyrket mark
- 140 da beiter
- 600 da skog

Aktuelle for å bygge om og på eldre driftsbygning til moderne løsdrift m/robot

I nærmere 25 år la de drømmen om å bli bønder mer og mindre på hylla, men da minstemann Oliver snart var ferdig på barneskolen ble de med på budrunde på en gård i nabolaget. Gården fikk de ikke tilslag på, men omtrent på samme tida kom det en gård for salg tre mil unna. Plutselig hadde de kjøpt gård med utleid melkekvote, bratt jordveg, store beiteområder, ett fjøs som hadde stått tomt i mer enn 10 år og med en fantastisk beliggenhet. Ranveig og Ivar Thorsteinsen måtte raskt komme videre – hva skulle de egentlig med gårdskjøpet? Snart var de i gang med utleie av hovedhus(AirBB) og kårhuset hadde stabile leietakere. Beitene ble utleid og de starter med kornproduksjon. Planen var å selge melkekvote og flytte inn i hovedbygningen.

Planene endrer seg

Samtidig synker prisene på melkekvote drastisk og det å drifte en gård tre mil unna tar mye tid. Familien har hele tiden hatt nær tilknytning til en gård i nabolaget med melkeproduksjon. Nå ser de at særlig yngstesønnen

Oliver viser stort engasjement. Tvilen kommer ... er det riktig å selge kvote eller skal de velge og ta melkeproduksjon tilbake til gården? Ivar som selv er tørrer, ser behov og klare begrensinger. Hvordan kan driftsbygningen utvikles for framtida? Fjøs-systemer blir involvert og tegningene blir mange. Planen er å bygge til en størrelse som er tilpasset kapasiteten til en robot m/ 50 årskyr.

Tvilen kommer

Det endelige kostnadsoverslaget fikk de aldri, på toppen ville det komme behov for kapital til kjøp av kvote og dyr. Selv med to jobber og salg av huset så blir det heftig- er det dette de vil? Er det mulig å basere seg på gårdens kvote på 160 tonn, ombygging m/robot? Fjøs-systemer tegner flere forslag til løsninger for ombygging. Til slutt sitter de igjen med ett forslag og et kostnadsoverslag på 8,3 mill. Ranveig og Ivar blir enige om at dersom Innovasjon Norge støtter prosjektet så bygger de. Svaret fra Innovasjon Norge er positivt og våren 2025, fire år etter gårdskjøpet er de i gang. Melkeproduksjon skal gjenopptas på Skyberg øvre

Ranveig og Ivar Thorsteinsen kjøpte gården Øvre Skyberg i 2021

Stram tidsplan

Fra nyttår 26 er kvota tilgjengelig og det er viktig å komme i gang før telledato med produksjon.

Tre av 5 tårnsiloer og dekke over møkkjeller skjæres ut- et omfattende arbeid. Himlinga heves med 1 meter (opp i den tidligere høylåven) Fôrbrettet støypes langs langveggen (total lengde 37 meter). Det blir plass til 4 spaltebinger m/liggeplattning, tre for plass til oppdrett og en kalvingsbinge (med halmstalle/dypsstrøareal i bakkant). En flunkende ny robot og utskillingmulighet til behandlingsbinge m/ mobilmelker. I løsdriftsarealet er arealet utnyttet ved å plassere liggebåsene på tvers med ei «dobbel sengekvekk» m/plass 12, i tillegg til enkelttrekker (m/plass til 6 mot vegg og mot robot. 2 liggebåser langs yttervegg ved robot, totalt 26 liggebåser. Fôrbrettet er 2,6 meter bredt og avstanden mellom fangfront og liggebåser er fire meter. Påbygget inn mot tunet

rommer kalverom, tankrom, smittesluse, kontor og flisrom. Totalt påbygg er 82 m².

Prosjektet nærmer seg fullført

Da Buskap møter brukerparet fredag før pinse er Ranveig i ferd med å ta igjen snekkerne med malekosten. Våronna er unnagjort-fôrproduksjon er godt i gang.

- Kanskje 14 dager til slått, sier Ivar og forteller at samme kveld skal de nedover til Østfold for å hente høstestyr. Målet er å legge gras i tårnsiloene slik at de har minst en slått i silo- de har kjøpt en fylltømmer råbillig, to avlesservogner står på garden så nå mangler det bare fôr høster og transportbånd.

I fjøset er det snart fullt hus, ved oppstart fikk de kjøpt kyr og kalver i ulike størrelser fra ei samdrift som skulle avvikles. Alle dyr er GS testet, mange med svært høye avlsverdier. Ei skikkelig stor investering for framtidens mjølke-

Påbygget er på i underkant av 90 m² og rommer kalveavdeling, tankrom, smittesluse, kontor og flisrom.

produksjon. Flytting og oppstart gikk fint, etter hvert har det kalvet 6 stykker og kalvene vokser godt. Ranveig forteller at hun trives utrolig godt med arbeidet med dyra. Det å kombinere dette med jobb som operasjonssjukepleier fungerer. Det å stille dyr oppleves som «meningsfylt fritid» foreløbig. Selvfølgelig har det vært noen nedturer med sjukdom på dyra,

men i det store og hele fungerer hverdagen godt. Ivar har heldigvis en mer fleksibel arbeidsgiver som ikke er så akkurat på klokka, noe som er helt avgjørende.

Nytten av nettverk

Ranveig og Ivar får ikke fullrost all dugnadshjelp. Uten dem ville ikke prosjektet vært gjennomførbart. Per nå er de oppe i mer enn

Fjøset har ett forbrett langs vegg som føres med minilaster, kuavdelinga har plass til 27 kyr. Liggebåss- rekkene er plassert på tvers og gir god plass langs førbrett. Kalveavdeling med romslige kalvekasser som er lett å holde reine. Det er montert melkeledning to og kjøletank. Nytt tankrom i påbygg. Fjøset har behandlingsbinge m/ separatmelker. Skraprobot holder spaltene rene.

3000 timer. Familien har selv deltatt på utallige dugnader i mange sammenhenger og det å hjelpe, støtte og se muligheter gir merverdi på mange måter. Samarbeidet med Fjøs-systemer har og

fungert godt. Ivar er allerede godt kjent som nesten nærmeste nabo til Servicesenteret på Rudshøgda. - Det er nesten lettere og stikke innom enn å ta en telefon, sier Ivar. Ranveig forteller at Ivar raskt

blir kjent med nytt nabolag, men det er mer utfordrende for henne. Med voksne barn er situasjonen en helt annen enn nå du bosetter deg på et nytt sted i etableringsfasen.

Smått til nytte

IRSK STORFESLAKT KRAFTIG NED I 2026

Irske tall for januar til april 2026 viser at storfeslaktet falt med 14,8 prosent sammenlignet med samme periode i 2025. En slik nedgang kan indikere at irske bønder holder tilbake dyr, enten som følge av bedre beiteforhold etter en krevende vinter eller i påvente av høyere priser. Utviklingen følges med interesse også utenfor Irland, ettersom Irland er en av Europas største eksportører av storfekjøtt.

Kilde: agriland.ie

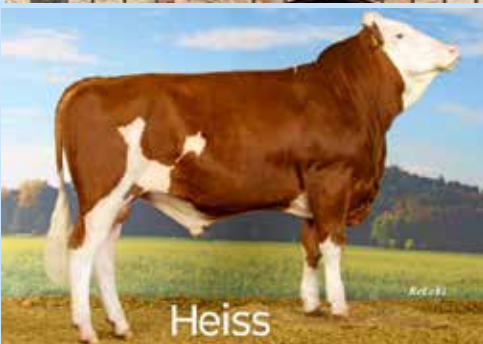
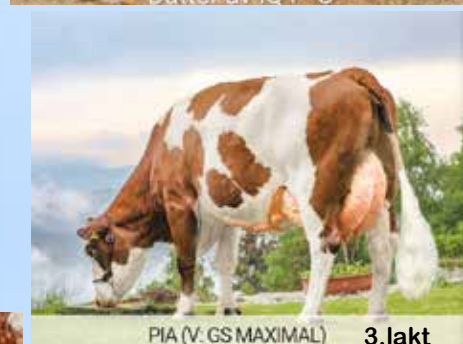
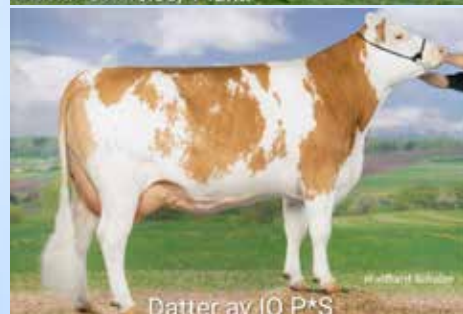
FLECKVIEH, RASEN MED FOKUS PÅ MELK OG KJØTT.

En solid og tilpasningsdyktig kombinasjonsrase med fokus på både melk og kjøttproduksjon.

Totalindeks på oksene vektes med følgende fokus:
Melk 38%, kjøtt 18% og fitness 44%

Rasen utmerker seg spesielt med:

- Utmerket jureksteriør og jurhelse.
 - Gode bein og klauver.
 - God fruktbarhet og generell helse.
 - God holdbarhet og høy ytelse. Snitt fra Tyskland* i 2024 er 8500+kg melk med 4,2% fett og 3,5% protein.
 - Svært gode beitedyr på både inn og utmark.
 - Godt grovfôropptak, høy tilvekst og gode slakteresultater, fôringskalv fra 50% avregnes som kjøttfekalv hos slakteriene.
 - Vitale og livskraftige kalver.
 - Et behagelig og rolig lynne.
 - Rasen egner seg også godt til økologisk drift.
- Kort sagt: Kyr med den ekstra plussen.

Se alle våre tilgjengelige okser fra Spermex og Genetic Austria i Geno`s nettbutikk. Både avkomstgranskede og ungotkser tilgjengelig.

*I Tyskland er det hele 818416 fleckviehkyr med registrerte opplysninger på melk. Det er 692259 stambokførte kyr og det tas ut 300 okser til test årlig. Østerrike har et snitt på hele 4,18 kalvinger før utrangering. Bilder og tall lånt fra Spermex, Genetic Austria og Genostars nettsider. *Foto K Stølan.

For mer info kontakt Kristin Stølan, tlf 41515160 eller e-post krstolan@hotmail.no

GODT FJØS GIR GODE RESULTAT – NÅR BYGGET SPELAR PÅ LAG MED DYRA

Teikning av eit fjøs blir av mange sett på som spelet Tetris – Korleis skal vi få plass til alle komponentane i dette bygget? I realiteten er fjøsplanlegging meir likt eit puslespel – dei rette brikkene må koplast med kvarandre.

Knut-Olav Øvreeide

Fagleiar bygg

i TINE Rådgiving

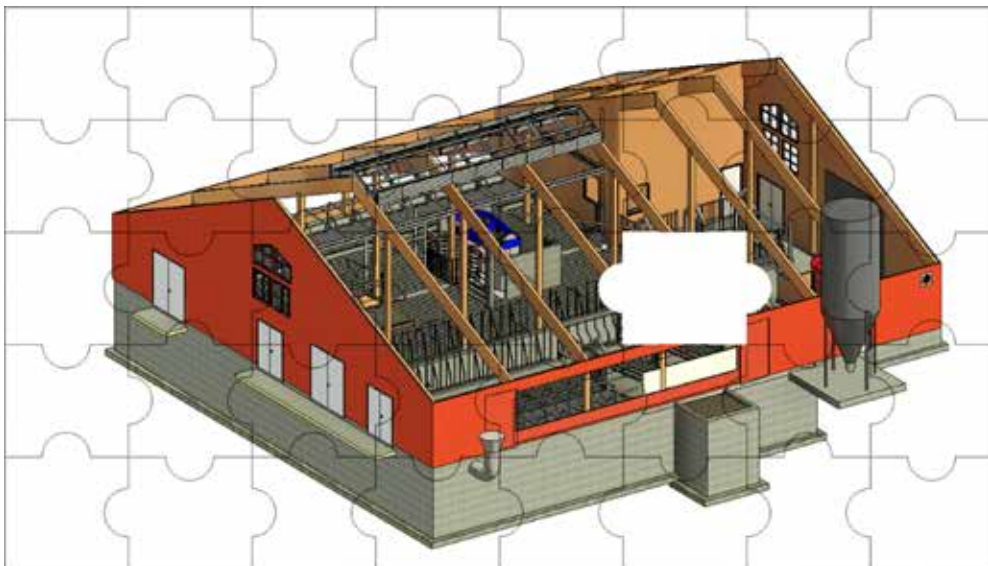
Runar Haugland

Oppstartsrådgjevar

i TINE Rådgiving

knut-olav.ovreeide@tine.no

runar.haugland@tine.no

Bruk tid på "puslespelet" godt fjøs.

Dei fleste veit f.eks at spekalvane ikkje bør stå i trekken frå førsentralporten, sjølv om det kanskje er lettast å plassere dei der på teikning. Vi lyt sjå på samanhengen mellom husdymiljø/oppstalling og produksjonsresultat, med utgangspunkt i spørsmålet: Korleis puslar vi saman ein lausdriftsfjøs som fungera i praksis – ikkje berre på teikning?

Start med dyret – ikkje med teknikken

Nye fjøs blir ofte planlagde rundt teknologi: mjølkebot, føringssystem, gjødselløysingar og logistikk. Alt dette er viktig – men teknikken

må byggjast rundt dyret sine behov. Kua er eit flokkdyr med tydelege behov: ho vil ete i ro, drikke ofte, liggje lenge, og unngå konflikt dersom ho kan. Når miljøet legg til rette for naturleg åtferd, ser vi ofte følgjene i det bonden bryr seg mest om: stabile yting, mindre sjukdom, og færre "småproblem" som tek tid. Mange kjenner seg att i at ei eller to sjuke kyr kan utgjere nærast halve tidsforbruket i fjøset.

Liggeplassen

Det er lett å undervurdere kor mykje liggeplassen betyr – heilt til ein ser konsekvensane av dårleg komfort: Fleire dyr som står å heng i gangareala eller står i båsane

som gjev meir uro i flokken, fleire klauvproblem og skitnare båsar. For mjølkekyr er liggetid heilt sentralt. Ei ku som ligg godt, tygg drøv meir, kviler betre og belastar klauvene mindre. Dette blir ei friskare ku og meir høgkvalitetsmjølk på tanken.

Gangareal og trafikk

I mange fjøs er det i gangareala ein merkar om puslespelet har blitt sett saman feil. Ein kan ha fått flaskehalsar som dannar kø og press i enkelte punkt i lausdrifta. Tronge parti, dårleg plasserte portar, for smale gangar, eller vatn og kraftfôr plassert slik at dyra må passere kvarandre tett – alt dette aukar stress og konflikt.

Når kyr blir hindra i å gå dit dei vil, får vi ofte dominoeffekt: Nokre kyr et mindre, drikk sjeldnare, går sjeldnare til mjølking, står meir i gangane og ligg mindre.

Dette er ikkje “dramatiske feil” på teikninga, men praktiske detaljar som merkast kvar dag og til slutt merkast på mjølketanken. Ofte er det kyr i første laktasjon som får ei lågare mjølkeyting. I Norge utrangera vi mange kyr etter første laktasjonen, ho får ofte ikkje sjansen til å syne sitt genetiske potensiale i eit utfordrande husdyrmiljø.

Fôr og vatn

Eteplassen er ikkje berre ein “plass for fôr”, men ein arena for rang og konkurranse. Når det blir for få eteplassar eller for dårleg utforming ved førbrettet, vil somme dyr tape kvar einaste dag – ofte utan at bonden ser det direkte. Legg opp til at flest mogleg kan ete samtidig utan at dei må “krige” for plassen.

Og hugs: vatn er det billigaste føret. Pass på at alle får tilgang på rikeleg reint vatn, og fleire drikkepunkt å velje mellom. Mjølke er tross alt nesten 90% vatn.

Obs. Mange relativt nye fjøs har så høge førbrett og krubbekantar

at småkalv slit med å ta til seg grovfôr. Hugs alle dyr som skal bruke førbrettet.

Luft og hygiene

God ventilasjon er ein klassikar i fjøsplanlegging: alle “veit” at det er viktig, men det er likevel eit av områda som oftast blir krevjande i praksis. Det er så enkelt, og vanskeleg, som å ha mykje frisk luft inn for å bli kvitt fukt, ammoniakk og andre gassar, utan at det blir trekk. Trekken får ofte fokus, men dårleg luftkvalitet er eit vel så stort problem. Tenk også igjennom kven du isolera bygget for, er det deg sjølv eller dyra? Varmestress er truleg eit større problem enn kulde, også i Noreg.

Kalv og ungdyr

Ein lausdriftsfjøs blir ofte planlagt med størst fokus på mjølkekua. Men det er i kalve- og ungdyravladingane mykje av grunnlaget for framtidig produksjon blir lagt. Kalven krev også mykje oppfølging og fokus, den er difor ein meir sentral brikke i puslespelet, særleg med tanke på arbeidsbelastning og helse i det daglege, men også framtidig produksjon. Når ungdyravladinga blir underdimensjonert eller nedprioritert, ser ein ofte at “rekneskapen kjem seinare”: ujamn utvikling, meir arbeid, og større utfordringar med

å få gode førstekalvskyr inn i mjølkegruppa.

Legge på plass brikkene

Når ein skal setje saman fjøspuslespelet har vi alle ulike føresetnader. Dette kan være økonomi, kompetanse, arbeidskapasitet eller interesser. Difor blir alle puslespel ulike, og management av både dyr og bonde vert viktig. Det blir aldri eit skikkeleg bra puslespel om ei brikke manglar eller er knekt, gjeld det enten bygget og/eller managementet.

Ved planlegging av nytt fjøs, eller ved endring av det du har, spør deg sjølv: er alle basis-brikkene rett plass? Dersom ei brikke ikkje blir heilt bra, kva skal til for å kompensere det?

Bruk tid på puslespelet, uansett om det er 200 brikker eller 5000 brikker, finn samanhengar og konsekvensar, og samle erfaringar. Set deg eit mål for produksjonen som passar ditt bruk og ressursar, og lag det beste moglege fjøset for folk og fe på ditt bruk.

Eit godt lausdriftsfjøs handlar til slutt om å få systemet til å spele på lag med biologien. Når dyra fungerer, kjem resultatata – både i tanken og i rekneskapen.

Nyhet! Kalvevekt fra Holm & Laue

GODKALVEN

Melketanker
MelkeTAXI

Innovative gummimadrasser
- For dyrevelferd og komfort

Råmelkhåndtering

Aquacord (vannbrytende)
Toppåkk
Vannlomme
Løsløkkelag

Tel. 908 26 618 - godkalven.no

Planlegging, oppstalling og rådgivning for kalv

HOLM & LAUE

NYBYGG ELLER OM-BYGGING I FJØSET? HUSK SHA-PLAN

Planlegger du nytt fjøs, utvidelse eller ombygging? Som bonde er du byggherre på egen gard, og det innebærer ansvar du ikke kan overlate til andre. En god SHA-plan er ikke bare et myndighetskrav – den er også et viktig verktøy for en trygg og smidig byggeprosess.

Linn Thorud
Fagleder/rådgiver i NLR.
linn.thorud@nlr.no

Når du setter i gang et byggeprosjekt på gården, enten det gjelder løsdriftsfjøs, gjødsel-lager eller ombygging av eksisterende driftsbygning, regnes du som byggherre etter lovverket.

Dette ansvaret er regulert i byggherreforskriften og gjelder all bygge- og anleggsvirksomhet – også i landbruket.

Gjelder mer enn bare nybygg

Det er lett å tenke at kravene først og fremst gjelder ved bygging av nytt fjøs, men regelverket omfatter langt flere typer arbeid.

Blant annet gjelder det for:

- oppføring av bygninger
- innrednings-, utsmyknings- og installasjonsarbeid
- montering og demontering av prefabrikkerte elementer
- riving, demontering, ombygging og istandsetting
- sanering og vedlikehold
- alminnelig anleggsvirksomhet
- graving, grøfting, sprenging og annet grunnarbeid
- arbeid i tilknytning til bygge- og anleggsarbeider, for eksempel midlertidig verksted for vedlikehold av maskiner på byggeplassen

For storfeprodusenter betyr dette at også mindre tiltak – som ombygging i fjøset, utvidelse av gjødsel-lager eller grøfting – kan utløse krav om planlegging og oppfølging etter regelverket.

SHA-plan – må være på plass før oppstart

For å ivareta byggherrens ansvar må det utarbeides en plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-plan).

Denne skal være klar før byggestart og oppdateres underveis.

En SHA-plan skal blant annet inneholde:

- oversikt over roller og ansvar i prosjektet
- framdriftsplan
- risikovurderinger av farlig arbeid
- tiltak for å redusere risiko
- rutiner for avvikshåndtering

Alle som jobber på byggeplassen skal kjenne til planen, og den skal være tilgjengelig ved tilsyn.

Mange aktører – behov for koordinering

Ved bygging av fjøs er det ofte flere fag involvert samtidig – for eksempel betongarbeid, innredning, elektro og ventilasjon.

Når flere virksomheter er inne, skal det utpekes en koordinator som sørger for samordning av arbeidet.

Mange velger å ta denne rollen selv, men det er viktig å vurdere om man har kapasitet ved siden av dyrestell og daglig drift. Oppgaven kan også settes bort, men det overordnede ansvaret ligger fortsatt hos byggherren.

HMS også hos entreprenørene

Som byggherre skal du følge opp at entreprenørene arbeider systematisk med HMS etter internkontrollforskriften.

Hvordan dette gjøres, skal beskrives i SHA-planen. I større prosjekter (over 15 virkedager og 250 dags-

verk) skal arbeidet meldes til Arbeidstilsynet før oppstart.

Viktig også for drifta i byggeperioden

For storfeprodusenter skjer byggearbeid ofte parallelt med vanlig drift. Det stiller ekstra krav til planlegging – både av hensyn til sikkerhet og dyrevelferd.

En god SHA-plan bidrar til:

- færre ulykker og uønskede hendelser
- bedre flyt i byggeprosessen
- tydelig ansvarsfordeling
- mindre belastning i en travel hverdag

Kan få hjelp til å utarbeide SHA-plan

Å utarbeide en SHA-plan kan oppleves omfattende, spesielt i større prosjekt. Norsk Landbruksrådgiving (NLR) er en av aktørene som tilbyr bistand til slike planer, tilpasset landbrukets byggeprosjekter.

Firmanytt

FRA FJØSSYSTEMER: INGELINS FJØSDRØM EN REALITET

På Slåtsveen gard i Kolbu på Østre Toten har Ingelin Slåtsveen-Lunn og Per Jomar Slåtsveen bygd nytt løsdriiftsfjøs inntil det gamle båsfjøset. Etter ett års drift er erfaringene meget gode, spesielt når det gjelder målet om at fjøset skal kunne skjøttes av én person alene. Se filmen på Fjøssystemers nettside eller YouTube-kanal.

HUNDAHL AS

...VI ER GODT GEARET

36.000 ORIGINALE RESERVEDELE PÅ LAGER TIL LANDBRUGET

Hos J. Hundahl har vi gode forsendelsesmuligheter til Norge, og vi har reservedele til enhver maskine.

Vi har også et bredt utvalg af brugte maskiner til en god pris.

Thisted
Hjulmagervej 7
7700 Thisted

Skive
Hesselbjergvej 1
7800 Skive

+45 96 17 84 00
hundahl.dk

Gården Thorsås ligger i Larvik Kommune i Vestfold.

INVESTERTE 10 MILLIONER PÅ BYGG: **AMMEKUBONDEN THOMAS ER RIGGET FOR FREMTIDEN**

Claus Morten
Pedersen
claus.morten.pedersen
@geno.no
Tekst og foto

Da Thomas Pettersen (41) tok over Thorsås i Vestfold i 2012, visste han at det måtte bygges. Nå, etter to byggetrinn og en samlet investering på 10 millioner kroner, har han rigget seg til for det han alltid ville: å drive som fulltids ammekubonde på egne premisser.

Thomas Pettersen er ikke typen som gjør ting halvveis. Da han overtok Thorsås i 2012 etter sine foreldre, var planen klar: ammeku, fulltids-drift og en besetning stor nok til å leve av. Men det krevde bygg. Og bygg koster penger.

I 2016 stod første byggetrinn ferdig – et isolert løsdriftsfjøs med

plass til 22 morder og gjødselkjel-ler på 480 kubikkmeter under deler av fjøset. Prislappen: 4,5 millioner kroner.

Innovasjon Norge ville at jeg skulle bygge med talle, men etter noen beinharde runder ble de med på liggebåsfjøs. Bygda var allerede skrapa for halm, og talle er veldig mye mer jobb.

I 2025 – ble andre byggetrinn ferdigstilt. Fjøset ble utvidet til totalt 980 kvadratmeter og 50 kuplas-ser. Totalt har Thomas nå investert 10 millioner kroner i bygningene på gården. Den siste utvidelsen alene tok kostnadene fra 4,5 til 10 millioner – prisveksten i bygge-bransjen tok det meste. – Det hadde vært mulig å bygge bil-ligere til ammeku. Jeg valgte isolert

Thomas ser optimistisk på fremtiden som ammekubonde nå som de store investeringene er på plass.

Besetningen på Thorsås er Simmental

fjøs, og det er ikke påkrevd. Men det var riktig for meg og for drifta jeg vil ha. Jeg valgte også å gå for liggebåser i stedet for talle, da bløtmøkk har en helt annen verdi.

Tegnet selv – med romslig plass til kalving

Thomas tegnet fjøset selv, og det er gjort bevisste valg. Det han er særlig stolt av, er kalvingsarealet – romslig, med dype binger og fanghekk i alle binger – Ku- og båsaarealene er en normal 2-rekkers løsning. Det er kalvingsbingene som skiller seg ut. Det skal være plass til å jobbe rundt kalv og ku, og jeg kan sette fast dyr over hele fjøset. Det gir ro og oversikt når det virkelig gjelder. Med høst-

« Separatoren gjør at vi beholder næringsstoffene og slipper unødig transport »»

kalving så kreves det mye mer plass til kalven, for at den skal få best mulig forhold. Det er tross alt kalven som skal betale for fjøset.

Fjøset er bygd for 50 ammekuer, men foreløpig er det ikke fylt helt opp. Men hvis alle kvigene har tatt seg i år, så vil det bli fullt til høsten. Da er det totalt ca 110 storfe på gården, når kalvinga er over.

En annen teknisk nyhet er en gjødselseparator, som er under innkjø-

ring. Det ble også støpt en 50 kubikkmeter bufferkum i enden av skrapearealet. Tanken er enkel: trekke ut tørrstoffet fra møkka, så slipper han å kjøre inn vann for å gjøre gjødsla spredbar. Ammeku-møkka i et ammekufjøs er vesentlig tørrere enn i et tilsvarende melkefjøs, og han måtte tilsette ca 50% vann for å få riktig tørrstoff og konsistens. – Det koster penger å spre ut vann. Separatoren gjør at vi beholder næringsstoffene og slipper unødig transport. Det er den

Thorsås, Larvik Kommune i Vestfold

- Bonde: Thomas Pettersen – overtok i 2012, driver gården sammen med samboer.
- Produksjon: Ammeku, høstkalving – Simmental.
- Besetning: Snart 50 ammekuer, plass til 12 kviger til egenrekruttering/salg, 70 vinterforede sau.
- Areal: Ca. 300 dekar korn, 350 dekar eng, beiterettigheter i felles beitelag (ca. 120 000 dekar), besetningen her benytter ca 40 000 dekar.
- Bygg – trinn 1: 2016 – 22 kuplasser, gjødselkjeller 480 m³. Kostnad: 4,5 mill. kr
- Bygg – trinn 2: 2025 – påbygg til 50 kuplasser, totalt 980 m². Totalkostnad: 10 mill. kr
- Teknisk: Gjødselseparator under innkjøring. Isolert fjøs.
- Kalvetilvekst: Ca. 1 400 g/dag fra fødsel til 200-dagsvekt
- Salg 2025: Ca. 15 oksekalver à snitt 14 000 kr + mva., 5 kvigekalver, 12 kviger til egen rekruttering
- Verv: Lokallagsleder Bondelaget, tidligere fylkesstyremedlem Vestfold Bondelag, Nominert årets unge bonde 2018.

største tekniske investeringen jeg har gjort utover selve bygget.

Simmental – bygd opp fra NRF

Besetningen på Thorsås er Simmental – men historien bak er mer sammensatt. Det hele startet på slutten av 1990-tallet, da faren kjøpte (ei NRF-kvige) fra en melkebonde i bygda. Denne ble inseminert med Simmental-okse, og siden har avlen gått den veien.

Siden Simmental har åpen stambok, regnes dyrene som renrasede når de har nådd 15/16 raserenhet. Thomas mener besetningen holder god avlsmessig verdi. – Jeg har fått forespørsel fra TYR om at de gjerne vil ha en kalv til test på Staur, så den går foreløpig hjemme i påvente av det. Det er jo et positivt signal, og motiverer meg til å jobbe mer systematisk med avlen framover.

Så langt har Thomas ikke benyttet seg av inseminering, men det er neste steg. Han veier alle kalver ved fødsel og ved 200-dagersvekt – og mener dette er det viktigste grepet enhver ammekubonde kan gjøre. – I melkeproduksjon har du robotdata og leveringstall. På ammekua er vekt og tilvekst det eneste du har å gå etter. Altfor få veier dyra

Snart sendes alle dyra ut på beite og de har store arealer de kan vandre til.

God plass i fjøset og romslige kalvingsbinger har vært viktig for Thomas når han bygget nytt. Foto: Privat

sine, og det er litt rart, for det er jo da du finner ut hva du faktisk har.

Kalvetilveksten fra fødsel til 200 dager ligger på rundt 1 400 gram per dag – et godt tall for rasen. I 2025 ble 15 oksekalver solgt til oppforing, med en snittpris på 14 000 kroner pluss moms. I tillegg gikk fem kvigekalver til oppforing, mens tolv kviger ble beholdt til egen rekruttering.

Fulltidsbonde – og stolt av det

Thomas Pettersen er tydelig på ett punkt: det må være mulig å leve av å være bonde, selv uten melkeproduksjon. Han ble nominert til årets unge bonde i 2018, og har siden sittet som lokallagsleder i Bondelaget og han har tidligere sittet i fylkesstyret for Vestfold bondelag.

– Det er altfor mange som nærmest snakker det ned – det å drive som fulltidsbonde. Jeg mener at ressursene ligger der for mange, hvis du ser muligheten og tør å ta steget. Men det krever investering, og det er ikke gratis. Han er heller ikke redd for å si det direkte: en heltidsbonde jobber ikke 100 prosent. Det er nærmere 200.

– Inntekta henger ikke alltid med på det. Men jeg er ikke i tvil om at dette er riktig vei. Ammekua på fulltid, med bygg som er rigget for det – det er det jeg vil.

Beiteressursene på Thorsås er solide. Gården ligger høyt i terrenget med utsikt mot Lågen, i et område med lite kornjord, men gode beitemarker. Thomas er med i et felles beitelag med fire andre brukere, med totalt rundt 120 000 mål tilgjengelig beiteområde.

– Det er gode grassressurser, og det er jo det ammekua lever av. Vi er i et grassland – det kommer vi ikke bort ifra.

Med 10 millioner investert og et fjøs som er rigget for fremtiden, er Thomas Pettersen klar for neste fase: å fylle opp besetningen, ta i bruk inseminering og bygge videre på avlen. Nye byggeprosjekter for ammekua er ikke i tankene. Kanskje blir det nybygg og utvidelse av sauebesetningen fremover.

– Jeg er ferdig rigget for ammekuene. Nå handler det om å bruke det vi har bygd – og gjøre det skikkelig.

Scan QR-koden
og snurr film!

Hva er iFMS og hva betyr det for deg som melkeprodusent?

Med iFMS får du proaktiv rådgiving i sanntid. Data fra melkeroboten analyseres av våre rådgivere, slik at du kan optimalisere driften og forebygge tekniske feil, dyrehelseproblemer og fôringsutfordringer. iFMS gjør hverdagen bedre for både bonden og dyra, og gir bedre økonomi.

Håvard Lien Kårjord gir en rask gjennomgang av hva du kan forvente med iFMS. Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.

Fjøs fra A til Å

Telefon 02634 fjssystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

**Kua "Dråpe" nyter livet på Vange Gård i Vik i Sogn.
Hentet fra Instagram: @vangegard
Foto: Turid Haga Vange**

LESERNES SIDE

Buskap vil gjerne ha bilder fra leserne vi kan bruke på denne siden. Bilder kan sendes som vedlegg i e-post til claus.morten.pedersen@geno.no eller lastes opp på www.filemail.com

Kalven «Enfot» hadde utfordringer med tre ben som måtte spjelkes når den kom til verden. Her får den en god klem og litt omsorg fra bonden Håkon Heksem Snopestad på Eriksan i Holtålen, Holtålen kommune.

Foto: Kari Johanne Heksem.

Kosing

Ranveig Thorsteinsen nyoppstartet melkeprodusent har tatt dette bildet av beite-slipp på Skyberg

Vet du hva grovfôret ditt faktisk inneholder?

Med grovfôranalyser får du oversikt over næringsinnholdet og kan tilpasse fôringa til dyrenes behov.

Bestill analyse på www.eurofins-agro.com/no

 eurofins
Testing for Life

Eurofins Agro Testing Norway AS | Møllebakken 50, 1538 Moss | 92 23 99 99 | grovfor@ftn.eurofins.com | eurofins-agro.com/no

”Vi pleide å bytte melkefilter tre ganger om dagen. **Nå rengjør vi det automatiske melkefilteret en gang annenhver uke**”

Andreas Rasmussen, Hasmarkgård

Automatisk melkefilter – én ting mindre å tenke på

Det automatiske melkefilteret til Lely Astronaut A5 Next er det neste steget innen robotmelking. Det filtrerer melken skånsomt gjennom en membran i rustfritt stål og eliminerer rutinen med å bytte filter tre ganger om dagen. Nå trenger du bare å rengjøre én gang annenhver uke.

Systemet registrerer når det må spyles og gjør det automatisk. Ingen filtre. Ingen rengjøringsprodukter. Bare to knapper.

Det er sikkert, enkelt og praktisk – og krever mindre arbeid.

Morgendagens landbruk er noe, du velger

DAGBOK FRA LUND GÅRD

Deilig vårvær på tur til fjøsen en mandags morgen 19/5.

NESTEN HVER DAG ER DET GODT Å VÆRE BONDE

Stine Sæterbø Lund
Melkeprodusent
stine_storslett@
hotmail.com
Tekst og foto

Nå livner det i Lund og lauves i li, våren er en herlig men heftig tid. Etter litt uoffisiell tidsregning har våren kommet to uker tidligere i år enn i fjor, og det åpner opp for store muligheter for å stressse seg halvt fordervet.

Erfaringsmessig er det best å bare begynne å nøste opp i enden av det snøret det haster mest med, og jobbe seg ferdig der. Så spør det om en husker erfaringene sine, og ikke begynner med 100 nøster samtidig. En tidsoptimist som meg gjør veldig ofte det, samtidig som de lyse kveldene gjør at det er vanskelig å legge seg tidlig. Faktisk har jeg nå 40 års erfaring med å legge meg litt for sent.

Variierende overvintring i eng
Etter vinteren er det spennende å få oversikt over hvordan engen har overvintret. Det har vært lite eller ingen tele under snøen, og på 1. års- engen er det beklageligvis kommet mye hvit sopp, eller snømugg. Vi har herved ca. 117 da hvor gresset er tynt eller delvis borte, og Lars Erik reparerer engen ved å rake over og så i nytt engfrø. Det er mye ekstra arbeid, og spesielt irriterende er det siden vi

tok 2. slåttan seint for å unngå for mye gjenvækst som skal forhindre snømugg. Men likevel ble gresset nesten 40 cm høyt før vinteren, og spørsmålet er om det heller lønner seg å ta en tredjelslått i år på disse skiftene, siden det likevel ikke går bra å overvintre det for langt. Jordene ligger dessuten så langt unna at det heller ikke er mulig å sende beitedyrene våre dit, som uansett ville tråkket opp engen som har dårlig torv. Samtidig håper

« håper vi at repareringen av enga gir mer-gevinst »»

vi at repareringen av enga gir mergevinst i bedre avling og mindre ugress på sikt.

Helt svart er det likevel ikke, det er mye av enga som ser veldig fin og grønn ut allerede. Om ikke lenge kan melkekyrne ut på beite hvor det vokser beiteblanding. På skiftene hvor vi sår raigress fikk vi bevilget midler for å rehabilitere grøfter, og arbeidet ble gjort i høst, samtidig ble det og lagt inn nye dreneringsrør på flere plasser, og forhåpentligvis har det hatt stor effekt på vassjuk jord, på den såkalte Kanalvollen. Det ser i alle fall bra ut, og vannet har god fart i kanalene.

Det er ganske fascinerende egentlig, alle prosessene som settes i sving på våren, for å sikre at årets avling skal bli vellykket på bruket. All planleggingen, innsatsfaktorene, ressursene, utstyret, kunnskap og timene vi bruker på å få til grovfôr av mengde og ønsket kvalitet, og til slutt er vi overlatt til været og en dose flaks.

Forberedelser for beiteslipp

Etter at fjorårets plage med å få melkekyrne ut på beite ennå sitter friskt i minne, blir det utsjaltning av dårlige beitedyr før sesongen, dårlig som i spik spenna gjerne og totalt utilregnelige. De gale får billett til en viss plass, og jeg håper de flyr av gårde på sopelimet sitt, like galant og vakkert som de fløy gjennom gjerder og hvor de på

Dorris og Trixie snuser på vårluft og forlokkende utsikt mot beiteene på andre siden av Joselva.

returen sin tilbake til fjøset gjorde et og flere forsøk på å springe eieren sin ned. Dessverre har vi i 3 stk. individer igjen som kan bli hodeløse høns under press. Det skal sies at kua mi Sommer en av dem, og det sitter veldig langt inne å ikke ha henne. Uansett er hun sinet nå og skal kalve om ikke mange ukene. Sommer har 42 i total avlsverdig og er 50 % viking rød med seminokse 24063 Vesty. Hun er ekstremt glad i kos og er en plikttoppfyllende melkeku, men hun er utrolig ustødig i lynnet når det skjer nye ting. Forhåpentligvis hjelper det veldig på å ha melkekyrne på tilvenning ute i luftegård før de skal videre på beite. En ting er i alle fall sikkert, det skal ikke være slik at en gruer seg til å ta ut kyrne hver dag pga. enkeltindivider.

Kvigene får å bruke innhegningen etter tur, med dører til hver bingepå langveggen er det enkelt å slippe de ut. Siden vi kjører de med henger til utmarka, håper vi de er roligere å laste og slippe siden de allerede har vært ute og kjent på vær og vind, og stiftet bekjentskap med strømtråden. Det kan ikke bli veldig mye dårligere og forhåpentligvis sparer vi oss og dyrene for stress. Det er ikke uvanlig at enkelte springer ned gjerder i panikk eller eufori når de slippes

Kalven Palt, av holstein far, 30335 og viking rød/ nrf mor. Palt er enebarn i kalvegjemmet og får litt ekstra kos.

av hengeren, selv om det er langt til nærmeste gjerde har de god fart og kommer seg langt på kort tid. Dyr som har vært ute siden de er små har bedre forutsetning for å bli rolige beitedyr som melkeku. Jeg skal ikke svartmale beitetiden, men den er krevende når en skal langt bort å følge med dyrene, samtidig

Peppermø, Sommer og Lerke i sinkuavdelingen. Sommer lover å oppføre seg i alle fall 30 % bedre enn i fjor på beite.

som man har melkekyrne hjemme på gården som skal ha sitt daglige stell, sammen med småkalver og okser.

Avlsarbeidet mot flere vårkalvere

Det er nesten som om vi må skrape sammen de restene vi har av dyr for å få til flere vårkalvere, noen kyr blir sjaltet ut, og det merkes. Det er noe tynt belegg på kalving fra mars og ut juli hos oss noe som gjør det til en evig kamp om å få til flere kvigekalver. Samtidig er det ikke alle du vil ha kviger etter, men man må faktisk bruke de dyrene man har, og prøve å skvise ut bedre og bedre avlsdyr. Det er nok en grunn til at beiteoppvignerne har fått bidra med flere laktasjoner enn om de hadde vært høstkalvere. Likevel merker vi godt at dyrene holder laktasjonen sin lengre i det nye fjøset, og det i forbindelse med godt grovfôr gjør at vi kan forskyve insemineringstidspunkt lengre frem i laktasjonen på kyrne. Slik prøver vi å få flere insemineringsklare dyr som kalver fra mars og utover våren. Noen kviger har vi inseminert litt eldre og, og innkalvingsalder blir litt høyere. Men vi har godt med påsett-kviger med gode indekser, og det føles for dumt å inseminere de til «rett alder» og for så og alltid ha opphopping av kviger i oktober-

desember. Uansett gir avl og rekrutteringsarbeidet mange små oppturer i hverdagen. Kanskje slo ikke akkurat den puljen som insemineres i disse dager helt til på ønsket kg melk i år, men de har bra indekser på innhold melk, og kommer av at mange har viking rød innblanding. Vi har gode NRF eliteokser på dunken som skal kunne kompensere godt for dette til neste generasjon, og jeg fyller på hvis det kommer nye interessante okser som passer inn. Det gir nok en ekstra glede å følge med på hvor mye neste generasjon faktisk kan forbedre seg på indekser dersom man gjør en bevisst innsats for å få det til.

Investering i jurhelse og presisjongjødsling

Det skjer ting både i fjøset og på jordene for tiden. Et nytt prosjekt vi har startet i fjøset er vaksinerings mot mastitt, for å prøve å forbedre jurhelsen, og få et lavere smittepress i besetningen. Det er litt omfattende, og hvert dyr skal ha flere omganger med vaksine, men jeg gleder meg og kjenner at dette er gøy å prøve samtidig som det er spennende å vente å se om det gir resultater. Planen er å ha prosjektet gående i ett år i samarbeid med veterinær. Det er alltid mye midler som går til maskinparken, og nye investeringer på jordene. Det er

Bella er en 6 års gammel ku og bidrar med sitt rolige gemytt til flokken. Far er NRF okse 11885. Glad i kos er hun og.

ikke noe galt i det, men samtidig som Lars Erik har «fått» sin nye kunstgjødselspreder som skal bidra til presisjongjødsling med GPS, får jeg prøvd noe nytt og investerer i dyrehelsen og presisjonsstyrt jurhelsen litt mer. Så får vi se om biologien slår til og det gir positive resultater, om ikke annet har vi i alle fall gitt det et forsøk. Så foreløpig har jeg fått plaster på gnagsåret som har ligget og tært på meg, og håper det får seg en skikkelig rur og gror. Det skal ikke være en hvilepute, og senest i dag leverte jeg inn en enkeltspenep prøve før sining.

Man må være veldig «på» hele tiden som bonde. Noen dager lærer man noe nytt, eller ser noe fra et annet perspektiv, eller fjøset tas på rutine. Likevel slår det meg at jeg er ikke bedre enn mitt siste fjøsstell, fra jeg åpner døra til jeg forlater fjøset. Men, nesten hver dag, er det godt å være bonde. Og nesten ... det er egentlig veldig ofte. Med det ønsker jeg en god sommer!

Aase Landbruk a.s

ALT DU TRENGER TIL GRAS-SESONGEN

Aase Landbruk er stolt importør av Elho!

Elho er en finsk produsent som spesialiserer seg på å utvikle innovative landbruksmaskiner, med hovedfokus på høsting og gras-håndtering.

Elho tilbyr blant annet slåmaskiner, både front- og bakmonterte, finsnittere, strengleggere, kantklippere, rundballepakkere og mye mer.

Det legges stor vekt på holdbarhet, effektivitet, kvalitet og utvikling av bærekraftige løsninger.

Mange grunner til å velge Elho!

- ✓ Høy kvalitet og driftssikkerhet
- ✓ Ergonomisk og kostnadseffektivt
- ✓ Konkurransedyktige priser
- ✓ Innovativ teknologi
- ✓ Robust konstruksjon og lang levetid
- ✓ Svært brukervennlig

MELKEPRØVER FRA KUA - HVORFOR ER DET VIKTIG Å GJENNOMFØRE?

Melkeprøver gir oss informasjon om individuell variasjon i fett-, protein-, laktose- og urea innhold i melka samt celletall. Fett- og protein innholdet i melka kan variere mye, fra 20 til 40 % av variasjonen er genetisk, resten styres av fôring og miljø.

Karoline A. Bakke

Avlsforsker Geno

Morten Svendsen

Avlsforsker Geno

Tone Roalkvam

Spesialrådgiver i

Forskning&Fag,

Norsk melkeråvare, TINE

karoline.bakke@geno.no

morten.svendsen@geno.no

tone.roalkvam@tine.no

Prøvene er essensielle for at du skal få gode avlsverdier for disse egenskapene, dette gjelder uavhengig av om du har NRF, Holstein eller Jersey i fjøset. Melkeprøvesvaret gir deg også en pekepinn på hvordan det står til med jurhelsa og kuas celledtall, som er spesielt nyttig dersom

du ikke har celledtallsmåler i roboten. Det er disse prøvene som er grunnlaget for beregning av energikorrigeret melk (EKM) som brukes for beregning av årsavdrått i Kukontrollen/Eana 360.

Selve prøveuttaket gir noe merarbeid, men med gode rutiner vil

jobben bli enklere. For de som har melkerobot er det fremdeles viktig å gjennomføre uttaket selv om enkelte robotmerker kan gi deg verdier for fett- og protein innhold i melka.

Gode prøveresultater sikrer du ved å være påpasselig med at

Melkeroboten gir verdier for fett- og protein innhold i melka fra hver melking. Dette kan være interessant som tilleggsmåling til avlsarbeidet, men kan ikke erstatte data fra innsendte melkeprøver av flere årsaker. Foto: Elisabeth Theodorsson.

melken blandes godt i begeret, og at prøveuttaksutstyret er kalibrert – kontakt serviceavdelingen for robotleverandøren dersom du opplever for stort fettavvik for besetningen i forhold til tankmelka.

Kalibrering av sensorer i roboten er nøkkelen

Det er fremdeles lab-analyser (av innsendte melkeprøver) som er «gullstandarden», dette fordi måleinstrumentet gir sikrere målinger, spesielt for melkas proteininnhold. Prøvene kontrolleres jevnlig og kalibreres i henhold til internasjonalt krav og standarder (ICAR). Det er ulike teknologier som benyttes på laboratoriet og i f.eks. robotsensoren til Lely (mid-infrarød spektroskopi vs. optisk LED-basert lystransmisjon). De som arbeider med kontinuerlige data fra melkeroboten og andre sensorer er godt kjent med hvordan data kan drifte over tid. Kalibrering av utstyret er derfor viktig. Når melkeroboten måler fett- og protein i melk, bør lab-analyserte melkeprøver benyttes for kalibrering av sensoren tilbake på riktig nivå. Det vanlige er at tankmelkprøver blir benyttet til dette. Algoritmene robotsensorer benytter er sannsynligvis utviklet basert på data fra andre raser og ikke under norske forhold. Dette vil også påvirke unøyaktigheten. Dersom robotleverandørene tilpasser algoritmene sine under norske forhold og for vår melkeku vil fett- og protein prediksjonen bli mer nøyaktig.

Sammenheng mellom fett og protein målt i melkerobot og analysert på laboratoriet

En studie fra 2025 av Ponzo mfl., undersøkte de sammenhengen mellom fett- og proteinmålinger i melkerobot med laboratorieana-

lyser av månedlige rutinemessige melkeprøver (mid-infrarød spektroskopi). Målet var å vurdere nytte og pålitelighet av robotmålinger i avlsarbeidet. Studien omfattet over 2000 Holstein kyr, og viste at fettinnholdet ble overestimert i roboten og at sammenhengen med laboratorieresultater var moderat (0,47–0,54). Ettersom det var lavere nøyaktighet på fett- og protein innhold i melken fra roboten anbefalte forfatteren ikke å benytte dette i avlsarbeidet. Predikert fett- og protein i robot kan ikke erstatte dagens melkeprøver, men de kan kanskje benyttes som tilleggsinformasjon i avlsarbeidet i fremtiden. Fett- og protein predikert i robot kan ikke erstatte dagens «gullstandard» for kyrs individuelle variasjon for egenskapene i avlsarbeidet.

Ikke bare avlsarbeidet som drar nytte av melkeprøver

Når en melkeprøve sendes inn til analyse, enten til TINEs lab eller til Q-meierienes lab, benyttes tekno-

logien mid-infrarød spektroskopi for å finne melkas næringsinnhold. Infrarødt lys sendes gjennom melka og mønsteret i absorpsjon av ulike bølgelengder gir informasjon om hvilke molekyler som finnes i melken. Spekterdata fra melk jobbes med av forskere verden over, og viktige egenskaper innen helse, fôrutnyttelse og metanutslipp blir predikert fra melkeanalysen. I et pågående norsk prosjekt ved Veterinær Instituttet, ledet av Olav Reksen, jobbes det med å utvikle modeller som kan oppdage sykdom før kua viser kliniske tegn til å være syk, og spekterdata og AI modeller benyttes. Når du tar ut og sender inn melkeprøver bidrar du derfor med data av stor praktisk nytteverdi.

Vil du lese mer om hva spekterdata fra melkeprøven kan benyttes til? Da anbefaler vi artikkelen om «Melkas ubrukte gullgruve» side 50-52 i *Buskap 7, 2025*.

Plastplater

**-10%
PÅ HEL PALL**

Bergerud Gard

1735 Varteig - Tlf. 918 45 004 - ole@bergerud-gaard.no
www.bergerud-gaard.no

HVORFOR LØPER KUA OM- DET GIKK DA SÅ BRA I FJOR?

Omløp er både frustrerende og kostbart, og noen år eller perioder kan det oppstå utfordringer med fruktbarhet uten at en helt forstår hvorfor. Er ingen fjøsrutiner endra, kan det hende forklaringen ligger i grovfôret og utfordringer med energibalanse.

Se for deg en situasjon hvor en litt seint kanskje, tar drektighetskontroller, og så viser det seg at mange dyr ikke har tatt seg. Det har ikke vært mye brunst å se etter inseminering, og det var grunn til å anta at neste års kalver var påbegynt.

Samtidig har det vært flere dyr enn vanlig med cyster, noen kyr med inaktive eggstokker, noen med uregelmessige sykluser og brunster. Enkelte dyr viser ikke brunst før lenge etter kalving, og det blir vesentlig mer omløp enn forventa.

Sammen tyder disse tegna på negativ energibalanse.

Hvorfor?

Ei ku i negativ energibalanse klarer ikke å ta opp nok næring til eget behov, og naturen har sørget for at en rekke mekanismer settes i sving for å hindre at den må ta seg av en kalv i tillegg.

Inaktive eggstokker og manglende brunst er en effektiv måte kroppen kan beskytte seg på. Hvis det likevel er litt aktivitet på eggstokkene, har kroppen ordna det sånn at det gule legemet fra forrige brunst blir svakt ved energiunderskudd. Da vil signalet som skal sørge for eggløsning i neste brunst, bli utydelig, og eggløsningen uteblir eller forsinkes. Noen ganger blir resultatet en

Typiske tegn på negativ energibalanse:

- Omløp
- Tidlig kasting
- Uregelmessige brunstsykluser
- Cyster
- Uvanlig lang tid før brunst etter kalving
- Kua viser ikke brunst etter inseminering, selv om den er tom

Det vil være variasjoner mellom år

Hvordan forhindre det?

- Sørg for stabilt hold på ca 3 – 3,5
- Bygg opp grovfôrkapasitet i sin tida med tilpassa sinkufôring.
- Ta grovfôranalyser og tilpass med riktig kraftfôr.
- Følg utvikling for å observere endringer og kunne justere i tide
 - o Faste veterinærbesøk gjør rutineoppfølging enkelt
 - o Bruk data og analyser
 - o Fôringsrådgiving med oppfølging ved fôrskifter

cyste på eggstokken. Andre ganger blir det omløp eller kasting fordi egg- eller embryokvaliteten blir for dårlig.

Negativ energibalanse kan komme av for lite energi eller sekundært til for lite protein.

- Ved mistanke om negativ energibalanse, kan en med en enkel ketotest ta prøver av utsatte dyr og hjelpe enkelt dyr over kneiken med propylenglykol.

NRF – energibalanse og fruktbarhet

Negativ energibalanse har først og fremst med fôring å gjøre. Med økende produksjon, stilles det større krav til fôringa.

Melk utgjør 23% av avlsmålet for NRF, og det er god framgang for denne egenskapen. Samtidig er det framgang for ketose, noe som tyder på en viss robusthet mot negativ energibalanse. God fôreffektivitet gjør det enklere for kua å oppnå energibalanse, og en fôreffektivitetsindeks er på trappene.

For fruktbarhet er det godt kjent at NRF-kua stiller sterkt. Avl for dette over lang tid har hatt effekt. Men fruktbarhet har lav arvegrad, bare 0,2 – 0,7 for de egenskapene som inngår i fruktbarhetsindeksen. Når du lykkes med fruktbarhet, er det derfor god grunn til å ta mesteparten av æren selv!

FJØSDØRER SOM ALDRI* DØR

Norskproduserte glassfiberdører for mange bruksområder:
Land- og havbruksbygg • Industri- og næringsmiddelbygg • Butikker • Garderober • Badeanlegg • Skoler • Storkjøkken • Hoteller • Helsebygg

Hovedkomponenter i GRP og aluminium, samt rustfrie beslag gir robuste produkter som er lette å håndtere, montere og rengjøre, tåler røff behandling, og varer lenge – til det beste for folk, fe og miljøet!

*** 30 ÅRS GARANTI MOT FUKT- OG RÅTESKADE!**

Industrivegen 53, 6652 Surnadal | Tlf: 71 66 36 89 | kvanne.no

Vurderer du å bygge om ditt eksisterende fjøs? Vi kan bistå med gode løsningsforslag og tegninger.

Unngå frossent fôr - Lite synlig i terrenget - Gjennomkjøring ved innlegging

BBagro-hekken - Fôrhekk for mindre fôrspill. Plass til to rundballer.

Kraftfôrautomat for kalv på beite.

Behandlingsboks m/hodeløfter.

Behandlingsboks

Utslitt innredning? - Kontakt oss!

Lang erfaring - Solid utstyr

Stort lager, rask levering og montering/service er viktig for oss!

BB *Kunnskap og kvalitet*
agro
HUSDYRTEKNIKK

Telefon: 69 12 68 00

www.bbagro.no

BONDEN ER NORGES BEREDSKAPSVENN NR.1

Kjære beredskapsvenn! Vi forsyner befolkningen med mye av maten vi spiser, og i enda større grad maten vi må spise om det blir krise eller krig. Jeg har alltid vært litt stolt av å være en del av landets beredskap, også i tider da ikke så mange andre var opptatt av dette.

Elisabeth Irgens Hokstad
Økologisk kornprodusent, tidligere melkeprodusent. Har vært styremedlem i TINE og ordfører i Norges Bondelag eih@sp.no

Selv om andre folk ikke visste hvor viktige vi var, visste vi det selv. I mange tunge stunder har jeg trøstet meg selv med at «når bare levestandarden i Kina blir høyere» eller «verdenshandelen ikke flyter så godt lenger» så vil prisene på mat nødvendigvis gå opp, bonden få skikkelig betalt, og alle ser hvor viktig bonden er.

Nå har riktignok mange fått øynene opp for at matberedskap er viktig, men konsekvensene blir aldri helt slik man ser for seg. Prisene på varene våre har over tid gått en del opp, men uro og ustabilitet i verden øker prisen på innsatsfaktorene våre enda mer. Vinninga går opp i spinninga.

Ufred og uro gjør også at man retter blikket inn mot hva man selv kan gjøre. Verdenssituasjonen er det få av oss som kan få gjort så mye med, men vi kan lage en plan for oss selv og våre nærmeste. Da jeg var barn/ungdom på 80-tallet var det mye fokus på atombomber og atomulykker, og hva man skulle gjøre hvis det kom farlige stoffer med vær og vind. Jeg hadde ikke noen slekninger å

reise til noe annet sted i landet og husker jeg spurte faren min hvor vi skulle reise. – «Vi kan ikke reise noe sted, vi må være igjen her å melke kuene» var svaret jeg fikk. Og det gav mening, matforsyninga må gå sin gang.

Myndighetenes råd er jo faktisk å tenke på seg selv først. Hvis de aller fleste har et matlager, nok vann og mulighet for varme, så kan kommunen og de som skal hjelpe til, ta seg av de som trenger det, og vi andre kan klare oss

Seniorkonsulent Aage Høeg som setter poteter

Elisabeth Irgens Hokstad, stolt produsent av norsk mat.

selv. Og blir det skikkelig ille tar vi oss nok av slektninger og naboer også om nødvendig.

Under andre verdenskrig måtte min bestefar avbryte sin drøm om å studere, da universitetet ble

stengt. I stedet fikk han kjøpt et småbruk og ble bonde. Dette var naturlig nok til stor nytte og glede for hele storfamilien i byen. Både poteter, kålrot, egg og honning er godt å ha når det er lite å få kjøpt. Og selv om disse produktene er svært spesialiserte produksjoner i dag, og det er ganske få produsenter som kan produksjonen veldig godt, så er det mulig å få til de fleste steder i landet.

Da vi for noen år siden ble oppfordret til igjen å tenke egenberedskap, tok jeg en runde med meg selv på hvilke resurser er det jeg har tilgjengelig. Og først og fremst; jeg har tilgang på jord! – og jeg har til og med jord som blir pløyd og harvet med profesjonelt utstyr og har tilgang på vanning. Det er ikke noe stort problem å sette av noen kvadratmeter av denne til en utvidet kjøkkenhage. I tillegg hadde jeg en Troll-ramme med både hyppeskjær og gåseføtter stående innerst under låvebroa, og en liten ekstra-traktor som passet til denne. Det sparer meg for mye luking. Men aller viktigst jeg

hadde en far og en onkel som hadde gått på landbruksskole på 60-tallet. De har kunnskap om småskala dyrking av mange ulike vekster. Og onkelen min har til alt overmål vært ansvarlig for en skolehage i Oslo i mange år, og holdt agronomkunnskapene ved like, mens de fleste andre har spesialisert seg på enkeltkulturer eller ett dyreslag.

Vi bønder leverer beredskap av mange ulike slag, først og fremst mat, men i stadig flere kommuner også som en del av beredskapsrådet med vår kunnskap og tilgang på viktig utstyr. Men i tillegg har vi muligheten til å tenke litt ekstra på oss selv og våre nærmeste, dyrke vårt eget beredskapslager og ta vare på kunnskap som bare delvis kan læres på YouTube. Vi vet ikke hvilken krise som rammer oss neste gang, blir det mangel på arbeidskraft, gjødsel, drivstoff eller noe helt annet. Og konsekvensene av krisen blir sikkert ikke det som vi ser for oss. Men har du jord, har du mulighet til å dyrke mat.

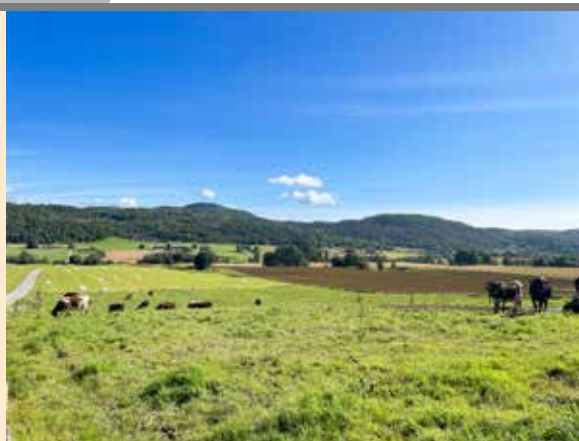
HVORFOR *akkurat*

ÅKER

Anne Hege Hunnskaar Tajet

Tekst og foto: Veterinær/kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunnskaar.tajet@geno.no

Det blir lagt ned rikelig med arbeidstimer på åkerene i løpet av sesongen, til stor nytte og glede for alle som trenger mat! Hvis vi tar følge med ordet åker tilbake gjennom milleneiene og lander på steppene nord for Svartehavet og Kaspiahavet 3-4000 år f.Kr., ville det ha endret seg litt. H₂égros ble brukt om åpent landskap, mark eller beiteområde hvor en kunne drive kveg. En tror ordstammen betyr «å drive». I gresk ble ordet til agrós og i latin til ager, og da er veien til åker kort. Åker, agronomi og agrikultur er dermed som ordsøsken å regne! Og til deg som forvalter åker og eng - tusen takk for maten!

15 ÅRS GARANTI
100% garanti 5 år
Gradert garanti 10 år

Innovative gummimadrasser - For dyrevelferd og komfort

Aquastar-madrassen består av en 3,5 cm tykk lateksplate med en tetthet på 300 kg/m³. Over platen trekkes en toppduk som inneholder vannlommer – en for hver liggebås. En Aquaboard vannbrystplanke som forsiktig holder kua på plass i båsen følger med. Aquastar-madrassen gir en rekke fordeler som bidrar til optimal melkeproduksjon.

- Vannet omslutter og tilpasser seg kuas fysikk, dermed unngås trykkpunkter og blodsirkulasjonen økes.
- Vannet reduserer kuas varmestress. Komfort fremmer liggetiden, og jo lenger kua hviler og restituerer seg, jo bedre melkeproduksjon. Fakta: En ku skal hvile 12–14 timer i døgnet.
- Beskytter mot skrubbsår – tykke haser unngås.
- Færre skader gir færre kostnader.

Uten Aquastar vannmadrass

På en vanlig liggeplass har ikke kua mulighet til å lede bort varmen som dannes ned mot underlaget.

Med Aquastar vannmadrass

Varmen ledes også bort under kua gjennom vannet i den smarte Aquastar-vannmadrassen.

Madrassen er tilgjengelig i standardmålene 115, 120 og 125 cm. Madrassen produseres også etter mål. Topplett leveres i ruller – ingen skjøter som kan gi ubehag.

Tel. 908 26 618
godkalven.no

BYGGE NYTT ELLER RENOVERERE?

FLEX STALL

FLEX FEED

FÅ ET UFORPLIKTENDE TILBUD

+45 4290 2501 | jb@cow-welfare.com

JENS BACKMANN,
SALGSANSVARLIG, NORGE

COW-WELFARE™
Passion for your Cows

Vurderer du å bygge om ditt eksisterende fjøs? Vi kan bistå med gode løsningsforslag og tegninger.

Kontakt oss! - Lang erfaring - Solid utstyr

BBagro-hekken

Fôrhekk for mindre fôrspill.
Plass til to rundballer.

Kunnskap og kvalitet

BB agro

HUSDYRTEKNIKK

Telefon: 69 12 68 00

www.bbagro.no

Smått til nytte

NYTT PROSJEKT SKAL OPTIMALISERE BEITEBRUKEN I NORGE

Det nye forskningsprosjektet TechGraze skal teste hvordan virtuelt gjerde og fjernmåling med droner kan forbedre utnyttelsen av norske beitearealer, med mål om å styrke matsikkerhet, dyrevelferd og biologisk mangfold. Virtuelt gjerde er usynlige, digitale grenser styrt via GPS-halsbånd på dyrene, mens fjernmåling med droner og satellitter kan samle inn miljødata som vekstforhold og jordkvalitet – slik at bonden kan jobbe mer presist uten å utføre målingene selv. Når de to teknologiene kombineres, kan bønder utnytte beitearealet mer effektivt og få varsler når beitetrykket nærmer seg grenseverdier, slik at dyrene raskt kan flyttes til et nytt område – alt med noen få trykk på telefonen. Prosjektet, som løper fra 2025 til 2029 med et budsjett på nesten 16 millioner kroner, skal gjennomføre de første feltforsøkene sommeren 2026 på sau ved NIBIO Tjøtta i Nordland og på storfe ved Felleskjøpets forskningsgård på Klepp i Rogaland. nibio + 3

Kilde: NIBIO, 8. april 2026 – nibio.no/en/news/2026/new-project-aims-to-optimize-grazing-in-norway

Jørn Hoel
artist og matblogger
Tekst og foto

HVORDAN NORSK RØDT FE (NRF), GA MEG MITT LIVS KJØTTOPPLEVELSE!

Det var tilbake i 2008 at mesterkokk Eyvind Hellstrøm og hans hovmester Gregory Paul tok meg med til fiskehandler Fredrik Møller i Sandvika. Men denne gangen var det ikke fisk vi skulle handle – jeg skulle bli introdusert til tørrmodnet kjøtt fra Norsk Rødt Fe.

Noen år tidligere hadde jeg blitt kjent med Wagyu-kjøtt og andre unike europeiske produsenter. Selv om Wagyu senere har imponert meg i mange sammenhenger, var det på den tiden kjøttet fra Dario Cecchini i Panzano og entrecôteene i Frankrike som var i en klasse for seg.

Denne dagen i 2008 kjøpte jeg med meg et stykke entrecôte som skulle bli til åtte perfekte biffer. Vi var seks personer til middag, men det var fortsatt tidlig på dagen, så jeg bestemte meg for å prøvesmake. Jeg varmet opp litt olje og smør i pannen, la en biff på da den var varm, og stekte den «saignant» – rødt

med en kjernetemperatur på 50-52 grader. Jeg brukte bare salt under stekingen, og da kjøttet var ferdig, la jeg det til hvile før jeg drysset på Sarawak-pepper.

Jeg klarte ikke å vente lenge nok før jeg skar av en bit og smakte. Smaken eksploderte i munnen som en høytrykksspylor – det var ren nytelse. Jeg kunne ikke annet enn å stønne: «Holy fuck!» Uten å vente på et svar, tok jeg noen flere biter. Deretter ringte jeg Fredrik Møller. Han svarte: «Æ tenkte du ville ringe. Du lurer på hvor kjøttet kommer fra?» «Ja,» svarte jeg. «Det er ei gammel melkeku fra Vestlandet, Norsk Rødt Fe (NRF), som jeg har tørrhengt i seks uker etter mørning. Hva synes du?»

Jeg var i sjokk – dette var det beste kjøttet jeg noen gang hadde smakt. Hjernen og hjertet mitt glemmer ikke slike opplevelser.

Noen år senere fikk jeg den samme følelsen igjen da Egil Nordeide på Maschmanns anbefalte meg deres

« Uten å vente på et svar, tok jeg noen flere biter. Deretter ringte jeg Fredrik Møller. Han svarte: «Æ tenkte du ville ringe. »

Tørrmodnet biffkjøtt fra Norsk Rødt Fe er blitt en favoritt blant mange matentusiaster.

«**Jeg var i sjokk – dette var det beste kjøttet jeg noen gang hadde smakt.**»

versjon av NRF-kjøtt, denne gangen ytrefilet. Jeg må innrømme at jeg alltid har styrt unna ytrefilet i Norge, men denne gangen ble jeg overbevist. Hver gang jeg ser det i disken på Maschmanns, blir middagsplanene endret der og da.

Jeg har for vane å beskrive noe jeg liker som «det beste jeg har smakt i hele mitt liv,» og familien min er blitt vant til det. Det handler om glede og respekt for produsenten, som leverer kvalitet hver gang. Dette kjøttet fra Førde, Norsk Rødt Fe, er akkurat en slik opplevelse. I en verden med mange ulike raser og kjøttstykker, er det verdt å gi NRF en sjanse. Dette er min kjærlighetserklæring til lokal mat.

Gjengitt i Buskap med tillatelse fra Jørn Hoel.

Artikkel er tidligere publisert på matbloggen Trøffelheldt – spis for livet med Jørn Hoel (www.trøffelheldt.no).

Eyvind Hellstrøm er etter hvert blitt TV-stjerne, men er fremdeles den mesterkokk-legenden han fortjener å være.

Fredrik Møller har ikke lenger fiskebutikken i Sandvika, men lager verdens beste røykelaks på den gamle Fiskehallen i Oslo. Norges desidert beste røykelaks, pluss en del andre produkter fra havet. Han er helt RÅ på dette. Sjekk: <http://Thesmoker.no>

Gregory Paul, var en av de yngste hovmestere i Frankrike på en 3-stjerners restaurant, da Eyvind Hellstrøm ble kjent med han, og tok han med til Bagatelle i Oslo. Han er en ekstremt kunnskapsrik gastronom på alle områder; vin, ost, mat osv. Helt rå, og en fantastisk person. Han har vært med i mange TV-serier som dommer i MasterChef mm.

Egil Nordeide, mesterkokk fra utallige topp restauranter i Norge og Japan, og idag ferskvaresjef på Maschmanns, en av Norges beste Kulinariske butikker.

*Kilder om NRF brukt i bloggartikkelen:
<https://www.matprat.no/artikler/matproduksjon/historien-om-den-verdensberømte-kua/>*

Bon appétit!

- MED NORSKE RÅVARER

En matspalte der Buskap inspirerer deg til å bruke norske råvarer – med fokus på norsk storfe og norske meieriprodukter.

GRILLET TØRRMODNET ENTRECÔTE AV NRF MED CHIMICHURRI

Sommer, grill og et saftig stykke tørrmodnet NRF-entrecôte – det er alt du trenger for tidenes biffopplevelse. Topp det hele med en frisk chimichurri med norske urter, og måltidet er komplett.

Claus Morten Pedersen
claus.morten.pedersen@geno.no
Tekst og foto

Biffen:

250–300 g tørrmodnet entrecôte av NRF

(Vi fant et nydelig stykke hos Annis pølsemakeri i Mathallen, Oslo. Tørrmodnet NRF-entrecôte kan også bestilles på nett.)

Tørrmodnet entrecôte av NRF – legg merke til den vakre marmoreringen.

Salt kjøttet godt i forveien. Grill biffen over direkte varme til du får en fin stekeskorpe på begge sider, flytt den deretter til indirekte varme og la den ligge til ønsket stekegrad. Bruk steketermometer – medium er rundt 60 °C i kjerne. La biffen hvile et par minutter før du skjærer i den.

Chimichurri med norsk vri

Chimichurri er en argentinsk klassiker som løfter nesten all grillmat – aller best på norsk storfekjøtt, men også nydelig til kylling og fisk. Hemmeligheten er ferske urter, krydder og god olje og eddik.

Ingredienser (2 porsjoner):

- 50 g ferske urter (halvparten bladpersille, gjerne kombinert med basilikum, koriander eller ramsløk)
- 1–2 sjalottløk
- 2 fedd fersk hvitløk
- 3 ss oregano
- 1,5 ss chiliflakes
- 1 ts havsalt, pepper etter smak
- 1–1,5 dl extra virgin olivenolje
- 5–6 ss rødvinseddik (eller norsk epleeddik).

En god chimichurri er urter, krydder, chili, olje og eddik – enkelt og uslåelig.

Heia Norge: chimichurri med hjemlig vri og norske ingredienser.

Fremgangsmåte saus:

Kjør alle ingrediensene i en blender for en jevn saus – eller bruk morter for en tykkere, mer rustikk variant. Hell over i et glass med lokk. Tips: Lag sausen dagen før. Den bare blir bedre av å stå i kjøleskapet, og du kan gjerne lage en dobbel porsjon til flere grillkvelder.

Server chimichurrisen kald over det nygrilede kjøttet, gjerne med norske salatingredienser og kokte poteter eller ovnstekt søtpot.

Bon appétit! Ferdig anrettet med norsk søtpotet, ruculla-salat og tomat.

Bon appétit
– og god sommer
fra Buskap!

agrovisjon

Optimal innredning til storfe

LIGGEBÅS

2 delt vannmadrass

Utviklet for å gi optimale forhold for både bonde og ku.

Den 2 delte vannmadrassen har en avrundet form som lar kua "flyte på vannet", reduserer trykkpunkt og hårløse eller hovne haser, gir ekstra komfort når kua legger seg ned, er hygienisk og tørr.

- Eget for alle typer frittthengende båsskiller

LIGGEBÅS

Fitbox

Å være i god form er viktig, også for kua. Fitbox er et fleksibelt båsskille laget av slanke glassfiber stenger, er vennligere for kua og bidrar til et lengre produktivt liv. Bonden som velger Fitbox, vil få bedre oversikt i fjøset og merke at dyrene får mer plass i båsen og bedre komfort.

FORFRONT / FANGFRONT

Fangfront

Highline-sikkerhetsforingsfront gjør mye mer enn bare å gi tilgang til grovfor. Fangfronten gir større bevegelsesfrihet for kua og sikrer fred og ro under foring. Det er lagt stor vekt på dyr og menneskers sikkerhet, driftskomfort og effektivt arbeid.

- Mulighet for individuell tilpasning

Se mer på vår
Facebook side

spinder
DELT HUSING KONCEPT
Dealer

+47 900 45 775

Finnøyvegen 296

www.gladq.no

**Nær bonden med
uavhengig rådgiving**

UTVIKLER EKSISTERENDE BYGNINGSMASSE

Tilpasser fjøset i takt med økt kunnskap, krav, økonomi
og egen arbeidskapasitet.

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

Wenche og Per Jarle Kvebu utvikler gården
Bjørli, som opprinnelig ble etablert som et
bureisningsbruk ca. 1950.

Bjørli i Sør-Fron kommune i Innlandet

- Wenche og Per Jarle Kvebu
- Kvote: 160 000 liter
- Areal : 200 da dyrket
- Ytelse: 8000 kg EKM
- FS- tall: 88

Aktuelle for: Tradisjonell seterdrift. Har tatt steget fra båsfjøs til løsdrift, men beholder melking på bås.

På gården Bjørli på Kvarvet, 860 meter over havet i Sør-Fron, ønsker Wenche og Per Jarle Kvebu Buskap velkommen i strålende sol. Utsikten er upåklagelig, med Jotunheimen og Galdhøpiggen «midt i bildet».

I dag bor det tre generasjoner i tilknytning til gården, som opprinnelig er et bureisningsbruk fra ca. 1950. Det var besteforeldrene til Wenche som i sin tid var bureisere her. Wenche, som er en av finalistene til Årets kvinnelige bonde, er også leder i det lokale Produ-sentlaget.

På spørsmål om hva som er suksesskriteriene for et aktivt produsentlag, trekker hun raskt fram arbeidsmøtene: – Produsen-

tene tar med seg PC og har ren erfaringsdeling. Det er lavterskel, godt humør, og ingen sitter med en fasit. Et miljø der alle vil hverandre vel, gir gode resultater.

Kalvehelse, klimakalkulator, Eana 360, fosforregelverk og egen beredskap er blant temaene de har vært innom den siste vinteren. Nettopp beredskap på den enkelte gård er noe Wenche brenner for å «rekke opp hånda» og si noe om. – Ulykker rammer, og det er helt nødvendig å ha tenkt gjennom situasjonene på forhånd og laget en reell beredskapsplan for egen gård, understreker Wenche.

Utvidelse av fjøset i 2011

Driftsbygningen på Bjørli er et skoleeksempel på hvordan eldre

Legg merke til hvordan det er løst med enkel og sikker tilgang til den nye liggebåsavdelinga.

Påbygget med den nye liggebåsavdelingen i tre ble støttet med 1,2 millioner kroner fra Innovasjon Norge. Inkludert i dette er det et tilskudd for bruk av tre på 300 000 kroner. Høyden på ytterveggen er 2,60 meter, og den innvendige høyden er 4 meter på det høyeste.

bygningssmasse kan utvikles trinn for trinn for å dekke nye behov.

I 2011 ble fjøset utvidet slik at det totalt ble 38 båsplasser. Det gamle melkerommet fikk nytt liv som smittesluse, og det ble bygd et helt nytt melkerom. Den eldste delen av driftsbygningen har senere blitt ombygd til en flott kalveavdeling.

Både tak og vegger på driftsbygningen utnyttes i dag til å produsere strøm. Det ble montert 100 solceller i 2021, og den årlige produksjonen er på rundt 30 000 kWh.

Etter utbyggingen i 2011 meldte behovet seg for mer fôr. Dette ble løst ved å leie ei seter av en kollega nede i bygda som ikke brukte den lenger. Det viste seg

Kyrne har god tilgang til etearealet langs det eksisterende fôrbrettet, der Per Jarle har bygd om og tilpasset innredningen.

Tett og godt samarbeid mellom byggherre, tømmer, kyr og de ulike utstyrsleverandørene til bygget.

Wenche synes melkearbeidet fungerer godt. Dyreflyten med melking i puljer på den eksisterende båsrekka går over all forventning.

Det er bygd tre flyterenner som er 1,25 meter dype med en kant på 40 centimeter. Etter en hel vinters drift uten antydning til trøbbel, konstaterer Per Jarle at de er riktig utformet. Til flytrennene ble det bestilt formsveiset duk for å være helt trygg på at de er tette. En liten ekstrakostnad på ca. 9 000 kroner per stykk gir stor trygghet.

Gjødselhåndteringen har også fått en solid oppgradering. Med en ny, veggmontert røres kjelleren på 1000 m³ opp raskt og effektivt.

« Puljekalving er et stort pluss, særlig med tanke på kalvehelse »»

raskt at familien stortrives med å tømme fjøset om sommeren og ta med seg besetningen til fjells i to måneder. – Da får vi muligheten til å vaske ned fjøset ordentlig og starte med blanke ark om høsten. Det er et enormt pluss, særlig med tanke på kalvehelse, sier Wenche.

Fra bås til løsdrift i 2025

Ideen til hvordan det nye løsdriftsfjøset kunne bygges, fikk Per Jarle da han var med på å sette opp en trehall nede i bygda. Brukerparet hadde lenge snakket om at dersom de skulle gå over til løsdrift, var den naturlige plasseringen i lufte- og beiteområdet langs det eksisterende bygget.

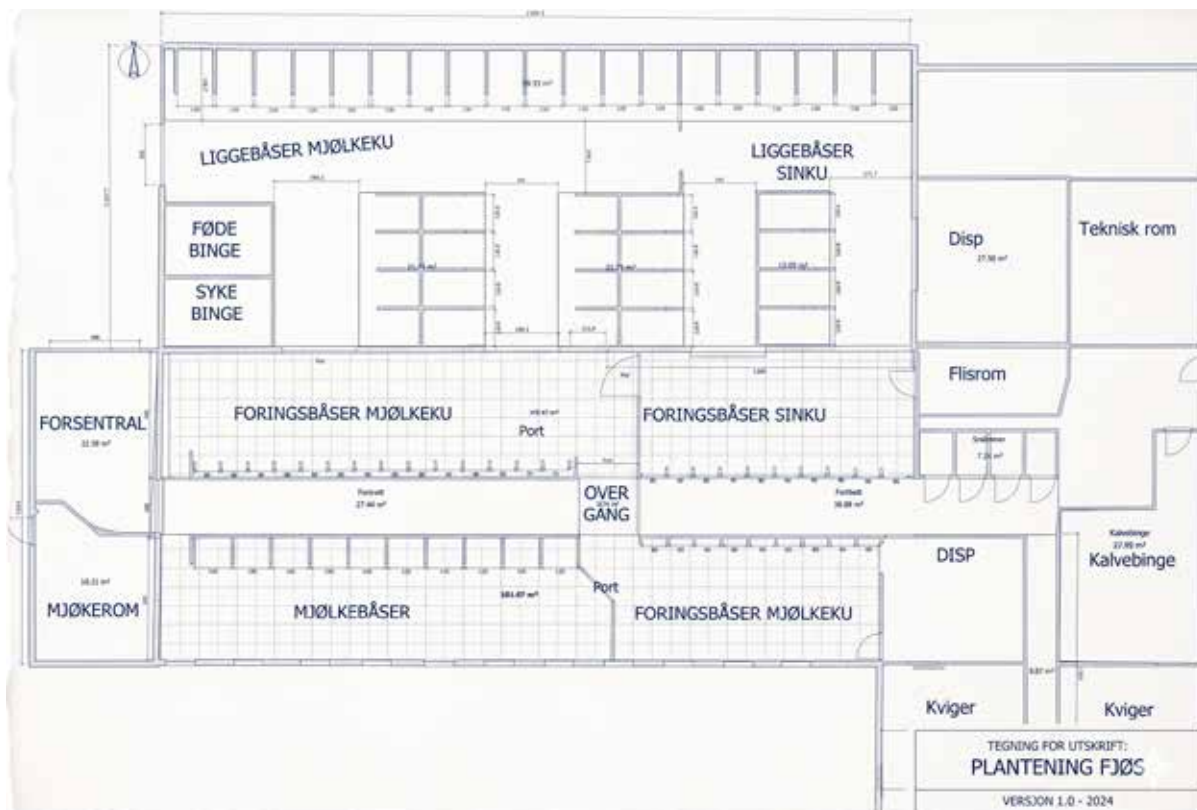
Tilbygget er på 250 m² og rommer 39 liggebåser, oppført i en solid trekonstruksjon. Fjøset fra 2011 har fått en ny og smart funksjon:

10 plasser på den ene siden av fôrbrettet brukes nå til melking, med skinnegang og 5 maskiner. Melkerommet fra 2011-byggetrinnet ligger dermed helt riktig plassert i tilknytning til denne båsrekka.

På den andre siden av fôrbrettet eter kyrne, og de har fri tilgang til den flunkende nye liggebåsavdelingen med alle moderne fasiliteter, inkludert kraftfôrstasjon, kubørste og skraperobot. Det har blitt et lyst og luftig fjøs med gode, praktiske løsninger. Overgangen over fôrbrettet og strategisk plasserte grinder sørger for en optimal arbeidsflyt, og alle porter er tilpasset og riktig plassert.

Tegnet fjøset og bygd selv

Per Jarle deler gjerne tegningene av løsningen med Buskap sine lesere. Høyden ved yttervegg er 2,6 meter.

Wenche og Per Jarle Kvebu deler gjerne tegninga av fjøsetprosjektet.

I den gamle fjøsdelen er de tradisjonelle lysarmaturene tatt ned og erstattet med LED-striper. Det er også montert flere kameraer i fjøset, noe som har vist seg å være et godt hjelpemiddel for å følge med på både brunst og kalvinger.

Innredning og skraperobot er levert fra Fjøs-systemer, mens kraftfôrautomaten er fra Felleskjøpet. Fordelen med sistnevnte er at den leser dyrenes elektroniske øremerker direkte. Alt treverket i fjøset har de valgt å behandle med Tjeralin utebeis.

Brukerparet vil gjerne anbefale flere som sitter i tenkeboksen å ta mer eierskap til prosjektet sitt.

Endrer til puljekalving

Tidligere har besetningen hatt kalvingen spredt ganske jevnt gjennom året, men dette blir det nå slutt på. Wenche har merket seg at særlig kviger som kalver om sommeren, taper seg i ytelse. – På setra, med tildeling av kraftfôr bare to ganger i døgnet, blir det rett og slett for tøft for dem, sier Wenche. De er nå godt i gang med å legge om driften til ren puljekalving.

Målet er en stor pulje på etterjuls-vinteren, samt en pulje som kalver når de flytter hjem fra setra i august. På denne måten ønsker de å opprettholde en relativt høy produksjon av sommermelk, samtidig som logistikken inne i fjøset flyter betydelig bedre.

Kalvehelsa opptar Wenche, og hun er opptatt av alt som kan gjøres forebyggende. Å kunne sette sammen grupper med kalver av jevn størrelse, som kan flyttes samlet videre til neste bing, trekkes fram som den absolutt beste løsningen.

Wenche innrømmer likevel med et smil at det finnes unntak fra systemet: – Noen gokviger og gokyr med høye GS-verdier kan gjerne få en sjanse ekstra selv om de skulle kalve utenom puljen sin. Det er fint å ha en klar strategi, men når du er sjef på egen gård, har du tross alt lov til å velge annerledes innimellom!

GS-DRYPP

Hanna Retzius Storlien, Avlsforsker i Geno, hanna.storlien@geno.no

Det sendes ut grønt GS-merke til alle avlsemner. Dersom du benytter deg av gule elektroniske GS-merker, trenger du ikke ta to GS-prøver av samme dyr. Du kan derfor kaste det grønne GS-merket du får tilsendt.

Beitet er grunnlaget – riktig fôring gjør forskjellen

God beiteutnytting handler om samspillet mellom gras, dyr og fôring. Med våre produkter som DRØV- og ALKA-kraftfôr får du beitetilpasset kraftfôr som passer til ulike ytelsesnivåer og beitekvaliteter.

Ved lave kraftfôrmengder vil ATTÅT vitamin- og mineraltilskudd sikre dyra det de trenger både før og etter beiteslipp.

Ta kontakt med din lokale rådgiver for råd til riktig valg av kraftfôr og tilskuddsfôr gjennom hele beitesesongen.

Les mer på www.norgesfor.no
Konkrete råd fra oss om hvordan du lykkes med fôring på beite

**Alltid der
for deg**

Solenergi til landbruket

Lavere energikostnader. Bedre kontroll. Mer egenprodusert strøm.

jon@ecosol.no
Tlf. 22 74 74 74

Ecosol har installert solcelleanlegg på fjøs ved Kalnes jordbruksskole.

Ønsker du en vurdering av takflater, energiforbruk og batteriløsning? Kontakt Ecosol for en uforpliktende prat.

Strøm til 22 øre/kWh fra eget fjøstak

På Kalnes jordbruksskole produserer to fjøs strøm til en beregnet kostnad på rundt 22 øre per kWh gjennom anleggets levetid.

Strømregningen har blitt en stadig større usikkerhet for mange gårdsbruk. Derfor ser flere bønder på takene sine som en mulighet til å produsere egen strøm.

På Kalnes i Østfold er det montert solceller på to fjøs. Anlegget har en effekt på 376 kWp og forventes å produsere rundt 342 000 kWh i året. I løpet av 30 år betyr det over 10 millioner kilowattimer produsert rett fra fjøstaket. Med en installasjonskostnad på 5,97 kr/Wp tilsvarer det en strømkostnad på rundt 22 øre per kWh.

For de fleste bønder handler investeringer om å få ned kostnader og sikre drifta på lang sikt. Solceller passer godt inn i den tankegangen. Taket er allerede der, og strømmen produseres uten å ta en eneste kvadratmeter dyrka jord.

Samtidig brukes mye av strømmen på gården når solcellene produserer mest. Ventilasjon, kjøling, oppvarming, melkeanlegg og verksted trekker strøm på dagtid. Strømmen som brukes direkte på gården slipper også nettleie.

“Jo mer av strømmen du bruker selv, desto større blir gevinsten.” - Jon-Ola Pedersen

På Kalnes handler prosjektet om å få mer ut av ressursene man allerede har. Takflater som tidligere bare holdt regnet ute, er nå blitt en energikilde som gir lavere strømkostnader og mer forutsigbarhet. Det er egentlig ganske enkelt: Når taket kan produsere strøm i 30 år, er det en ressurs det er verdt å ta i bruk.

OM ECOSOL

Ecosol har siden 2019 prosjektert og installert solcelleanlegg for landbruk, næringsbygg og industri over hele Norge.

Selskapet er i dag blant de tre største aktørene innen næringsssol i Norge og har spesialisert seg på store takflater. Gjennom hundrevis av prosjekter har Ecosol opparbeidet solid erfaring med alt fra prosjektering og dimensjonering til nettilknytning og ferdig installasjon.

Målet er å hjelpe norske gårdbrukere med å redusere energikostnadene og skape større forutsigbarhet i en tid med mer uforutsigbare strømpriser.

Ecosol prosjekterer og installerer solcelleanlegg for landbruk over hele Norge.

NRF OG NORWEGIAN RED FÅR NY LOGO

Gjennom mange år har Norwegian Red etablert seg som en attraktiv merkevare internasjonalt. Med ny logo styrker vi uttrykket vårt og gjør oss enda tydeligere i markedet. Den nye logoen vil være felles for det nasjonale og det internasjonale markedet.

Ingunn Nævdal
Kanal- og informasjons-
ansvarlig Geno
ingunn.nevdal@geno.no

Den nye logoen har et mer moderne og illustrativt uttrykk, som gjør den tydeligere og lettere å kjenne igjen – både i Norge og internasjonalt. Det nye uttrykket bygger videre på en sterk og etablert merkevare, samtidig som det er tilpasset dagens kommunikasjonsflater og behov.

Logo uten okse med horn

Logoen er forenklet og finjustert, noe som gir et renere og mer relevant uttrykk. Den gjenspeiler også Norwegian Reds utvikling innen naturlig kollete genetikk. I dag fødes rundt 50 prosent av kalvene kollete, og andelen forventes å øke betydelig gjennom videre

« Samme sterke genetikk - nytt globalt uttrykk! »

genetisk seleksjon. Ambisjonen er å nå opptil 85 prosent kollete dyr i populasjonen innen 2030.

- Logoen er modernisert i tråd med den genetiske framgangen vi har på NRF. Vi får nå en renere og mer relevant merkevareprofil som vi tror Geno sine eiere og medlemmer vil bli fornøyde med, sier leder i Kunde- og medlemstjenester, Hans Storlien.

Utformet for å vare

Den oppdaterte Norwegian Red-logoen er utviklet i tett sam-

arbeid med merkevarebyrået Imagro, som har kombinert strategisk merkevaretenkning med et enkelt og moderne design. Resultatet er en visuell profil som er laget for å vare over tid, og som fungerer godt på tvers av flater og markeder.

- Den nye logoen uttrykker hvor Norwegian Red står i dag som en global genetikkmerkevare, sier Ton van de Goor, VP International Sales i Geno Global og konstituert direktør for Marketing & Communications.

Foto: Peter Reppen-Gjelseth, Digital Markedsføring Geno, peter.reppen-gjelseth@geno.no

BasisFeeder

MineralRokker

Pitstop

Automater for tildeling av tilskuddsfôr

Vitamin-/mineral-tilskudd kan tildeles sammen med grovfôret, blandes i fullfôr eller gis i egnede automater. Etterspør automater hos din fôrleverandør !

Gi tilskudd til dyr som får lite kraftfôr eller får fôrmidler med lite vitaminer/mineraler og dyr med spesielle behov:

- Ammekyr
- Kviger
- Drektige søyer
- Sinkyr
- Melkekyr i negativ energibalanse (topplaktasjon)

Sommertips fra visitnorway.com

Dra til seters

– en sommer du sent vil glemme

Bjelleklang fra kyr i fjellet, fløyelsmyk rømmegrøt og en nykinnet smørklatt som smelter på flatbrødet. Norsk seterliv er ikke bare landbrukshistorie – det er en av landets beste ferieopplevelser. Her er det du trenger å vite.

For Buskaps lesere er seter-kulturen ingen fremmed verden. Men visste du at drøye 700 aktive setre i Norge holder åpent for besøkende fra juni til september – og at mange av dem

tilbyr overnatting, kursaktiviteter og seterkafé? I 2024 ble norsk stølsdrift lagt til på UNESCOs liste over immateriell kulturarv. Det er bare å ta det med stolthet. – Stølsdrift var en sentral måte å utnytte hele utmarksbeitet på, og det var vanlig at gårder hadde

opptil flere setre, forteller Bernt Bucher-Johannessen, daglig leder i HANEN, organisasjonen for gårds- og bygdeturisme. – På seterferie kan man få nærkontakt med dyr, se hvor osten og smøret kommer fra, og spise deilig seterkost.

Dra på seterferie i sommer, her fra Utistuvollen i Vingelen, Vingelen. Foto: CH - Visit Norway.com

Kyr ved Brimi Sæter. Foto: Christian Roth Christensen - Visit Norway.com

Flere steder har seterkafeer med blant annet rømmegrøt og spekematt. Foto: Fredrik Ahlsen - Visit Norway.com

Mer enn rømmegrøt – det er en hel opplevelse

En seterferie er sjelden bare et stopp for mat. På mange setre kan du være med på melking og føring av dyr, lære å yste ost, prøve hesteridning eller delta på melkespannkasting. Andre steder arrangeres konserter, utstillinger og guidede turer i fjellet. Det handler om å la barn og voksne kjenne på kroppen hvor maten kommer fra – og hva som faktisk skal til for å lage en skikkelig brunost.

Seterkafeen er selve hjertet i mange seterbesøk. Her serveres vafler, spekematt, prim og rømmegrøt laget av kyrne og geitene som beiter rett utenfor vinduet.

Mange setre har også gårdsbutikk der du kan kjøpe med deg ost, smør og andre delikatesser hjem. – Stølsferie egner seg for alt fra sprekinger som ønsker å nyte tradisjonskost etter en lang fjelltappe, til besteforeldre som vil kose seg med barnebarna, sier Bucher-Johannessen.

På det meste 100 000 setre – nå 700

I sin storhetstid hadde Norge rundt 100 000 aktive setre. Budeia holdt det gående hele sommeren – fra melking tidlig morgen til ysting, kinning og dyrestell. Melken fra kyr og geiter ble foredlet lokalt til oster, smør, prim og rømme. I dag er 700 av disse setrene fortsatt i live og aktive –

7 SETRE Verdt et besøk

Herdalssetra – Norddal, Møre og Romsdal. Over 400 geiter, geitost og karameller. 300 år med ubrutt setertradisjon.

Brimi Sæter – Lom, Jotunheimen. Prisvinnende sæterost, overnatting i sovebåser på loft. Nær Besseggen og Galdhøpiggen.

Renndølsetra – Sunndal, Møre og Romsdal. Samme familie siden 1740. Rømme, smør og yoghurt. 26 overnatningsplasser i Norges vakreste fjelldal.

Håvardsrud Seterliv – Tinn, Telemark. Delta på melking, ridning og smørkurs med budeia. Økologisk gårdsbutikk.

Fagerdalen støl – Hol, Hallingdal. I samme familie i over 300 år. Alt som melkes og ystes selges i stølskafeen.

Olestølen – Valdres. Geitemelkoster fra hvit feta til brun brunost kokt i vedfyrt jerngryte og rørt for hånd.

Kalven seter – Vågå, Gudbrandsdalen. Baristabudeia serverer settermelkbaserte espressodrinker – i åttehus fra 1800-tallet ved Lemonsjøen.

Kilde: <https://www.visitnorway.no/overnatting/seterferie/>

driftet av bønder som velger å holde tradisjonen i hevd, og som ønsker besøkende velkommen inn i hverdagen sin.

Som Buskaps lesere vet alt om: det er ikke alltid enkelt å drive setring. Det koster tid, arbeid og logistikk. Desto mer grunn til å støtte opp om de setrene som fortsatt holder dørene åpne – med et besøk, et kjøp i gårdsbutikken eller en overnatting i seterhuset.

VI LEVERER ALLE TYPER DRIFTSBYGG

Overhalla Betongbygg spesialiserer seg på å levere skreddersydde driftsbygg til landbruket. Vi tilbyr et bredt utvalg av robuste og funksjonelle bygg som dekker alle behovene til moderne gårdsdrift.

NORGES STØRSTE LEVERANDØR AV SPALTPLANK

Overhalla Betongbygg tilbyr markedets eneste spaltegulv med lastbærende avstandsklosser. Vår spalteplank har god styrke, lang levetid og er enkel å montere og vedlikeholde.

For mer informasjon eller kontakt, besøk www.overhallabetongbygg.no

BETONGBYGG

www.overhallabetongbygg.no

SPØTTRUP HYTTEN

FLYTBARE KALVEHYTTER

fra 12-14 m²

Ring og få et
godt tilbud

Dansktoproducerede
kalvehytter i unikt design
og høj kvalitet.

PC MASKINER

www.pcmaskiner.dk . Tlf. 97 54 40 53

DER TRADISJON ER BLITT TIL INNOVASJON

På Uppigard Skoe i Sødorp på Vinstra har Jørn Skoe og familien valgt en annen vei enn de fleste. Gamle og bevaringsverdige kuraser, manuell melking, Norges minste meieri og kyr som går den gamle stien opp til setra. Det som en gang var hverdagslig norsk landbruk, er i dag blitt et unikt produkt – kalt opp etter urkua i norrøn mytologi.

Claus Morten Pedersen
claus.morten.pedersen
@geno.no

Ragna og logoku Mathilde. Foto: Hanen

Uppigard Skoe, Sødorp, Vinstra, Gudbrandsdalen

- Bonde: Jørn Skoe
- Familie: Kona Berit (lektor ved Vinstra vgs.), barna Amund (15) og Ragna (13), samt foreldre som er aktive i drifta
- Areal: Ca. 330 dekar (eid og leid)
- Besetning: 17 melkekyr (båsfjøs) – STN (Sidet trønder nordlandsfe), NRF og Jersey
- Grunnkvote: 78 407 liter levert til Tine
- Fettprosent: 4,7 % (varierer 4,0–5,0 % i gårdsutsalget)
- Kraftfôr: 24 kg per 100 kg EKM
- Gårdsutsalg: Ødhumbla AS – lavpasturisert, ikke-homogenisert gårdsmeik på gjenbruksflasker i glass
- Pasteurisering: 63 °C i 30 minutter (lavpasturisering). Ikke homogenisert.
- Setring: Aktiv setring – alle melkekyrne drives til setra om sommeren
- Utmerkelse: «Årets lokalmatgrunder 2025» for oppstarten av Ødhumbla AS

Uppigard Skoe ligger i grenda Sødorp på solsida av Lågen i Gudbrandsdalen – høgt og fritt der sola skinner hele året. Gårdsnavnet er ikke tilfeldig. Arkeologiske funn på og ved gården forteller om en plass med lang og særegen historie. Like sør for tunet er det funnet helleristninger, og ifølge tradisjonen har Skoegardane vært knyttet til ofring til gudinna Skade – dattergudinnen i norrøn mytologi som ble ofret til for å sikre gode avlinger. Gårdsnavnet Skoe har sitt opphav i nettopp henne.

Det er med andre ord ikke bare jord og stein Jørn Skoe forvalter. Det er et stykke norsk kulturhistorie – og han er ikke fremmed for å la det prege det han gjør.

Tre generasjoner på båsen

Jørn tok over Uppigard Skoe i 2015, etter noen år i kraftfôrbransjen og med en mastergrad fra Ås i bagasjen. Han kom hjem med kunnskap om føring og ambisjoner om å melke mest mulig ut av hver ku. Men gården – og familietanken – skulle vise seg å forme drifta i en annen retning.

I dag driver Jørn og kona Berit Snøan gården sammen. Berit er lektor ved Vinstra videregående skole, og foreldrene til Jørn er fortsatt aktive i drifta – de kjører traktor, steller kyr og er en uunnværlig del av hverdagen. – *Det er egentlig familien som kjører showet her. Og det er det som gjør det mulig å drive som vi gjør.*

Gården har 17 melkekyr i båsfjøs fra 1998, og driver i tillegg aktiv setring. Besetningen er sammensatt og bevisst: STN (Sidet trønder nordlandsfe), NRF og Jersey – raser valgt for holdbarhet, god vomfunksjon og høyt fettinnhold i mjølka, fremfor toppytelse.

– *Jeg er lei av å bruke to år på å få frem en ku for så å måtte sjalte henne ut etter to kalvinger. Jeg vil ha dyr som holder lenge og tåler en del.*

Filosofien gjenspeiles i produksjonstallene: fettprosent på 4,7 og et kraftfôrforbruk på bare 24 kg per 100 kg energikorrigeret melk. Det er bevisst lavt – mer grovfôr, roligere produksjon og bedre vomhelse er målet.

Uppigard Skoe ligger vakkert til ved Vinstra midt i Gudbrandsdalen. Foto: GD - Truls Trelle

Jørn driver det som trolige er Norges minste meieri. Foto: Privat

Ødhumbla – urkua lever igjen

For noen år siden tok Jørn med seg en flaske gårdsmeik til en indisk restauratør på Vinstra – en mann som brukte 45 liter melk i uka og visste godt hva god melk smakte. Han lurte på om det var bøffelmelk.

– Nei, det er norsk ku, svarte Jørn. Restauratøren ble så nysgjerrig at han tok med seg familien opp på gården, luktet på fôret og skjønnte greia.

Det var starten på det som i dag heter Ødhumbla AS. Navnet er hentet fra norrøn mytologi – Ødhumbla er urkua som i skaperberetningen slikket frem den første gudinnen av en saltsteen. Et navn som passer: gammel rase, gammelt håndverk, og mjølk slik den var ment å smake.

Mjølka fra Ødhumbla er lavpasturisert ved 63 °C i 30 minutter – en skånsom varmebehandling som bevarer smaken – og den er ikke homogenisert. Det betyr at du finner et fløtelag øverst i flasken når du åpner den.

– Rist flasken og nyt et iskaldt

glass. Fettinnholdet varierer med årstida og hva kyrne har på menyen, men ligger gjerne mellom 4,0 og 5,0 prosent.

Mjølka selges på gjenbruksflasker i glass gjennom en abonnementsordning. Kundene tegner seg for én liter, to liter eller et spann på fem liter per uke, henter bestillingen i mjølkbu på gården og leverer tomme flasker tilbake. Enkelt, lokalt og bærekraftig.

I 2025 ble Jørn kåret til «Årets lokalmatgrunder» for oppstarten av Ødhumbla AS – en anerkjennelse han setter pris på, men også tar med ro.

– Det er jo artig. Men det viktigste er å vise at det går an å drive lite og likevel lykkes – både økonomisk og sosialt. Stein på stein.

Prisen Årets Lokalmatgrunder deles ut av HANEN og MENY i samarbeid med Dyrsku'n, I begrunnelsen kan man blant annet lese: Ødhumbla traff tidsånden på flere områder. Med kortreist melk fra Gudbrandsdalen, bærekraftig småskalaproduksjon og sterke setertradisjoner har gården skapt produkter med tyde-

Jørn på meieriet - Foto Lars Sandved Dalen – NIBIO

lig identitet og høy kvalitet. Samtidig tilbyr de mer enn bare mat – de gir kundene autentiske opplevelser og nærhet til norsk landbruk slik mange savner i dag.

Setra – hjertet i konseptet

Rundt sankthans hvert år pakkes melkeanlegget, og alle kyrne vandrer den gamle ferdselsveien opp til setra – fem kilometer og drøyt 500 høydemeter. Der oppe, på om lag 1 000 meters høyde, beiter de sommeren gjennom.

– Det er et eldgammelt råk, som både sau og ku har gått i i generasjoner. Noe eget med å se dem forsvinne inn i skogen og dukke opp igjen lenger oppe.

På setra melkes kyrne med det samme mobile anlegget som brukes nede i fjøset. Mjølka kjøles og hentes av Tines tankbil.

Gården har 17 melkekyr i båsfjøs. Foto: Privat

Brorparten av produksjonen – en grunnkvote på 78 407 liter – leveres til Tine. Ødhumbla-salget kommer i tillegg.

Jørn er tydelig på at Tine og gårdsmeieriet ikke er konkurrenter – de utfyller hverandre.
– *Tine tar seg av distribusjonen og systemet. Ødhumbla gir noe annet: nærhet, en lokal historie og mjølk du kan se, lukte og smake forskjell på.*

Hele familien var med da Ødhumbla mottok prisen som «Årets lokalmatgründer» 2025. Foto: Privat

Man kan kjøpe melk både på 5 liters spann og på 1 liters flasker, med returordning. I tillegg tilbys ordning med månedsabonnement. Foto: Privat

Kyr ute på beite. Foto: Privat

Det enkle som bærer

Fjøset er langt og smalt – bygget på nytt etter en brann i 1997, tilpasset terrenget i bratta. Føringa er manuell, melkinga skjer med et enkelt anlegg kompatibelt med seterriggen, og rutinene er oversiktlige nok til at foreldre og avløser finner seg til rette uten kurs.
– *Det er det som er styrken. Alle kan lære seg det. Og jeg slipper å stå på en plattform ti meter opp i lufta og skru på småskruer uten hansker i minus 20 over silokummene.*

Investeringsfilosofien er like enkel: test det ut, se om det

funker, bygg videre. Ikke ta stor gjeld på forhånd.

– *Hadde jeg bygget et nytt løsdriftsfjøs for mange millioner, ville jeg hatt et dyrt bygg som passet dårlig inn i det jeg egentlig vil drive med. Jeg er sjeleglad for at det avslaget kom.*

På Uppigard Skoe i Sødorp er det ingen melkerobot, ingen automatisk fôranlegg og ingen store investeringer i vente. Det er en familie med tre generasjoner, noen gamle kuraser, en norrøn gudinne – og mjølk slik den smakte før den ble til noe annet.

Smått til nytte

KU-KALV-SYSTEMER KREVER FORTSATT UTVIKLING I PRAKSIS

Systemer der ku og kalv går sammen over lengre tid kan forbedre velferden, men det er fortsatt utfordringer som krever praktiske løsninger. Det konkluderer et tysk prosjekt som har innhentet erfaringer fra 142 besetninger som praktiserer slike systemer. I tillegg til praktiske løsninger for driftsmanagement er det en vesentlig utfordring å redusere stress for ku og kalv ved avvenning. Det pekes også på utfordringer med nedsatt tilvekst hos kalver etter avvenning, samt melkenedlegging i mjølkestallen. Videre nevnes usikkerhet rundt nyfødte kalvers forsyning med råmelk når dette ikke skjer automatisk, men krever manuell tildeling.

Kilde: J. Dairy Sci., mars 2026

TA I BRUK NY TEKNOLOGI!

Norsk storfenæring står midt i et teknologiskifte som vil definere både lønnsomhet og konkurransekraft de neste tiårene. Innovasjonstakten har skutt fart de siste årene: sensorer, roboter, dataplattformer og virtuelle gjerder er ikke lenger framtid, det er tilgjengelige verktøy. Men hvor raskt klarer vi som produsenter å ta den i bruk og nyttiggjøre oss verdien av den? I Norge er vi kjent for å være innovative, men vi er tregere enn våre naboland Danmark og Sverige i å ta ny teknologi i bruk.

Svaret på dette spørsmålet er særlig aktuelt i dag hvor melke- og ammekuprodusenten møter stadig økende krav til klima, dyrevelferd og dokumentasjon. I dag kan sensorer og avanserte analyser gi sanntidsinnsikt i helse, fruktbarhet og produksjon på individnivå. Data fra melkeroboten, aktivitetsmålinger og førsystemer gjør det mulig å oppdage sykdom tidligere, optimalisere fôringen og treffe riktige beslutninger – hver dag. Resultatet er bedre dyrevelferd, lavere kostnader og høyere lønnsomhet per ku, men også redusert klimaavtrykk pr produsert liter melk og kjøtt.

En viktig forutsetning for å kunne ta ny teknologi og innovasjon i bruk er kunnskap om hvordan teknologi kan løse de utfordringer og potensiale som hvert bruk har. En god rådgiver eller sparringpartner betyr mye for å sette seg mål og legge en plan for teknologi implementering på eget bruk. Investeringene i ny teknologi kan være store, risikoen kan oppleves som høy og mange produ-

Norge er langt fremme i bruk av aktivitetsmåling og Sensehub. Frode Størseth i Meråker er en av mange norske ammekuprodusenter bruker Sensehub. Men hvorfor er vi i like flinke til å ta i bruk flere typer teknologi i norsk storfeproduksjon? Foto: Knut Lundemo

senter har begrenset handlingsrom ut fra bruksstørrelse. Derfor er det så viktig at investeringstilskuddet til jordbruket styrkes. Tilskuddet tar ned risikoen ved å investere i ny teknologi og gjør at flere får et finansielt handlingsrom til å gå om bord i nye løsninger.

Teknologien finnes. Kunnskapen finnes. Potensialet er stort.

Norsk landbruk er teknologisk fremoverlent i utvikling, men mer forsiktig og ujevnt i faktisk bruk enn i våre naboland i sør og øst. Norske storfeprodusenter har alle forutsetninger for å være i front med teknologi implementering for økt lønnsomhet og bærekraft, men økt kompetanse og risikoavlastning vil kunne sette virkelig fart på utviklingen i årene fremover.

Kristin Malonæs
Administrerende
direktør i Geno
kristin.malonaes@geno.no

Firmanytt

DELAVAL LANSELERER BIOSENSOR FOR MELKEKVALITET

DeLaval lanserer Milk Solids Analysis – en ny biosensor til VMS™ V300 som automatisk måler fett, protein og laktose ved hver melking ved hjelp av nær infrarød spektroskopi. Løsningen gir kontinuerlig innsikt i melkekvalitet, fôrutnyttelse og tidlige tegn på metabolske ubalanser som ketose og SARA – uten behov for manuell prøvetaking eller forbruksartikler. Milk Solids Analysis er tilgjengelig som nyinstallasjon eller oppgradering på eksisterende melkeroboten, og kommer i salg høsten 2026.

Kilde: fka.felleskjøpet.no

BESØKSDAG PÅ SETRA

LØRDAG 22. AUGUST 2026

På åpen dag på Skoe-setra kan du få oppleve norsk setertradisjon og smaken av Gudbrandsdalen på sitt beste:

- Møte kyrne og de bevaringsverdige kurasene.
- Se seterdrift på nært hold.
- Smaksprøver av Ødhumbla setermjlk og Tine-produkt
- Historier om gardsdrift, seterkultur og det vesle gardsmeieriet vårt

I samarbeid med Gudbrandsdal-smuseet blir det også en kort faglig samling om biologisk mangfold i seterlandskapet, med innlegg og samtaler om hvordan aktiv beitebruk påverkar naturen.

Skoe-setra ligg på Kleggåsvegen 38, 2640 Vinstra. Fra Vinstra følger

Her fra besøksdagen på setra i 2025 med over 80 deltagere. Foto: Privat

man Peer Gynt seterveg og tek av mot Kleggåsvegen. Arrangementet

blir skiltet, og det vil være greie muligheter for parkering.

Opplev norsk setertradisjon på sitt beste ved å ta turen til Skoe-setra lørdag 22. august. Foto: Privat

Sprayfo melke- erstatning for kalv

Tidlig tilvekst og godt stell har langsiktig effekt på utvikling, helse og melkeytelse i besetningen.

Med all melkeråstoff levert av TINE er Sprayfo norsk melkeerstatning

Calf-O-Tel kalvehytter

CalfOTel Pluss

Enkelthytter.
Med eller uten luftegård.

CalfOTel Hybrid

4 enkeltbinger.
Skiller kan tas ut.

Mer homogen gjødsel – lettere å røre

Effektivt hygienemiddel

Økt N-innhold
Binder amoniakk
Lukter mindre
Lettere omrøring
Forbruk er 20 gr/m³
1 sekk a 10 kg pr 500m³

Praktisk fôring av kalvene

Urban MilkShuttle

Urban Alma Pro kalvedrikkautomat

Nærmeste forhandler på www.husdyrsystemer.no

LINK BETONG

Link Betong AS leverer betongspalter til storfe og gris over hele landet. Spaltene våre er CE-merket ihht norske forskrifter, designet etter anbefalte mål for både god dyrevelferd, effektiv gjødselgjennomføring og lang holdbarhet.

I tillegg driver vi med planlegging og prosjektering av fjøs, byggesøknad og byggeledelse.

Sammen med våre dyktige samarbeidspartnere og egne produkter kan vi sy sammen et komplett fjøsbygg.

Ta kontakt med oss for å finne den beste og mest rasjonelle løsningen!

Besøk nettsiden vår og se våre vinduer, dører og andre produkter!

☎ 475 15 600 ✉ post@linkbetong.no

BUSKAP FOR 50 ÅR SIDEN

JULFRU FRA SURNADAL

I Buskap for 50 år siden kunne vi lese om ei imponerende ku fra Surnadalen – 43 Julfru, eid av Ola Grytskog på Kvanne. Kua var ennå ikke 8 år gammel, men hadde allerede gitt 10 avkom og mjølka om lag 55 tonn. Hele seks av avkommene kom som tvillinger.

Avdråtten var formidabel: fra 6 455 kg i første laktasjon til over 11 000 kg i flere av de senere. 43 Julfru var etter Dike 768, og besetningen hun tilhørte hadde de siste åra ligget på 10–12 årskyr med en gjennomsnittsyttelse på 6 500–7 500 kg. Fôringa bestod i hovedsak av grassurfôr og noe høy.

I tillegg til høy ytelse hadde kua svært rask utmjølkning – 11,8 kg på de første to minuttene, og hele mjølkinga tok bare 3 minutter og

JULFRU FRA SURNADAL

Aksel S. Winsnes tok dette bildet av 43 Julfru på en utstilling i Surnadalen for ett år siden. Og dette er ei fantastisk ku. Den er ennå ikke 8 år, men har gitt 10 avkom og har mjølka omkring 55 tonn!

1. kalv	25. november 1970	Avdrått 1. år 6.455 kg 4 % m.mj.
2. kalv	26. november 1971	Avdrått 7.492 kg
3. og 4. kalv	(tvillinger) 4. oktober 1972	Avdrått 11.433 kg
5. og 6. kalv	(tvillinger) 27. mars 1974	Avdrått 8.317 kg
7. og 8. kalv	(tvillinger) 12. april 1975	Avdrått 11.636 kg
9. og 10. kalv	(tvillinger) 13. april 1976	Avdrått ca. 11.500 kg

43 Julfru, som er etter Dike 768, eies av Ola Grytskog, Kvanne i Surnadalen. Besetningen har de siste åra vært på 10 - 12 årskyr, med en gjennomsnittsyttelse på 6.500 - 7.500 kg. Fôringa er mest grassurfôr, men også en del høy.

Julfru har svært rask utmjølkning, 4. mai i år var det f.eks. 18,5 kg i kontrollmålet, og det tok 3 minutter og 18 sekunder. 11,8 kg de første 2 minutter! Kuas dagsavdrått var på det meste i vår oppe i omkring 55 kg.

143

Faksimile fra artikkel i Buskap nr. 3 i 1976 om kua Julfru fra Surnadal

18 sekunder. Dagsavdråtten var på det meste rundt 55 kg om våren.

Bildet av Julfru ble tatt av Aksel S. Winsnes på en utstilling i Surnadalen.

GLED DEG TIL NESTE NUMMER AV BUSKAP!

- *Reportasjer fra støler og sommermelking.*
- *Mer "Bon appétit" med norske råvarer - neste gang oppskrifter med norske oster.*

Gårdsreportasjer pluss mye, mye mer.

HVA SKJER I FJØSET DITT NÅR STRØMMEN GÅR?

Batteri og smart styring er løsningen

Overgangen til løsdrift krever stabil strøm døgnet rundt til melking, kjøling og ventilasjon. Et batterianlegg med solenergi på fjøstaket gir deg beredskap, forutsigbarhet og bedre økonomi.

Ta kontakt for gratis rådgivning!
Se hva taket ditt kan produsere.

Et batterianlegg (BESS) med intelligent styring (BMS) og solenergi på fjøstaket gir deg:

BEREDSKAP

Backup-strøm som sikrer melking og melkekjøling ved strømbrytning. Roboten stopper ikke selv om nettet gjør det.

FORUTSIGBARHET

Fastpris på egenprodusert strøm over 30 år. LCoE fra 0,38 kr/kWh – uansett hva spotprisen gjør.

ØKONOMI

Peak shaving kutter effekttoppene, og arbitrasje lar deg lagre billig strøm og bruke den når prisen er høy.

Verdi av batterilagring (100 kWh): 30 000 – 75 000 kr/år · Nedbetalt på ca. 5 år · Inntil 35 % tilskudd

post@solenerginorge.no · +47 960 02 550 · solenerginorge.no
Solenergi fra fagfolk – over 30 års erfaring, 500 anlegg levert til norsk landbruk.

FØNIKS - GJØR DET SELV

**INGEN INNLEIDE, INGEN KOORDINERING,
FULL UTNYTTELSE AV TID OG MASKINER.**

Eksempel på grasbehandling med ca 30% tørrstoffnivå.

1

Åpner gresset og slår det flatt. Økt smakelighet, fordøyelighet og pakkegrad.

2

Ingen spesialkompetanse eller -verktøy, enkel, robust og velprøvd teknologi.

3

Alt er integrert i vognen, den følger bare etter.

ORDRE@SERIGSTAD.NO
+47 468 54 665
SERIGSTAD.NO

41 ambassadører fra hele verden inntok Store Ree gård i Stange for å få et innblikk i norsk avlsarbeid og genetikk.

AMBASSADØRER FRA HELE VERDEN TOK TUREN TIL GENOS HJEMMEBANE

Claus Morten Pedersen
cmp@geno.no

Da Utenriksdepartementet arrangerte fagtur for 41 ambassadører fra hele verden, var det Genos gård i Stange som sto på programmet. Besøket viste at norsk avlsarbeid vekker internasjonal oppmerksomhet.

Representanter fra NHO og Utenriksdepartementet hadde med seg en uvanlig gjesteliste da de ankom Store Ree en mandag i juni: ambassadører fra 41 land, klare til å lære mer om Norwegian Red, norsk genetikk, teknologi og bærekraftig matproduksjon.

Administrerende direktør Kristin Malonæs og VP of International Sales Ton van de Goor ønsket delegasjonen velkommen og pre-

senterte hvordan Genos arbeid med storfeavl strekker seg langt utover norske grenser. Hvert land fikk med seg en tilpasset informasjonsmappe om Genos virksomhet – et klart signal om at dette ikke bare var et hyggelig statsbesøk, men et møte med reelt potensial for internasjonalt samarbeid.

Et høydepunkt var framvisningen av oksen 12425 NR Isfjorden, som fikk de fremmøtte ambassadørene tett

på norsk avlsarbeid i praksis. Melkeprodusent og Geno-ambassadør Nora Sandberg delte også sine erfaringer med NRF – fra hverdagen på eget bruk til hvorfor rasen fungerer så godt.

– Genos arbeid med storfeavl og genetikk er et godt eksempel på hvordan Innlandet leverer kunnskap og løsninger til verden, uttalte NHO Innlandet i etterkant av besøket.

Administrerende direktør Kristin Malonæs presenterte Genos internasjonale arbeid for den samlede ambassadørdelegasjonen.

Hvert land fikk sin egen tilpassede informasjonsmappe – et konkret uttrykk for Genos globale rekkevidde.

REDX

Sikre deg kviger fra de beste dyra med REDX

12511
NR Nigard-PP

12521
NR Hogset

12522
NR Gronlio-P

Målrettet bruk av kjønnsseparert sæd gir bedre kontroll
på rekruttering og avlsframgang

JUSSPALTEN

NÅR KAN FESTER BLI AVSKÅRET SITT KRAV OM INNLØSNING AV FESTETOMT VED AT GRUNNEIER PÅBEROPER SEG LANDBRUKSUNNTAKET?

Mauritz Aarskog
Advokat og partner
i Østby Aarskog
Advokatfirma AS
mauritz@ostbyaarskog.no

Tomtefestelovens utgangspunkt er at den som fester tomt til fritidshus har rett til å innløse festetomta når det har gått 30 år av festetiden og deretter for hver gang det har gått 10 nye år, samt ved utløpet av festekontrakten. Unntak fra dette utgangspunktet gjelder imidlertid for de mange som fester tomt til fritidshus som er en del av en landbrukseiendom. Dette unntaket kalles gjerne for landbruksunntaket:

Landbruksunntaket er inntatt i § 4 i forskrift om tomtefeste mm og gjelder altså bare for feste av tomt til fritidshus der tomta tilhører en landbrukseiendom. De videre vilkårene som grunneier må oppfylle for å kunne påberope seg landbruksunntaket er omfattende beskrevet i denne forskriftsbestemmelsen. Kort oppsummert er de sentrale vilkårene at grunneier dokumenterer at a) totalarealet til landbrukseiendommen er over 100 dekar medregnet festetomtene, eller har fulldyrka jord på mer enn 20 dekar, og b) inntekta fra festetomtene etter tenkt lovlig regulering på innløsningstidspunktet til sammen utgjør mer enn et årlig minstebeløp og c) inntektene fra festetomtene etter tenkt lovlig regulering på innløsningstidspunktet til sammen utgjør 5 prosent eller mer i forhold til det gjennomsnittlige

årlige driftsresultat ved drift av eiendommen som jord-, skog- eller hagebruk de tre siste regnskapsåra som faller før dagen etter at festeren seinest kan sette frem krav om innløsning. Det er videre blant annet slik at der næringsdriften er nedlagt, eller all jord og skog i drift er leid bort, vil landbruksunntaket bare gjelde dersom det må regnes med at eiendommen kan komme i drift igjen eller at bortleie vil opphøre seinest når det er gått fem år fra drifta ble nedlagt eller jorden og skogen ble leid bort. Forskriftsbestemmelsen har også ytterligere angivelser av hva som inngår i en landbrukseiendom, og hva som skal regnes som inntekt fra jord-, skog- eller hagebruk.

Grunneiers dokumentasjonsplikt står sentralt i reglene om landbruksunntaket. Reglene er slik at grunneier må dokumentere oppfyllelse av vilkårene for landbruksunntaket som grunnlag for å avskjære festerens krav om innløsning. Dette kan fremstå selv sagt ettersom forskriften tydelig etablerer en slik plikt, men det er grunneiere som ikke foretar noen dokumentasjon, heller ikke på oppfordring. Grunnene kan være ulike: F.eks. kan grunnen være at det er komplisert å foreta nødvendige beregninger, men i visse tilfeller kan grunnen være at grunneier ser at vilkårene

muligens ikke er oppfylt. For fester vil det være slik at krav om innløsning gjelder med mindre bortfester faktisk dokumenterer det motsatte. Der bortfester nekter å fremlegge dokumentasjon, men heller ikke bidrar til innløsning, vil fester kunne gå til rettslige skritt for å tvinge gjennom innløsning. Legger bortfester deretter frem dokumentasjon på at vilkårene for landbruksunntaket gjelder, vil grunneier kunne ha pådratt seg et sakskostnadsansvar overfor fester.

Hva er så en landbrukseiendom? Det framkommer til dels av forskriftsbestemmelsen hva en landbrukseiendom er, men videre er det et ikke forskriftsnedfelt prinsipp at det må være tale om en landbrukseiendom i aktiv og rasjonell drift, som gir et noenlunde rimelig utkomme. Det er rettspraksis på at landbrukseiendommer som oppfyller forskriftens vilkår, likevel ikke er en landbrukseiendom etter en helhetsvurdering. Konsekvensen blir i så fall at bortfester ikke kan nekte innløsning selv om grunneieren kan dokumentere oppfyllelse av vilkårene i forskriftens § 4. Det er derfor ikke gitt at landbruksunntaket gjelder bare fordi de formelle vilkårene er oppfylt.

Vi har det meste rimelegare enn dei fleste!

Gjerdeutstyr

Secur gjerdeapparat for nettdrift og batteri. Mange modeller.

Alt du treng til elektrisk gjerde. Tråd/band, stolpar, isolatorar m.m

Drikkeutstyr

Gi dyra rikeleg tilgang på vatn både ute og inne.

Vi har drikkekar, trau, vendeTrau og behaldarar i plast i mange modeller.

ESM-slåttebjelke/ knivar m.m

Me lagerfører ESM-slåttebjelke/
knivar m.m. for motorslåmaskiner
som Aebi, Bucher, Nibbi, Bcs, Sep.

Hovudlås

For mjølkeku! Enkel montering
på fanghekk. Medisinering o.l
kan utførast utan fare for skade.

Nessemaskin Tlf. 57 69 48 00

www.nessemaskin.no

TORE OLSEN SALG AS

Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40

salg@songeproducts.com

SONGE

123 LANDBRUK

TILBUD!

-20%

**Slipp Sveising,
Bolt på og kjør!**

123 Triangel universal • Monteres på 2 minutter

Scan og
bestill

123landbruk.no/triangel 916 13 375

**GJØDSELPUMPER
FOR ENHVER
DRITTJOPP!**

JÆRBU

**Ekstrautstyr!
Trådløs
fjernstyring!**

Sidemontert lastestativ for type T-2 VV og T-2 Kombi

Hatleveien 4, postboks 14,
4368 Varhaug
Telefon 51 79 35 50
www.jaerbu.no

Ole G
Nord-Varhaug & Co a-s
Produsent til norske bønder siden 1938

Liggematter

Vi har stort utvalg av fleksible gummimatter til bås- og løsdriftsfjøs. Lagerførte liggematter fra Animat og Kraiburg. Spesialmatter på bestilling.

Plastplater

- Stort utvalg i plastplater
- Filmbelagt kryssfiner
- Brannklassifiserte fibersementplater

Vi hjelper deg med veggplater, om det er til vaktrommet, verkstedet, melkerommet eller i direkte kontakt med dyr. Vi har også næringsmiddelgodkjente plater til produksjonslokaler.

Sørboen Bygg & Landbruk
3570 Ål
Tel: 97562268 / 97682955
Mail: post@sorboen.com
www.sorboen.com

SØRBØEN
BYGG & LANDBRUK

REKORDSTERK UTVIKLING FOR Q-MELK

Q melk nådde i uke 20 en all time high volumandel på 29,7 % i DVH, noe som innebærer at nesten hver tredje solgte melkekartong er fra Q. Dette er første gang Q er på dette nivået, og markerer en tydelig milepæl i utviklingen.

Resultatet bekrefter en vedvarende sterk vekst i en ellers moden kategori, hvor andelsendringer normalt skjer gradvis. At Q nå nærmer seg 30 %, viser en klar styrking av markedsposisjonen.

Veksten er bredt forankret, med også rekord i Coop på 20,3 % volumandel, noe som understøtter at fremgangen ikke er drevet av enkeltkjeder alene, men reflekterer en generell positiv utvikling.

EANA360

Nå er alle Q-produsenter flyttet over i Eana360. Husk å registrere deg som bruker i Eana 360 for å kunne se dine data og holde oversikten over melkeproduksjon.

NOEN TIPS OG TRIKS:

- Sjekk besetningsliste om dyrene står med riktig brukstype. For eksempel står krysningsdyr som ammeku eller ammekvige. Dyr som har brukstype ammeku vil ikke komme opp når du skal registrere ny melkekontroll og det er derfor lurt å endre det på forhånd.

- Registrer ny melkekontroll for å få sett resultater på analyser.
- Overføring av data fra melkebot til Eana foregår som tidligere. Sjekk at kalvinger, avsining, melk osv. er overført.
- Husk å bruke etiketter på alle kuprøver som sendes til analyse. Det er fortsatt begrenset rådgivertilgang og derfor vil prøver uten etiketter være vanskeligere å registrere i en periode til dette er på plass.
- Retting av far til kalv: sendes inn på eget skjema til Geno.
- Retting av kjønn kan foreløpig kun gjøres i husdyrregisteret.
- Opprett beiter og flytt dyr ved beiteslipp.
- I menyen Fjøslogg og hendelser finner du nyttige lister over kalving, inseminering, avsining, avhorning og drektighetskontroll.

BRUK AV LIVDYRATTESTER ETTER OVERGANG TIL EANA 360

Etter overgang til Eana 360 så ligger nå Helseattest besetning (Helseattest buskap) og Helseattest individ (Stambok individ) i Livdyrattester. Her ligger også Egnerklæringene og Veterinærattest som tidligere.

Du logger inn i Livdyrattester her: <https://livdyrattester.animalia.no>

Brukernavn er ditt produsentnummer eller e-postadressen du er registrert med hos Animalia. Hvis du ikke husker passord trykk på Påloggingshjelp > Jeg har glemt mitt passord.

Merk at det er samme brukernavn og passord som i Dyrevelferdsportal Storfe.

Forsiden

Egnerklæring besetning: her trykker man for å fylle ut egnerklæring besetning.

Egnerklæring individ: her trykker man for å opprette egnerklæring individ. Det kommer opp ei liste over individer og du velger hvem det skal skrives erklæring for. Kan kun skrive erklæring for ett dyr om gangen.

Helsestatus: Enkel oversikt over helsestatusen i besetningen

Egen-/veterinærattester:

Mine attester: Her ligger alle attestene og egnerklæringene som er fylt ut av produsenten selv og fordelt videre til kjøper (produsent eller slakteri).

Mine mottatte attester: her ligger alle attester man har mottatt fra selger (produsent eller slakteri)

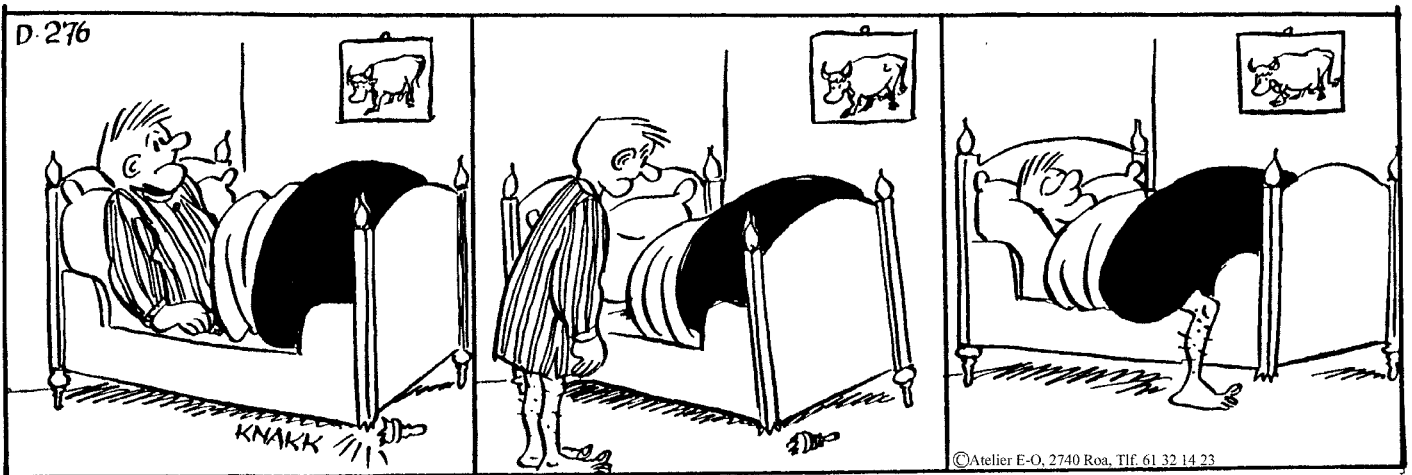
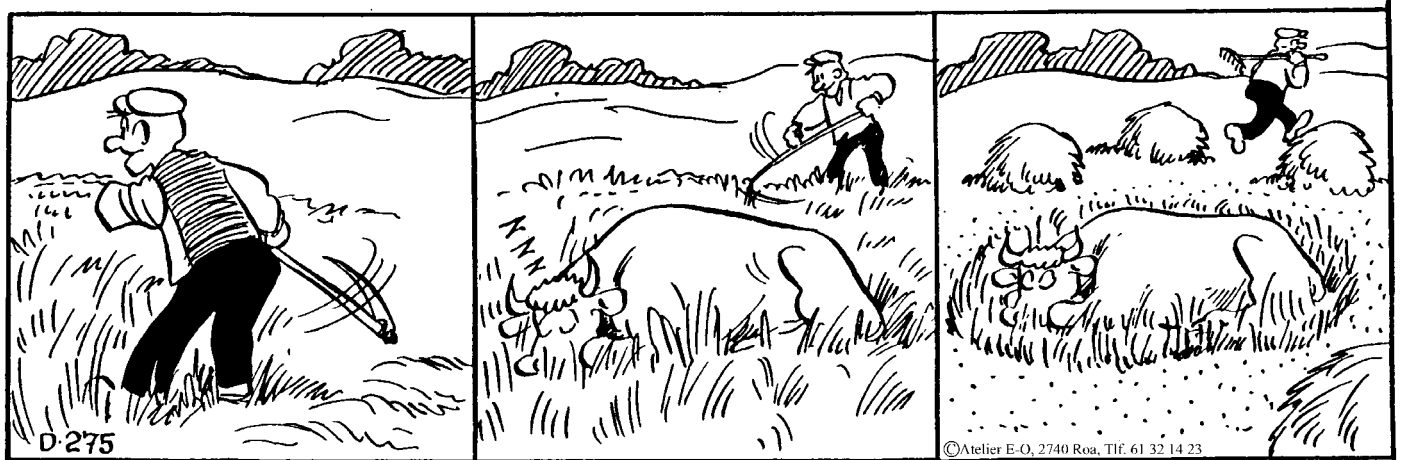
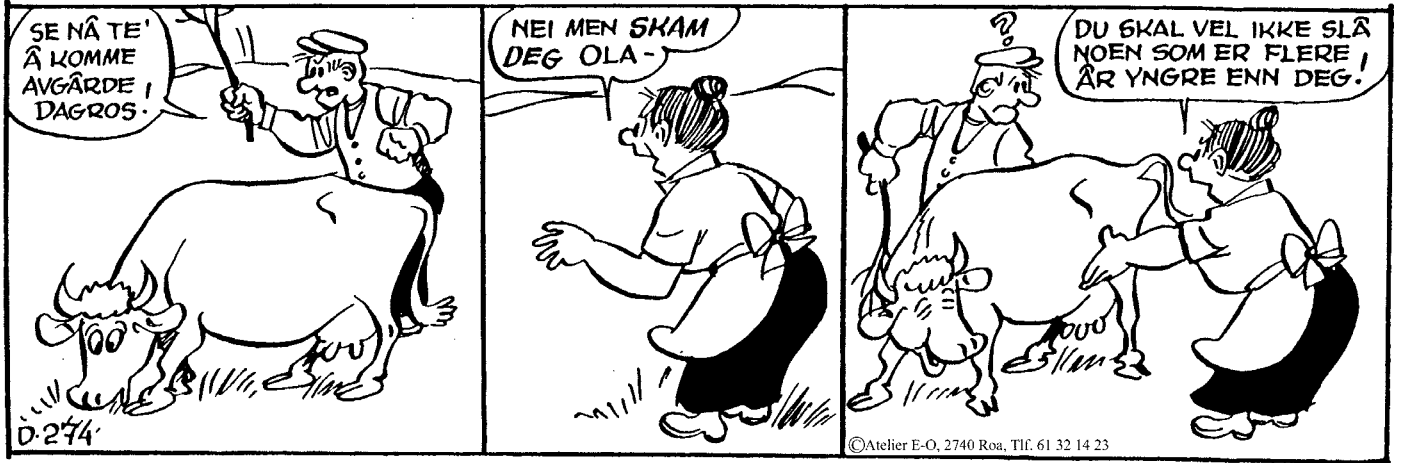
Helseattest: Her finner man helseattestene som før lå i enten Kukontrollen eller Storfekjøttkontrollen. De er nå samlet her for begge systemer.

Besetning: Her finner man Helseattest besetning.

Individ: Her finner man Helseattest individ (tidligere Stambok individ i Kukontrollen) for de innmeldte individene hos produsenten.

For mer info, gå til <https://animalia.no/no/Dyr/storfe/livdyrattest/>
Her finner dere også en fullstendig brukerveiledning.

DAGROS

CANADAS MEIERI-SEKTOR MED AMBISIØSE KLIMAMÅL

(Montreal, Canada) Canadas melkebønder går for netto nullutslipp innen 2050, mens Canadas største meierikonsern jobber for 40 prosent lavere utslipp innen 2030 fra gård og industri.

Hvert år arrangerer Global Dairy Platform og International Milk Promotion Group en internasjonal konferanse der mange av de største meieriaktørene deltar. I mai i år var konferansen lagt til Montreal i Canada. Bærekraft var et av de sentrale temaene, og Canadas og et av verdens største meierikonsern, Saputo, la frem en bærekraftsstrategi som langt på vei jobber langs de samme linjene som TINE.

39 prosent utslippskutt fra gård

Saputo håndterer 11 milliarder liter melk i Canada, USA, Argentina, Australia og UK og omsetter for nærmere 130 milliarder kroner.

-Innen 2030 har vi et mål om å redusere klimagassutslippene i egen virksomhet med nærmere 43 prosent innen 2030 – og redusere utslippene fra gårdene med 39 prosent i samme periode – i samarbeid med melkeprodusentene, opplyste direktør for samfunnsansvar i Saputo, Héléne Morissette.

I tillegg har Saputo et mål om at all emballasje skal være resirkuler- eller gjenbrukbar innen 2030. Kuttene i industridelen skal i hovedsak skje gjennom overgang til fornybar energi. Og på gårdene handler tiltakene om å optimalisere dyrehelse, avl, føreffektivitet, gjødselhåndtering – og ta i bruk metanreduserende førmidler (som Bovaer).

Deler målsettingen

Vincest Rainville, som er direktør for Quebec-avdelingen i Dairy Farmers of Canada – og melkebonde, er glad for at hjemlandet har satt seg ambisiøse klimamål. Selv jobber han mye med å gjøre forbedringer i egen drift på fôr og gjødselssiden – men foreløpig er det få om noen som har tatt i bruk metanredu-

Bildetekst

serende fôrvarer i Canada. Rainville forklarer at dette først og fremst henger sammen med at det per i dag ikke eksisterer incentiver fra myndighetene på dette området.

-Men jeg opplever at melkebøndene i Canada er opptatt av bærekraft og at vi skal jobbe målrettet med en rekke tiltak fremover, sier Rainville, som driver gård med rundt 120 kyr i et land der gårdene i gjennomsnitt har besetninger på under 110 dyr.

Netto-null

Dairy Farmers of Canada har ellers satt seg et mål om netto-null klimagassutslipp fra gårdene innen 2050 – men planen bygger på et stegvis forbedringsarbeid der den enkelte bonde har stor grad av fleksibilitet til å velge løsninger tilpasset egen drift. Forskjellen på netto-null utslipp og klimanøytral (det siste begrepet brukes oftere) er at netto-null krever at alle utslipp av klimagasser balanseres ved at tilsvarende mengde fjernes – mens klimanøytral betyr at ingen menneskelig aktivitet bidrar til økt global oppvarming – men tillater at man kompenserer for utslipp andre steder (for eksempel kjøpe kvoter).

Myndighetene tungt inne

Myndighetene i Canada har en målsetting om en samlet utslippsreduksjon for landbruket i Canada på mellom 40 og 45 prosent frem mot 2030. Gjennom Sustainable Canadian Agriculture Partnership skal det investeres 3,5 milliarder canadiske dollar for å fremme tiltak i sektoren.

Mange fellestrekk med Norge

Melkeproduksjonen i Canada har ellers mange fellestrekk med Norge. Bøndene må ha en kvote for å produsere melk. Prisen på melk er regulert gjennom nasjonale og provinsielle organer (Canadian Dairy Commission - CDC) – og landet har høye tollmurer for å hindre at billig, importert melk destabiliserer markedet. Landet har også mekanismer for lagring av overskuddsprodukter for å holde balanse i markedet. Dette systemet gjør at Canada i stor grad er selvforsynt med meieriprodukter og unngår de store prissvingningene man ofte ser i åpne markeder.

PODCAST; GODE KYR STARTER SOM GODE KALVER

Kalven er kanskje liten. Men den kan bli den dyreste feilen, eller den beste investeringen, i hele fjøset. Fag og kalveprat fra fjøs-hverdagen kan du lytte til i en fersk episode av vår podcast, Melkerampa.

I kalveepisoden dukker vi ned i spørsmålene:

- Hva kjennetegner de som lykkes med kalvehelsen?
- Hva er faresignalene?
- Og hvilke små grep kan gi store utslag senere i kua sitt liv?
- Mjølkeprodusent Eirin Ryssdal og TINE rådgiver Kari Sølvberg deler erfaringer fra virkeligheten, både det som fungerer veldig godt, og det som ofte går galt.

Episodene i Melkerampa finner du enten på medlem.tine.no eller der du vanligvis lytter til podcastene dine

BUSKAP SERVICE-SIDER

Markedsplass for produkter og tjenester til storfebøndene

Er dette ditt marked? Buskap nr 6/26 kommer ut 04.09.26. Bestillingsfrist er 18.08.25

Kontakt Salgsfabrikken AS > Jernbanevegen 13 > 2260 Kirkenær > Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no > Mob. 901 19 121

Fjosinnredning/utstyr

Ingaveien 20 – 1735 Varteig
T: 69 12 68 00
www.bbagro.no

T: 38 11 81 00/F: 38 11 91 30
www.husdyrsystemer.no

www.reime.no • post@reime.no

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøs systemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes. Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.

Se fjossystemer.no

Fjøs systemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com

TTS AGRO

www.Tts-agro.no
janerik@tts-agro.no
90 77 13 04 / 99 48 16 91

Selger tørr sagflis og kutterflis i bunter i hele Norge!

Maskiner/redskap

T: 63 83 90 00 ■ F: 63 83 35 01
www.hektner.no

Gjødselutstyr

Ole G. & Co AS
Nord Varhaug
4368 Varhaug
T: 51 79 35 50

www.jaerbu.no

För/förbehandling

Besøk oss i dag!
nettbutikk.alltech.com
Tlf: 578 27 100
norge@alltech.com
nettbutikk.alltech.com

BESØK OSS PÅ NETT:
www.felleskjopet.no
www.fkra.no

Felleskjøpet

Kontakt nærmeste Norgesfôr-bedrift
www.norgesfor.no

OfofLab

Analyse av grovfôr, jord, planter og korn. NorFor-analyser.

www.ofotlab.no
post@ofotlab.no
Telefon: 462 83 366

Organisasjon/forening/bistand

www.tyr.no
Storhamargata 44 • 2317 Hamar
T: 952 90 855

Fôr/förbehandling

Agro

Laboratorieanalyser

Grovfôr, jord, vekstmedium planter, landbrukskompost, vann, husdyrgjødsel mm.

For et sunt, lønnsomt og bærekraftig landbruk

Eurofins Agro Testing Norway AS
92 23 99 99 | eurofins-agro.com

Husdyrrekvisita

Regimentsvegen 14, 5705 VOSS
T: 33 31 70 00
www.astlandbruk.no

Rådgivning

Helhetlig rådgivning i hele landet
nlr.no • nlr@nlr.no
T: 90 20 33 17

Bygg

Future Rundbuehaller

Telefon avd.Hedmark 62 49 39 80
Telefon avd.Vestfold 91 53 68 99
www.futurehaller.no

Gjerder

Gjeteren AS

Vi fører alt innen elektriske gjerder og utstyr!

www.gjeteren.no
Tlf: 67 15 42 42

Mjølkeanlegg

Postboks 3250, 1402 Ski
T: +47 64 85 85 00
norge.info@delaval.com
www.delaval.no

ALT DU TRENGER TIL FJØSET

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøs systemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes. Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.

Se fjossystemer.no

Fjøs systemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

SAC i Norge representeres:

SAC Danmark

+45 75523666
www.sacmilking.com
dk@sacmilking.com

G.K. Røe AS

6680 Halsanaustan
Tlf: 957 81 234
e-mail: post@gkroe.no
www.gkroe.no

Områder: Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nord Oppland, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland.

Enger Agri Service AS

1866 Båstad
Tlf: 95481368
e-mail: post@eas.as
www.eas.as

Områder: Aust-Agder, Østfold, Vestfold, Oslo, Hedmark, Syd Oppland, Buskerud, Telemark samt Troms og Finnmark

BEDRE TILGANG PÅ DOSER MED NY DISTRIBUTJONSLØSNING

I løpet av 2027 innfører Geno en ny distribusjonsmodell for oksesæd. Målet er en mer treffsikker leveranse ute i felt. I den nye distribusjonsmodellen vil utvalget av okser på sædbilene og i feltbeholderne være basert på prognose for forventet forbruk. Dette vil gi et godt utvalg og god tilgjengelighet av ønskede okser og sædtyper.

Utvalget på sædruta

I starten vil vi være litt rausere på tilgjengeligheten. Etter hvert vil vi "tune" oss mer inn på behovet.

Med ny distribusjonsmodell er målet at utvalget av okser og sædtyper på sædruta skal bli enda bedre. Foto: Jimmy Marken.

Følgende vil være tilgjengelig på sædruta i ny modell:

Rase	Antall okser til enhver tid	Sædtype	Merknad
NR (Norsk Rødt)	5-8 populære nye	Vanlig, SpermVital og REDX	
Holstein	5-7	Kjønnsseparert	
Jersey	2-3	Kjønnsseparert	
Fleischvieh	1-3	Vanlig	
Brown Swiss	1-2	Kjønnsseparert	
Kjøttfe:			
Ungokser	1-2	Vanlig, SpermVital	De fem norske kjøttferasene
Eliteokser	1-2	Vanlig	De fem norske kjøttferasene
Hannceller	1-2	Kjønnsseparert hannceller	Angus, Charolais, Limousin og Blonde d'Aquitaine
Mixed Spermvital	1-2	Kjønnsseparert hannceller og SpermVital	Angus, Charolaise, Limousin
Tiroler	1-2	Vanlig	Kun i områder med forventet forbruk
Gamle raser	Etter behov	Vanlig	Vurdering av behov

Raser og sædtyper som ikke inngår i denne listen bestilles av den enkelte produsent i nettbutikken. Det bestilles da til egen private beholder eller en leid beholder.

Prognosen for forventet forbruk av raser, okser og sædtyper baseres på avlsplaner i Geno avlsplan. De som ikke benytter Geno avlsplan, som for eksempel har kjøttfe registrert i Storfekjøttkontrollen, vil inkluderes i prognosen ut fra historisk forbruk.

GENOS STRATEGI FOR SÆDBEHOLDERE

Vi ser en økt etterspørsel etter egne nitrogenbeholdere hos produsentene. I den forbindelse har Geno utarbeidet en beholderstrategi hvor målet ikke er at alle kunder skal ha egen beholder, men at vi tilrettelegger for kundens behov på en måte som styrker både Geno og eierne over tid.

Den økte etterspørselen av private beholdere bunner i at flere og flere ønsker å ha kontroll på eget varelager og sikre seg de dosene de ønsker å bruke i sin besetning.

I lys av dette skal Geno følge utviklingen og tilrettelegge for de som ønsker egen beholder, både gjennom å gi valgmulighet i kjøp, men også utleie av beholder. Dette for de som ikke ønsker å ta kostnaden med å kjøpe egen beholder, eller har kort insemineringssesong.

Strategisk retning

Vi ønsker altså å legge til rette for en sunn og kontrollert utvikling som er bra både for Geno og eierne våre. Dette gjennom å utvikle gode tjenester knyttet til:

- Leieordninger
- Nitrogenleveranser
- Service og oppfølging

Geno sin beholderstrategi er å legge til rette for en sunn og kontrollert utvikling som er bra for våre kunder og eiere.

Foto: Turi Nordengen.

MØT OSS PÅ MESSER OG UTSTILLINGER

Geno skal som tidligere delta på flere messer og utstillinger i sommer og utover høsten.

Har du spørsmål, innspill, ros eller ris? – Ansatte og tillitsvalgte vil gjerne ha en prat med deg. Velkommen innom standen vår!

Her treffer du oss:

- 21.-23. august: Agrisjå i Stjørdal
- 5.-6. september: Dyregod-dagane på Batnfjordsøra på Nordmøre
- 11.-13. september: Dyrsku'n i Seljord
- 5.-6. november: Storfe 2026 på Scandic Oslo Airport, Gardermoen

Slik ble Ingelins fjøsdrom en realitet

Bli med på besøk til Slåtsveen gard i Kolbu på Østre Toten, der Ingelin Slåtsveen-Lunn og Per Jomar Slåtsveen har bygd et nytt løsdriftsfjøs inntil det gamle båsfjøset. Etter ett års drift er erfaringene svært gode, og fjøset er lagt opp slik at én person enkelt kan skjøtte den daglige driften alene.

Ingelin viser fram de gjennomtenkte løsningene for dyreflyt og sikkerhet i velferdsavdelingen, liggebåser med tykke madrasser og mekanisk ventilasjon, i tillegg til stasjonær mikser, bandføring og førskaner tilpasset de ulike dyregruppene. Jorulf Dæhlin fra FjøsSystemer deler sine erfaringer om hvorfor det lønner seg å bruke god tid på planleggingen av et fjøsprosjekt. Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.

Scan QR-koden
og snurr film!

Fjøs fra A til Å

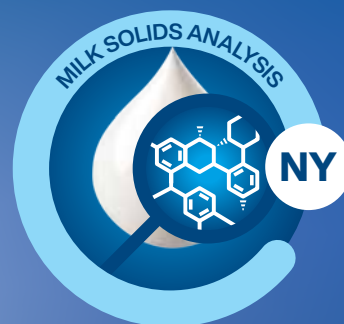
Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

MILK SOLIDS ANALYSIS TIL VMS™ V300

Få bedre melkekvalitet. Med presisjon.

Milk Solids Analysis er en høypresisjons biosensor for måling av fett, protein og laktose, drevet av DeLaval Plus. Du får nøyaktig og handlingsrettet informasjon lett tilgjengelig for bedre føringsstyring og tidlig oppdagelse av metabolske ubalanser.

Oppgrader
førings-
strategien

Oppgrader
helse-
overvåking

Oppgrader
lønnsomhet

YOUR
VMS™
YOUR
WAY

Snakk med din lokale salgskonsulent om de siste nyhetene til VMS™ melkeroboten.

Besøk delaval.com eller felleskjopet.no/i-mek

DeLaval hevder ikke at resultatene som fremgår her er representative eller typiske, og informasjonen utgjør ingen garanti eller forsikring for tjeneste eller ytelse. Faktiske resultater og forbedringer vil variere og avhenge av en rekke faktorer, inkludert melkerutiner, kurase, gårdsdrift samt praksis for vedlikehold av gård og besetning.

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida